

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Iran's M.

آئینه ایران

بهرام رحمانی
۲۷ می ۲۰۲۴

ابراهیم رئیسی، آرزوی رهبری را به گور برد!

نویسنده: بهرام رحمانی

نشر کتابخانه ی گرایش مارکسی

تاریخ: ماه مه ۲۰۲۴-اردیبهشت ۱۴۰۳

فهرست مطالب

- مقدمه

- افتتاح سد قیز قلعه‌سی با حضور روسای جمهور ایران و آذربایجان

- روستای اوزی

- اطلاعیه شماره یک ستاد ملی مدیریت شرایط اضطراری هلال احمر درباره سانحه هلی‌کوپتر

- اطلاعیه شماره

- روایت‌ها و گزارشات مختلف و متناقض

- احمد وحیدی، وزیر کشور گفت:

- ادامه جست‌وجوی بی‌نتیجه و پخش تصاویر «دعا» از تلویزیون جمهوری اسلامی

- مقام ایرانی به رویترز: وضعیت «بسیار نگران‌کننده» است

- درخواست هلی‌کوپتر دید در شب ایران از ترکیه

- درخواست ایران از اتحادیه اروپا برای کمک به یافتن هلی‌کوپتر رئیسی

- واکنش رئیس شورای اروپا و رئیس جمهوری آذربایجان

- واکنش خامنه‌ای به سانحه برای رئیسی: هیچ اختلالی در کار کشور ایجاد نمی‌شود

- هشدار قوه قضاییه و پلیس درباره واکنش‌ها به سانحه برای رئیسی در فضای مجازی

- واکنش‌های بین‌المللی

- کادر پرواز هلی‌کوپتر رئیسی چه کسانی بودند و سوابق‌شان

- محمدمهدی موسوی، فرمانده یگان حفاظت نهاد ریاست‌جمهوری

- مالک رحمتی استاندار جوان‌مرگ و حامی حسینیون که بود؟

- سید محمدعلی آل‌هاشم، امام جمعه تبریز

- محمد مخبر جانشین موقت ابراهیم رئیسی کیست؟

- حسین امیرعبداللهیان

- علی باقری‌کنی ۵۷ ساله به‌عنوان سرپرست وزات خارجه منصوب شد

- کارنامه خونین ابراهیم رئیسی

- تحقیقی جهانی درباره نقش ابراهیم رئیسی در کشتار هزاران زندانیان سیاسی

- گزارش و سند‌های تکان‌دهنده

- رئیسی و همنشینی با تتلو
- دادگاه انقلاب تهران امیر تتلو را به حبس و مجازات تکمیلی محکوم کرد
- رسانه‌های عمده بین‌المللی درباره مرگ ابراهیم رئیسی چه می‌گویند؟
- «ابهامات» سقوط بالگرد رئیسی و «احتمال توطئه» در دو روزنامه تهران: همپهن و جمهوری اسلامی
- هلی‌کوپتر مدل «۲۱۲» رئیسی
- کارشناس روس درباره سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیس جمهور اسلامی ایران
- لاشه هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی را پهپاد کدام کشور پیدا کرد؛ ترکیه یا ایران؟
- نقش پهپاد ترکیه به روایت ترکیه
- نقش تجهیزات و امداد رسانی ایرانی
- مختصات پهپاد اکینجی
- رسانه‌های ترکیه درباره سقوط هلی‌کوپتر و مرگ رئیسی و همراهانش چه نوشتند؟
- روایت رئیس دفتر رئیسی از آخرین پرواز: هوا کاملاً خوب بود؛ هلی‌کوپتر رئیس جمهوری ناگهان ناپدید شد
- ایران برای یافتن هلی‌کوپتر رئیسی از آمریکا «کمک» خواسته بود
- آل‌هاشم تا چند ساعت بعد از حادثه زنده بود
- رقابت بر سر جانشینی خامنه‌ای
- خامنه‌ای نگران پسرش است
- ششمین دوره مجلس خبرگان رهبری یک روز پس از کشته شدن رئیسی آغاز شد
- موحدی کرمانی ۹۳ ساله رئیس مجلس خبرگان شد
- نظریه‌های مختلف
- آیا مجتبی خامنه‌ای، به رهبر جمهوری اسلامی خواهد رسید؟
- چالش بر سر انتخاب جانشین علیه خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی
- ۵ روز عزای عمومی و تعیین جانشین رئیسی
- تهدید روزنامه‌نگاران و کاربران فضای مجازی
- پرونده‌سازی برای یک روزنامه‌نگار در پی مرگ ابراهیم رئیسی
- غلامحسین اسماعیلی رئیس دفتر رئیس‌جمهور که در آخرین سفر رئیسی به آذربایجان شرقی حضور داشت
- آیا سانحه سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیسی ناشی از طرح‌های داخلی و یا عوامل خارجی و یا این که یک سانحه بوده است؟
- آمارهای تکان‌دهنده از اعدام‌های دو ماه اول سال ۱۴۰۳
- بیانیه شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی فرهنگیان: ابراهیم رئیسی از هیات‌مرگ تا مسموم‌سازی دانش‌آموزان
- نتیجه‌گیری

مقدمه

در ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳-۱۹ مه ۲۰۲۴، ابراهیم رئیسی برای افتتاح سد مرزی قیز قلعه‌سی به آذربایجان شرقی سفر کرد. رئیسی همراه با الهام علی‌اف، رئیس جمهوری آذربایجان، «سد قیز قلعه‌سی»، طرح مشترک دو کشور را افتتاح کردند. ابراهیم رئیسی و «الهام علی‌اف» روسای جمهوری اسلامی ایران و جمهوری آذربایجان پیش از ظهر روز یکشنبه، ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳-۱۹ مه ۲۰۲۴ در جریان آیین افتتاح رسمی طرح مشترک سد قیز قلعه‌سی بر روی رودخانه مرزی ارس، با یکدیگر دیدار و درباره روابط و مسائل دوجانبه و منطقه‌ای گفت‌وگو کردند. پس از پایان مراسم هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی و هیات همراه در مسیر بازگشت در یک نقطه جنوبی از منطقه وردقان آذربایجان دچار حادثه شد.

همراهان وی با دو هلی‌کوپتر به تبریز رسیدند اما هلی‌کوپتر حامل رئیس جمهور در مسیر بازگشت در جنگل دیزمار در محدوده عمومی میان وردقان و جلفا، هلی‌کوپتر دچار سانحه شد.

ابراهیم رئیسی، رئیس جمهوری اسلامی ایران، و هیات همراه او در اثر سقوط بالگرد کشته شدند. به‌جز رئیسی، سید محمدعلی آل‌هاشم امام جمعه تبریز، حسین امیرعبداللهیان وزیر خارجه و مالک رحمتی استاندار تبریز نیز در این سانحه در هلی‌کوپتر حامل رئیس جمهور حضور داشتند و آنان نیز به کشته شدند. سردار سیدمهدی موسوی رئیس یگان حفاظت رئیس‌جمهور، یک نیروی سپاه انصارالمهدی، سرهنگ خلبان سیدطاهر مصطفوی، سرهنگ خلبان محسن دریانوش و سرگرد فنی بهروز قدیمی نیز جزو قربانیان این سانحه هستند.

رئیسی و همراهان‌شان پس از مراسم بهره‌برداری از سد قیز قلعه‌سی که با حضور الهام علی‌اف رئیس‌جمهور جمهوری آذربایجان برگزار شد، با هلی‌کوپتر عازم تبریز بودند، اما این هلی‌کوپتر در میانه راه و در منطقه وردقان دچار سانحه شد و سقوط کرد.

تیم‌های امدادی از زمان سقوط این بالگرد در این منطقه فعال شدند. اما گفته شد که به علت بدی وضعیت آب و هوا سرما مه و باران و صعب العبور بودن مناطق جستجوی تیم‌های امدادی تقریباً یک روز به طول انجامید.

رسانه‌های حکومتی گزارش‌ها ضدونقیضی از این حادثه منتشر کرده‌اند. ابتدا گفته شد هوا مه‌آلود بود، هلی‌کوپتر فرود آمده و ابراهیم رئیسی و هیات همراه به‌صورت زمینی راهی تبریز شدند.

اما ساعتی بعد خبرها تغییر پیدا کرد و گفته شد هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی در نزدیکی ورزقان سقوط کرده است. معاون عمرانی استانداری آذربایجان شرقی در گفت‌وگو با شبکه شرق درباره جزئیات سقوط هلی‌کوپتر گفت: از ۳ هلی‌کوپتر یک هلی‌کوپتر در نزدیکی ورزقان سقوط کرده است.

ذاکری با بیان این‌که محل حادثه نزدیکی ورزقان است، ادامه داد: «۳ هلی‌کوپتر بوده که ۲ تای آن به سلامت به زمین نشستند و یکی از آن‌ها سقوط کرده است.»

پس از انتشار خبر سانحه، اعلام شد که نیروهای امدادی هلال‌احمر و نیروهای کمکی نظامی و انتظامی، عملیات گسترده‌ای برای یافتن هلی‌کوپتر آغاز کرده‌اند. بابک محمودی، رئیس سازمان امداد و نجات جمعیت هلال‌احمر، از اعزام تیم‌های امدادی و جست‌وجو به محل خبر داد.

اما احمد وحیدی، وزیر کشور جمهوری اسلامی، ساعتی بعد و در حدود ساعت ۱۷ به صداوسیما گفت که گروه‌های امدادی به منطقه اعزام شدند، ولی با توجه به «مه‌آلود بودن و نامناسب بودن منطقه» ممکن است زمان ببرد تا به هلی‌کوپتر برسند.

وحیدی مدعی شد که هلی‌کوپتر «در اثر بدی هوا و وضعیتی که در منطقه بوده، مجبور به فرود سخت شده است.» او افزود که «با همراهان رئیس جمهوری ارتباط داشته‌اند، ولی چون منطقه پیچیده است، مقداری ارتباطات سخت است» و منتظرند تا گروه‌های امدادی به «منطقه حادثه و نشست هلی‌کوپتر» برسند و اطلاعات بدهند.

معاون اجرایی ابراهیم رئیسی مدعی شد پس از بروز سانحه برای هلی‌کوپتر حامل او، در چند نوبت تماس‌هایی با دو تن از سرنشینان برقرار شده است که نشان می‌دهد «سانحه سختی نبوده است.»

محسن منصوری، معاون اجرایی ابراهیم رئیسی در اخبار ساعت ۲۱ روز حادثه مدعی شده بود با دو نفر از همراهان رئیس‌جمهور که یکی از آن‌ها کادر پرواز بوده در چند نوبت ارتباط برقرار کرده‌اند که میان صحبت‌های او و رئیس دفتر ابراهیم رئیسی که می‌گوید پس از سانحه فقط موفق به تماس به آل‌هاشم شده‌اند تناقض وجود دارد.

مسئله دیگری که کاربران شبکه‌های مجازی به آن به دفعات اشاره کرده‌اند این است که اسماعیلی مدعی شده است که تلفن همراه کاپیتان مصطفوی، خلبان پرواز در دست آقای آل‌هاشم بوده است که مبهم و عجیب است. روزنامه هم‌میهن در این رابطه نوشت: «چگونه کسی می‌تواند چنین سقوطی را تجربه کند و همچنان دسترسی به تلفن همراه خودش داشته باشد، چه رسد به این‌که تلفن همراه خلبان در دسترس او باشد و پاسخ هم داده باشد. آن هم تلفن کس دیگری که می‌گوید اصلاً آن‌ها را نمی‌بیند.»

عیسی زارع‌پور، وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات نیز گفته است: «گوشی یکی از سرنشینان بالگرد رئیس‌جمهوری تا ساعت هفت و هشت شب روشن بود و توانستیم با استفاده از آنتن‌دهی آن اطلاعات خوب و دقیق‌تری از محدوده بگیریم و در اختیار گروه‌های امدادی و تیم‌های پهبادی کشور ترکیه که قبلاً با هماهنگی مجوز دریافت کرده بودند، قرار دهیم.» حال مشخص نیست چرا با وجود این سیگنال‌ها یافتن محل سقوط تا این حد طولانی شده است.

روزنامه جمهوری اسلامی روز پنجشنبه سوم خرداد در مطلبی تحلیلی با بیان فرضیات مختلف از احتمال توطئه خارجی در سقوط هلی‌کوپتر خبر داد. این موضوع در حالی بود که یک مقام ارشد دولت جو بایدن به شبکه ان‌بی‌سی نیوز گفته است «هیچ دخالت خارجی‌ای» در سقوط هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی وجود نداشته است.

در چنین فضایی، مقام‌های قضایی جمهوری اسلامی ایران، امنیتی و پلیس فتا، روزنامه‌نگاران و کاربران فضای مجازی را به علت واکنش به مرگ رئیسی و سقوط بالگرد با عنوان اقدام به «توهین» یا «مخدوش ساختن امنیت روانی جامعه و تشویش اذهان عمومی» تهدید به برخورد شدید کردند.

در طول شب ۱۹ تا ۲۰ مه، تیم‌های امداد و نجات ایران در میان مه غلیظ به دنبال لاشه هلی‌کوپتری گشتند که حامل رئیس‌جمهور و وزیر خارجه و امام جمعه و استاندار تبری و سایرین بود. احتمالاً شرایط آب و هوایی و منطقه‌ای، از جمله زمین خیس باران که هم حرکت پرسنل و هم تجهیزات را کند می‌کرد، مانع از جست‌وجو شد.

در طول شب، مقامات و رسانه‌های حکومتی، در هیاهوی به‌روزرسانی‌های هیجان‌انگیز، اطلاعات نادرستی در مورد عملیات جست‌وجو منتشر کردند. برخی بعداً با عجله این گزارش‌ها را حذف کردند. شبکه‌های اجتماعی مملو از دروغ‌های ساختگی عجولانه شد که عمدتاً توسط مقامات عالی‌رتبه حکومتی دامن زده می‌شدند.

در حالی که برخی از مردم ایران، اظهار شادی و خوشحالی می‌کردند اما بلندگوهای برای پخش روضه و دعا به سرعت در میدان‌ها نصب شدند و خبرنگاران وابسته به رسانه‌های حکومتی، به‌طور فعال از مردمی که برای حمایت از رئیس‌جمهور آمده بودند، نظرخواهی می‌کردند.

خانم‌های اعلام کرد که هیچ هراسی در ایران وجود ندارد، فقط غم و اندوه. صبح روز ۲۰ مه، جمهوری اسلامی به مدت پنج روز عزای عمومی اعلام کرد.

تا این‌جا، این سانحه لزوماً ارتباطی با مناقشه اسرائیل و ایران ندارد. چرا که تاکنون، جمهوری اسلامی ایران علت سقوط را شرایط نامساعد جوی و نقص فنی اعلام کرده است. اما مرگ ناگهانی رئیس‌جمهور و وزیر امور خارجه برای ایران یک رویداد مهم و غیرمنتظره برای حکومت است.

به‌دنبال فوت ناگهانی رئیسی و عبداللہیان، بعید است که جمهوری اسلامی ایران بتواند در کوتاه‌مدت بر دیپلماسی منطقه‌ای تمرکز کند. گفت‌وگوهای اخیر جمهوری اسلامی با ایالات متحده و مسئله هسته‌ای ممکن است به حالت تعلیق درآید. جمهوری اسلامی ایران، حامی اصلی «جنگ‌های نیابتی منطقه» است و از گروه‌هایی مانند حماس در فلسطین، حزب‌الله در لبنان، نیروهای شیعه در عراق و حوثی در یمن. دولت بشار اسد در سوریه، حمایت می‌کند. در شرایط کنونی، ایران ممکن است قادر به هماهنگی موثر اقدامات جمعی این نیروها نباشد. پیامدهای نظامی این وضعیت، می‌تواند بر اوضاع داخلی ایران که به‌شدت بحرانی است تأثیر بگذارد.

در نتیجه، خبر مرگ رئیسی هم تأیید شد. ابراهیم رئیسی، در حالی که بیش از هزار روز از دوره ریاست جمهوری‌اش گذشته بود، در پی سانحه سقوط هلی‌کوپتر حامل او در آذربایجان شرقی کشته شد.

او که عمر ریاستش در پاستور به سال هم نرسید در بین روسای جمهور ایران، بعد از محمدعلی رجایی و ابوالحسن بنی‌صدر، کوتاهترین دوره ریاست جمهوری را داشت.

بحث شش کلاس سواد داشتن ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهوری ایران، اولین بار در مناظره‌های انتخاباتی ریاست جمهوری ۱۴۰۰ و توسط محسن مهرعلیزاده مطرح شد. مهرعلیزاده خطاب به رئیسی گفته بود: «شما در سطح کلاسیک شش کلاس سواد دارید، با این سواد نمی‌توان اقتصاد را اداره کرد.» مهرعلیزاده هم‌زمان تأکید کرده بود مطلع است که ریسی سواد حوزوی دارد و به آن احترام می‌گذارد.

«بزرگترین جنایتی که در جمهوری اسلامی شده از اول انقلاب تا حالا به‌دست شما انجام شده‌است. در آینده جزو جنایت‌کاران تاریخ از شما یاد خواهد شد.»

این جمله‌ای بود که ۲۴ مرداد ۱۳۶۷ حسینعلی منتظری، قائم مقام معزول روح‌الله خمینی خطاب به جمعی پنج نفره گفت که بعدها به هیات مرگ مشهور شدند. یکی از آن‌ها معاون ۲۸ ساله دادستان تهران به‌نام «ابراهیم رئیسی» بود؛ هشتمین رئیس‌جمهوری در جمهوری اسلامی که عصر روز ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳، حدود ۳۵ سال بعد از آن جلسه، در یک سانه هوایی کشته شد و اسرار زیادی را با خود به زیر خاک برد.

وقتی در سال ۱۳۵۷، جمهوری اسلامی با سرکوب انقلاب آزادی‌خواهانه مردم به قدرت رسید، رئیسی ۱۹ سال داشت و تنها چهار سال از آغاز طلبگی‌اش می‌گذشت.

وقتی ۲۰ سالش شد و در حالی که تنها پنج سال از آغاز درس طلبگی‌اش می‌گذشت به سمت دادپاری شهرستان کرج منصوب شد، این اولین سمت رسمی رئیسی در جمهوری اسلامی بود.

سال ۱۳۵۹، ابراهیم رئیسی هنوز ۲۰ ساله بود و تنها ۵ سال از آغاز طلبگی‌اش می‌گذشت. با این حال به دادپاری شهرستان کرج منصوب شد.

در سال ۱۳۶۲ و وقتی ۲۲ سال سن داشت و دادستان همدان شده بود، با جمیل علم‌الهدی، دختر احمد علم‌الهدی، امام جمعه فعلی مشهد، ازدواج کرد.

ابراهیم رئیسی در ۲۵ سالگی و از سال ۱۳۶۴ به‌عنوان جانشین دادگاه انقلاب منصوب شد. و سال ۱۳۶۷ هم به‌عنوان معاون دادستان کل تهران در هیات مرگ حضور پیدا کرد تا چندین هزار نفر را در فاصله مرداد تا شهریور سال ۱۳۶۷ به کام مرگ بفرستد.

بعد از مرگ خمینی از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۳ اولین دادستان تهران در دوران رهبری علی خامنه‌ای بود.

از سال ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۳، هم‌زمان دوران ریاست جمهوری محمد خاتمی، رئیس سازمان بازرسی کل کشور بود. از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۳ و در دوران ریاست محمود شاهرودی و صادق لاریجانی در قوه قضائیه، معاون اول قوه قضائیه بود.

مدت کوتاهی از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۴ دادستان کل کشور شد. از سال ۱۳۹۴ تا سال ۱۳۹۸، با حکم علی خامنه‌ای، تولیت آستان قدس را به عهده گرفت. در همین دوره شایعاتی درباره احتمال جانشینی او بعد از علی خامنه‌ای قوت گرفت. به خصوص تصاویری که از جلساته با سپاهیان منتشر شد و دیداری که با نماینده ویژه پوتین داشت این گمانه‌زنی‌ها را تقویت کرد.

رئیسی با تغییر ظاهر خود، از جمله پوشیدن لباده به جای قبا‌ی سنتی‌اش و دیدارهایی که با مردم خراسان داشت، بختش را در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ امتحان کرد. اما در مقابل حسن روحانی شکست سختی خورد.

با خروج پرحاشیه صادق لاریجانی از ریاست قوه قضائیه، ابراهیم رئیسی بعد از ناکامی در رسیدن به ریاست قوه مجریه، با حکم علی خامنه‌ای به ریاست قوه قضائیه رسید.

طی این مدت او سمت مهمی دیگری هم داشت. از خرداد ۱۳۹۱ تا شهریور ۱۴۰۰ دادستان دادگاه ویژه روحانیت بود. دادگاهی که از اولین نهادهای ایجاد شده به دستور روح‌الله خمینی است و خارج از قوه قضائیه، مستقیماً زیر نظر رهبر جمهوری اسلامی به اتهامات روحانیون رسیدگی می‌کند.

هرچند او توانست عاقبت با ۱۸ میلیون رای در سال ۱۴۰۰ به ریاست جمهوری برسد، اما حاشیه‌های سخنرانی‌های ضعیف و تیق زدن‌های گاه و بی‌گاهش همیشه بر آرزوی جانشینی‌اش سایه می‌انداخت.

دوران ریاست جمهوری او با یکی از شدیدترین دوران‌های رکود اقتصادی و تورم همراه شد و از طرفی، گره مذاکرات کهنه اتمی هم که در زمان روحانی و با خروج ترامپ از برجام پیچیده شده بود، در دوران او پیچیده‌تر شد.

با گذشت سه سال از ریاست جمهوری‌اش، شاخص‌های اقتصادی در وضعیت کم سابقه قرار گرفتند، شدیدترین موج اعتراضات، اعتصابات و خیزش انقلابی سال ۱۴۰۱ در دوره او رخ دادند و هم بیش‌ترین کشتارها در این سال روی داد و حتی کودکان را نیز کشتند.

او سی‌ام اردیبهشت ۱۴۰۳، در ۶۳ سالگی بدون رسیدن به آخرین آرزویش یعنی رهبری جمهوری اسلامی، در حالی درگذشت، که مردم ایران او را با دو عبارت به یاد سپردند: «هیات مرگ» - «آیت‌الله قاتل»!

دیدار روسای جمهور آذربایجان و ایران - یکشنبه، ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳ - ۱۹ مه ۲۰۲۴

افتتاح سد قیزقلعه‌سی با حضور روسای جمهور ایران و آذربایجان

به گزارش رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران از تبریز، آیت‌الله سیدابراهیم رئیسی و الهام علی‌اف روسای جمهوری اسلامی ایران و جمهوری آذربایجان صبح امروز، یکشنبه، ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳، با حضور در محل احداث سد مشترک قیزقلعه‌سی در نقطه صفر مرزی و به‌روی رودخانه ارس، ضمن افتتاح رسمی این سد مشترک، از بخش‌های مختلف سد بازدید کردند و با توضیحات دست‌اندرکاران اجرای این پروژه از جزئیات احداث و مزایای بهره‌برداری از آن مطلع شدند.

سد «قیزقلعه‌سی» به‌عنوان بزرگترین و مهم‌ترین پروژه مرزی استان آذربایجان شرقی در نتیجه رویکرد و سیاست «تعامل همه‌جانبه با همسایگان» از سوی دولت سیزدهم، با حضور آیت‌الله «سید ابراهیم رئیسی» رئیس‌جمهور ایران و «الهام علی‌اف» رئیس‌جمهور آذربایجان بهره‌برداری رسمی شد.

با افتتاح این پروژه ۲۰ ساله که با توان و دانش مهندسان ایرانی طراحی و احداث شده است هر دو کشور ایران و آذربایجان از دستاوردهای اجرای این طرح مهم منتفع می‌شوند. از جمله مشخصات سد قیزقلعه‌سی، می‌توان به ۵۰۰ هزار مترمکعب حجم بتن‌ریزی، ۴۲ کیلومتر طول حفاری و تزریق، و امکان تولید ۸۰ مگاوات برق اشاره کرد.

با بهره‌برداری از سد قیزقلعه‌سی، حجم آب ذخیره‌شده در سد خداآفرین که در بالادست سد قیزقلعه‌سی قرار دارد از طریق کانال و شبکه پایاب به دشت‌های آذربایجان شرقی، اردبیل و جمهوری آذربایجان به‌میزان ۲ میلیارد مترمکعب در سال تزریق خواهد شد و زمینه توسعه بخش‌های گردشگری، کشاورزی و نیز تولید انرژی برقی فراهم می‌شود.

رسانه‌های حکومتی، مدعی شده‌اند که این سد، ویژگی‌های منحصر به‌فردی دارد که از جمله آن می‌توان به مواردی چون بزرگترین و مهم‌ترین پروژه مرزی شمال غرب کشور، تامین آب بزرگترین شبکه آبیاری زهکشی شمال غرب کشور، پیاده‌سازی دیپلماسی آب و حُسن همجواری، افزایش تعاملات میان ایران و جمهوری آذربایجان، تنظیم دو

میلیارد مترمکعب آب در سال با تشکیل لکه آبی، توسعه و رونق کشاورزی و اقتصادی منطقه و اشتغالزایی بالغ بر ۴۰ هزار نفر و توسعه فرهنگی بین دو کشور همسایه با حفاظت از پل‌های تاریخی ۱۱ و ۱۵ دهنه خداآفرین اشاره کرد. در همین راستا سد «خداآفرین» نیز هم‌زمان با افتتاح سد قیزقلعه‌سی به بهره‌برداری رسمی می‌رسد. سد خداآفرین بخش اول طرح جامع خداآفرین است که در سال ۱۳۸۷ افتتاح شد، اما برای بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت آب ذخیره‌سازی شده در این سد، نیاز به اجرای سد قیزقلعه‌سی به‌عنوان بخش دوم این طرح جامع وجود داشت.

سد خداآفرین در بالادست و سد قیزقلعه‌سی در ۱۲ کیلومتری پایین‌دست سد خداآفرین قرار دارد و با وجود سد قیزقلعه‌سی، امکان بهره‌برداری کامل و آبیگری از سد خداآفرین فراهم می‌شود؛ به‌طوری که ۷۴ هزار هکتار از اراضی کشاورزی از طریق کانال به‌منظور آبیاری تامین آب می‌شود؛ این در حالی است که پیش از افتتاح سد قیزقلعه‌سی امکان تأمین آب برای این میزان زمین کشاورزی فراهم نبود.

این گزارش حاکی است فرآیند عملیات احداث سد قیزقلعه‌سی از سال ۱۳۸۵ آغاز شد و تا شروع دولت سیزدهم ۸۰ درصد پیشرفت داشت، اما در دولت سیزدهم، تکمیل پروژه در اولویت قرار گرفت و طی این سال‌ها با پیش‌برد اقداماتی چون خاکریزی تاج، نصب دریچه‌های سد، تکمیل عملیات حفاری و تزریق، احداث راه‌های جایگزین مستقر در مخزن این سد، تکمیل نیروگاه‌ها و پاک‌سازی مخزن در دولت سیزدهم انجام شد.

به گزارش خبرگزاری تسنیم، وابسته به سپاه پاسداران، ۵۳ سال پیش، ره‌آورد این دوستی احداث سد مرزی مشترک ارس بود که حاصل آن بهره‌مندی مساوی و مشترک دو کشور از آب کشاورزی و برق تولیدی است. در امتداد این تعامل مطلوب، سد مشترک خداآفرین در ۱۹۶ کیلومتری پایین‌دست سد ارس به‌دست توانمند مهندسان ایرانی احداث و در سال ۱۳۸۷ آبیگری شد، در همان هنگام در ۱۲ کیلومتری پایین‌دست سد خداآفرین سد قیزقلعه‌سی به‌منظور تنظیم حبابه دو کشور و تولید برق مطالعه و جانمایی شد.

روستای اوزی

اوزی یکی از روستاهای استان آذربایجان شرقی است که در دهستان بیغان‌چایی بخش مرکزی شهرستان کلپیر واقع شده است. به گزارش خبرگزاری دولت (ایرنا) جنگل دیزمار، محل دقیق‌تر وقوع سانحه برای هلی‌کوپتر حامل رئیس دولت سیزدهم است که در محدوده عمومی بین ورزقان و جلفا قرار دارد. دیزمار نام منطقه کوهستانی و جنگلی‌ست که در حوزه استحفاظی شهرستان‌های خدافرین، ورزقان و جلفا در شمال استان آذربایجان شرقی واقع شده و در سال ۱۳۹۰ آن را به‌عنوان منطقه حفاظت شده اعلام کردند. متصل شدن به مناطق حفاظت شده کیامکی در غرب، ارسباران در شرق منطقه و همچنین پارک ملی زاگاتای جمهوری آذربایجان و ارمنستان در شمال، این منطقه را به‌عنوان یک کوریدور مهم حیات وحش در سطح محلی، ملی و بین‌المللی تبدیل کرده است. ورزقان یکی از شهرهای آذربایجان شرقی است و مرکز شهرستان ورزقان است. این شهر در ۴۰ کیلومتری غرب اهر و ۷۸ کیلومتری شمال تبریز قرار گرفته است. منطقه وقوع سانحه از مناطق صعب‌العبور است و نیروهای امدادگر به دشواری می‌توانند به یاری مجروحان بشتابند. به همین سبب نیز احتمال نجات ممکن است کاهش بیابد.

آخرین تصویر منتشر شده از ابراهیم رئیسی در سایت ریاست جمهوری قبل از سانحه سقوط هلی کوپتر روستای اوزی

اطلاعیه شماره یک ستاد ملی مدیریت شرایط اضطراری هلال احمر درباره سانحه هلی کوپتر

- (۱) به محض اطلاع از وقوع حادثه برای هلی کوپتر رئیس جمهوری و همراهان، ستاد ملی مدیریت شرایط اضطراری هلال احمر تشکیل و در اولین گام، ۴۶ تیم واکنش سریع هلال احمر از استان های آذربایجان شرقی، تهران، البرز، اردبیل، زنجان و آذربایجان غربی به محل حادثه اعزام شد.
- (۲) کولیوند رییس جمعیت هلال احمر از لحظه وقوع حادثه، فرماندهی عملیات جست و جو و امداد و نجات را شخصا عهده دار و عازم منطقه وقوع حادثه شده است.
- (۳) ۲۳۰ امدادگر واکنش سریع و تخصصی کوهستان هلال احمر از ساعات اولیه در محل حادثه حاضر و در مسیر رسیدن به نقطه احتمالی حادثه هستند.
- (۴) گزارش های اولیه حاکی است محل احتمالی حادثه شناسایی شده و امدادگران در این مسیر در حال حرکت هستند.
- (۵) در حال حاضر جهت تقویت تیم های امدادی و به کارگیری تمامی امکانات، ۱۵ تیم آنست هلال احمر (سگ های زنده یاب) در حال جست و جوی منطقه هستند.
- (۶) شرایط جوی نامساعد و مه گرفتگی شدید در منطقه کوهستانی و صعب العبور، سرعت عملیات جست و جو را با کندی روبه رو کرده است.» (به نقل از پایگاه اطلاع رسانی جمعیت هلال احمر)

اطلاعیه شماره دو ستاد ملی مدیریت شرایط اضطراری هلال احمر درباره سانحه هلی کوپتر

- (۱) «تقویت تیم های امدادی و استمرار عملیات جست و جو در منطقه وقوع حادثه برای هلی کوپتر حامل رئیس جمهوری در فاصله بین منطقه اردشیر - برازین از توابع ورزقان به عنوان محل احتمالی وقوع حادثه.
- (۲) این منطقه در شرایط جاری علاوه بر مه آلود و بارانی بودن، دارای بافت جنگلی و سنگلاخ بوده و به همین دلیل از ظرفیت تیم های امداد کوهستان برای رسیدن به محل حادثه استفاده شده است.
- (۳) اعلام آمادگی به استان های مجاور و افزایش نیروهای امدادی به ۲۴۰ امدادگر و نجاتگر در منطقه وقوع حادثه
- (۴) تقسیم کار منظم بین نیروهای مسلح، فراجا و هلال احمر برای افزایش سرعت عملیات جست و جو

۵) در حال حاضر روستای اوزی، محل استقرار تیم‌های پشتیبان، خودروهای امدادی، آمبولانس بیمارستان، تیم پهبادی، ارتباطات رادیویی هلال احمر است.»

ابراهیم رئیسی در کنار الهام علی‌اف، رئیس جمهوری آذربایجان در حاشیه مراسم افتتاح سد قیزقلعه‌سی در مرز ایران و جمهوری آذربایجان، یکشنبه ۱۹ مه ۲۰۲۴ AP

روایت‌ها و گزارشات مختلف و متناقض

روایت‌های متناقض مقامات و رسانه‌های جمهوری اسلامی از ساعات ابتدایی انتشار خبر وقوع حادثه برای هلیکوپتر ابراهیم رئیسی و همراهانش آغاز شد و با گذشت چند روز از این واقعه، همچنان ادامه دارد. واکنش‌ها به این روایت‌های متناقض تا حدی گسترده بوده که حتی برخی شخصیت‌های نزدیک به حکومت و رسانه‌های داخلی نیز با وجود فضای امنیتی و تهدیدها در این زمینه انتقادات زیادی را مطرح کرده‌اند.

معاون رئیسی مدعی ارتباط با دو سرنشین هلی‌کوپتر سانحه‌دیده شد.

معاون اجرایی ابراهیم رئیسی مدعی شد پس از بروز سانحه برای هلی‌کوپتر حامل او، در چند نوبت تماس‌هایی با دو تن از سرنشینان برقرار شده است که نشان می‌دهد «سانحه سختی نبوده است.»

محسن منصوری در عین حال به وضعیت سلامتی رئیس‌جمهوری اسلامی ایران و همراهانش هیچ اشاره‌ای نکرد و زمان برقراری ارتباط را نیز اعلام نکرد.

این در حالی است که از ساعت‌های اولیه بعد از انتشار نخستین گزارش‌ها درباره این حادثه، اعلام شد که ارتباط با سرنشینان هلی‌کوپتر رئیسی قطع شده است.

یکی دیگر از اظهارات جنجال‌برانگیز مقامات جمهوری اسلامی سخنان غلامحسین اسماعیلی، رئیس دفتر ابراهیم رئیسی، است که از اعضای هیات همراه ابراهیم رئیسی در این سفر بود.

اسماعیلی یکم خرداد در گفت‌وگو با تلویزیون ایران گفت در زمان حادثه «هوا صاف و روشن بود و پدیده جوی خاصی نداشتیم.»

رئیس دفتر ابراهیم رئیسی در ادامه گفت: «خلبان بالگرد حامل رئیس‌جمهور به‌عنوان فرمانده میدان اعلام می‌کند ارتفاع بگیریم و از بالای ابرها ادامه مسیر دهیم. بالگردها ارتفاع خود را زیاد کردند و پس از ۳۰ ثانیه ادامه مسیر، خلبان ما متوجه شد که بالگرد رئیس‌جمهور وجود ندارد.»

اما سخنان معاون وزیر خارجه نیز بدون جنجال نبود. صفری در همین گفت‌وگو اعلام کرد که پس از تلاش‌های ناموفق برای تماس با سرنشینان، عاقبت محمدعلی آل‌هاشم، امام جمعه تبریز و یکی از کشته‌شدگان این حادثه، به تماسی که با تلفن همراه خلیان گرفته شد، پاسخ داد.

او در این زمینه گفت: «در ابتدا با امام جمعه محترم تبریز دو بار توانستند صحبت کنند و ایشان گفته بود که حال من بد است و صدای آمبولانس‌ها را می‌شنوم.»

با این حال، گروه‌های امدادی اعزامی ساعت‌ها بعد به محل حادثه رسیده بودند و احتمال شنیده شدن «صدای آمبولانس‌ها» از طرف امام جمعه تبریز وجود نداشته است.

اما غلامحسین اسماعیلی، رئیس دفتر ابراهیم رئیسی، در صحبت‌های خود با تلویزیون ایران سخنان معاون وزیر خارجه را تایید کرد و گفت: «کادر پروازی به ما گفتند که با تلفن همراه کاپیتان مصطفوی تماس گرفتیم که آقای آل‌هاشم آن تماس را جواب داد و گفت در دره افتاده‌ام، ولی نگفت چه اتفاقی افتاده است.»

این اظهارات را حتی عیسی پورزارع، وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات، نیز تایید کرده، اما مشخص نیست با وجود امکان ردگیری مکان تلفن‌های همراه از سوی سیستم مخابراتی، چرا عملیات جست‌وجوی محل سقوط ساعت‌ها به طول انجامید.

مقامات رسمی در این باره نیز هنوز هیچ توضیحی ارائه نکرده‌اند؛ ضمن آن‌که این سخنان در حالی مطرح شده که حسین حاتمی، نماینده مجلس شورای اسلامی، در همان ساعات اولیه حادثه به سایت جماران گفت: «اطلاعاتی از تمام سرنشینان داخل بالگرد موجود نیست و دسترسی به آنتن موبایل‌های آنان صورت نگرفته است.»

از سوی دیگر، تلاش برای یافتن هلی‌کوپتر تا شامگاه یکشنبه بی‌نتیجه بوده است و منصوری که پیش‌تر اعلام شده بود با تعدادی از اعضای هیات دولت ایران به تبریز رفته است، در یک گفت‌وگوی تلویزیونی گفت هلی‌کوپتر حامل رئیسی حوالی ساعت یک و نیم بعدازظهر ارتباطش با دو هلی‌کوپتر دیگر که از محل افتتاح سد در آذربایجان غربی در حال بازگشت بودند، قطع شده بود.

به گفته او دو هلی‌کوپتر دیگر برای یافتن موقعیت هلی‌کوپتر حامل رئیسی حدود ۲۰ دقیقه تلاش کردند، اما این کار بی‌نتیجه ماند.

در ساعت‌های اخیر، بر اساس اعلام مقام‌های رسمی، هیچ نشان‌های از پیدا شدن این هلی‌کوپتر به دست نیامده و عملیات جست‌وجو نیز به دلیل وجود مه غلیظ و بارندگی و همچنین کوهستانی بودن منطقه به نتیجه نرسیده است. (ساعت: ۲۱:۲۱)

در همین زمینه **یاشار سلطانی**، روزنامه‌نگار ۳۰ اردیبهشت با اشاره به خبر منتشر شده در خبرگزاری فارس که به سپاه پاسداران نزدیک است، در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «ابتدا گفتند سالم فرود آمده، بعد فرمودند زمینی به تبریز رفته، سپس افزودند فرود سخت داشته، بعد اظهار کردند تماس تلفنی داشته و نهایتاً کم‌کم دعوت به دعا کردند و شب عید، جشن را تبدیل به عزای.»

با همه این اوصاف، حتی شیوه پیدا شدن محل دقیق سقوط نیز با حاشیه و جنجال بسیار روبه‌رو شده است.

خبرگزاری آنا، رسانه رسمی ترکیه، ساعاتی پس از آن‌که پهپاد این کشور وارد فضای ایران شد، اعلام کرد این پهپاد لاشه هلی‌کوپتر را پیدا و مختصات آن را به مقامات ایرانی ارسال کرده است، اما ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی روز چهارشنبه با انتشار بیانیه‌ای این ادعا را رد کرد.

این ستاد در بیانیه خود ادعا کرد «این پهپاد به دلیل نداشتن تجهیزات «تشخیص و کنترل نقاط زیر ابر» موفق به اعلام دقیق محل سقوط بالگرد نشد و در نهایت به کشور ترکیه بازگشت.»

در ادامه این بیانیه ادعا شد: «در ساعات اولیه صبح روز دوشنبه نقطه ی دقیق حادثه سقوط بالگرد توسط نیروهای امدادگر زمینی و پهپادهای ایرانی نیروهای مسلح که از ماموریت در شمال اقیانوس هند فراخوانده شده بودند، کشف شد.»

این در حالی است که خبرگزاری آناتولی در همان ساعات اولیه حضور پهپاد ترک در آسمان ایران تصاویر مخابره شده توسط پهپاد را نیز با مخاطبان خود به اشتراک گذاشت.

در واکنش به انتشار بیانیه ستاد کل نیروهای مسلح ایران، عبدالقادر اورال اوغلو، وزیر حمل و نقل و زیرساخت ترکیه، در گفت و گو با شبکه تلویزیونی سی آن ان ترک گفت: «شناسایی (محل سقوط) آکینجی با زمان پیدا شدن هلی کوپتر مطابقت دارد. در واقع ما به کمک کشوری که طبق اصل همسایگی درخواست یاری کرده بود شتافتیم و آن را به طور کامل و درست انجام دادیم.»

ستاد کل نیروهای مسلح ایران تاکنون مدارک یا اطلاعاتی که ادعای کشف محل سقوط با پهپادهای ایرانی را تایید کند، منتشر نکرده اند.

سایت اقتصاد نیوز در این زمینه با «نامیمون» خواندن این شیوه اطلاع رسانی مقامات جمهوری اسلامی و رسانه های داخلی، این حادثه را با اطلاع رسانی در مورد سرنگون شدن هواپیمای اوکراینی توسط پدافند هوایی سپاه پاسداران مقایسه کرد.

این رسانه یکم خرداد نوشت: «جالب است که در سانحه اخیر نیز اعلام شد که مسئولین قضایی برخی فعالان رسانه ای را که با تولید محتوا درباره وقوع این حادثه، اخبار کذبی منتشر کرده اند، احضار کرده اند و به آنان تذکر داده شده است. در حالی که بخش مهمی از این اخبار کذب از سوی دست اندرکاران و رسانه های رسمی منتشر می شد و حتی در روز بعد هم ادامه یافت.»

با همه این اوصاف، از زمان وقوع حادثه هیچ یک از نهادها و مقامات رسمی از جمله رهبر جمهوری اسلامی و یا شورای عالی امنیت کشور در بیانیه ها و اظهارات خود به موضوع لزوم بررسی علت سقوط هلی کوپتر اشاره ای نکردند و فقط در خبری کوتاه اعلام شد که رئیس ستاد کل نیروهای مسلح هیاتی را مامور بررسی ابعاد و علل موضوع سانحه کرده است.

احمد وحیدی، وزیر کشور گفت:

- هیچ ارتباطی نتوانستیم بگیریم و به دلیل وضعیت آب و هوا و مه هلی کوپتر حامل رئیس جمهور مجبور به فرود سخت شده است.

- بعد از افتتاح سد رئیس جمهور در مسیر برگشت، یکی از هلی کوپترها به دلیل وضعیت هوا و مه آلود بودن مجبور به فرود سخت می شود.

- گروه های مختلف امدادی به طرف منطقه در حرکت هستند؛ اما به دلیل شرایط نامناسب جوی تا رسیدن به نقطه هلی کوپتر زمان خواهد برد.

- ارتباط تلفنی با همراهان رئیس جمهور برقرار شده؛ اما همچنان برقراری ارتباط با آن نقطه سخت است.

یک مقام جمهوری اسلامی به خبرگزاری رویترز گفت که «ما هنوز امیدواریم، اما اطلاعاتی که از محل سقوط هلی‌کوپتر» ابراهیم ریوسی به دست می‌آید، «بسیار نگران کننده است.» او افزود: «جان ریوسی و امیر عبداللهیان در خطر است.»

محمدرضا میرتاج‌الدینی، نماینده آذربایجان شرقی، به فراز گفت: «هلی‌کوپتر حامل رئیس‌جمهوری پس از سقوط هنوز پیدا نشده است. خبری از وضعیت سلامت ابراهیم ریوسی در دست نیست.»
تسنیم: محل دقیق سانحه هلی‌کوپتر حامل رئیس‌جمهور مشخص شد.

گزارش تسنیم از منطقه سانحه هلی‌کوپتر

خبرگزاری تسنیم به‌نقل از خبرنگار خود نوشته:

«منطقه سانحه از مناطق صعب‌العبور است و امکان تردد به صورت خودرویی وجود ندارد و همین مسئله نیروهای امدادی را با دشواری‌هایی روبه‌رو کرده است.

منطقه به شدت بارانی و مه آلود بوده و دیروز هشدار نارنجی هواشناسی برای این مناطق صادر شده بود.

در محل سانحه برای هلی‌کوپتر رئیس‌جمهور، تخته سنگ‌های عظیمی با ارتفاع بیش از ۷۰ متر پشت به پشت هم قرار دارند که این موضوع امکان جست‌وجو و پیش‌روی را از امدادگران و مردم گرفته است.

گروه‌ها و تیم‌های مردمی در منطقه قره‌داغ برای جست‌وجوی هلی‌کوپتر رئیس‌جمهور تشکیل شده است. هم‌اکنون تیم‌های هلال احمر، بسیج، سپاه در حال جست‌وجوی هستند، اما شرایط آب و هوایی اجازه پیش‌روی نمی‌دهد.

در منطقه هیچ گونه ارتباط اینترنتی برقرار نیست.»

نماینده کلیبر درباره محل حادثه:

«هیچ تماسی با شخصی که در هلی‌کوپتر بوده، گرفته نشده و هیچ اطلاعاتی از تیم حفاظت نیست.

حسین حاتمی، نماینده کلیبر، محل سقوط هلی‌کوپتر، به جماران گفته: «احتمال سانحه یا فرود سختی وجود دارد. چرا که منطقه جنگلی، مه آلود و ارتفاعات برفی است و به راحتی نمی‌شود منطقه را به هر نحوی کاوش کرد.

اطلاعاتی از تمام سرنشینان داخل هلی‌کوپتر موجود نیست و دسترسی به آنتن موبایل‌های آنان صورت نگرفته است.

هیچ تماسی با شخصی که در هلی‌کوپتر بوده، گرفته نشده است و در دسترس نیستند و همچنین هیچ اطلاعاتی از تیم حفاظت نیست.»

تسنیم: محل دقیق سانحه روستای «اوزی» در جنگل‌های ارسباران است

خبرگزاری تسنیم اعلام کرد که محل دقیق وقوع سانحه برای هلی‌کوپتر حامل ابراهیم ریوسی و همراهانش روستای «اوزی» در جنگل‌های ارسباران بوده است.

به گزارش این خبرگزاری، این منطقه صعب‌العبور و امدادسانی در آنجا بسیار دشوار است.

با گذشت حدود چند ساعت از انتشار نخستین گزارش‌ها درباره وقوع سانحه برای هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی، رسانه‌ها و مقام‌های جمهوری اسلامی می‌گویند هنوز محل سقوط احتمالی آن پیدا نشده است. بنابر گزارش رسانه‌های ایران، «منطقه شدیداً مه‌آلود است» و به همین دلیل جست‌وجو برای یافتن هلی‌کوپتر حادثه‌دیده «به‌سختی» پیش می‌رود. با وجود اعزام دست‌کم ۴۰ تیم واکنش سریع سازمان هلال احمر به منطقه، اما هنوز گروه‌های تجسس و امداد نتوانند هلی‌کوپتر را پیدا کنند.

رضا جمالی در گفت‌وگوی کوتاهی که با یکی از امدادگران هلال احمر در تهران انجام داده، از او درباره دلایل عدم موفقیت تیم‌های امداد و نجات در شناسایی محل هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی پرسیده است، با این توضیح که برای حفظ امنیت این امدادگر هلال احمر، صدای او را تغییر کرده‌ایم.

ادامه جست‌وجوی بی‌نتیجه و پخش تصاویر «دعا» از تلویزیون جمهوری اسلامی

با گذشت حدود سه ساعت از انتشار نخستین گزارش‌ها درباره وقوع سانحه برای هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی، رسانه‌ها و مقام‌های جمهوری اسلامی می‌گویند هنوز محل سقوط احتمالی آن پیدا نشده است.

بهرام عین‌اللهی، وزیر بهداشت، به شبکه خبر تلویزیون گفته است که «منطقه شدیداً مه‌آلود است» و به همین دلیل جست‌وجو برای یافتن هلی‌کوپتر حادثه‌دیده «به‌سختی» پیش می‌رود.

خبرگزاری ایرنا نیز از منطقه نزدیک به سانحه خبر داده است که «سخت‌گذر بودن محل و وجود مه غلیظ و بارندگی» باعث شده که گروه‌های تجسس و امداد نتوانند هلی‌کوپتر را پیدا کنند.

برخی گزارش‌ها نیز حاکی است با تاریک شدن هوا، روند جست‌وجو دشوارتر خواهد شد.

از سوی دیگر، شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی حکومتی ایران از ساعتی پیش تصاویر زنده‌ای از حضور تعدادی از شهروندان در اماکن مذهبی شیعیان در مشهد، قم، ری و شیراز را پخش می‌کنند که به گفته این رسانه‌ها محل برگزاری «مراسم دعا» است.

مقام ایرانی به رویترز: وضعیت «بسیار نگران‌کننده» است

خبرگزاری رویترز به نقل از یک «مقام ایرانی» اعلام کرد که جان رئیس‌جمهور و وزیر امور خارجه ایران در پی سقوط هلی‌کوپتر در خطر است.

این مقام در ادامه به رویترز گفته است: «ما هنوز امیدواریم، اما اخبار و اطلاعاتی که از محل سقوط به دست می‌آید بسیار نگران‌کننده است.»

مقام‌های رسمی در ایران می‌گویند گروه‌های جست‌وجو هنوز نتوانسته‌اند هلی‌کوپتر سقوط کرده حامل ابراهیم رئیسی و همراهانش در استان آذربایجان شرقی را به دلیل بدی آب و هوا و صعوبت‌العیور بودن منطقه بیابند.

علی بهادری جهرمی، سخنگوی دولت نیز در شبکه اجتماعی ایکس نوشت هنوز «هیچ خبر جدیدی» از سقوط هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی نیست.

بهادری جهرمی نوشت: «شرایط سخت و پیچیده‌ای را تجربه می‌کنیم؛ این حق مردم و رسانه‌ها است که در جریان آخرین اخبار حادثه هلی‌کوپتر رئیس‌جمهور قرار گیرند اما با توجه به مختصات محل حادثه و شرایط جوی، تا این لحظه «هیچ» خبر جدیدی وجود ندارد.»

در همین حال محمد باقری، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح هم گفت از همه امکانات، تجهیزات و ظرفیت‌های ارتش، سپاه و فرماندهی انتظامی برای جست‌وجوی هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی و همراهان و امدادرسانی استفاده شده است.

درخواست هلی‌کوپتر دید در شب ایران از ترکیه

سازمان مدیریت بحران ترکیه اعلام کرد:

امروز به اطلاع ما رسید که هلی‌کوپتر حامل آقای ابراهیم رئیسی رئیس جمهور ایران در مرز ایران و نخجوان دچار سانحه شده است. ایران از طریق وزارت خارجه درخواست هلی‌کوپتر جست‌وجو و نجات دید در شب از کشورمان داشت که اعزام شد.

۳۲ پرسنل جست‌وجوی و نجات کوهنورد و ۶ وسیله نقلیه از مدیریت استانی وان و ارزروم AFAD ما برای رسیدن به منطقه حرکت کردند. علاوه بر این، پرسنل جست‌وجوی و نجات کوهنوردان ما متشکل از ۱۵ نفر از آنکارا، دیاربکر و قونیه در حالت آماده باش هستند. تحولات را دنبال می‌کنیم.

درخواست ایران از اتحادیه اروپا برای کمک به یافتن هلی‌کوپتر رئیسی

اتحادیه اروپا اعلام کرد به درخواست جمهوری اسلامی برای یافتن هلی‌کوپتر سانحه‌دیده ابراهیم رئیسی، در این زمینه کمک می‌کند.

یانئس لنارچیچ، کمیسر مدیریت بحران اتحادیه اروپا، در شبکه اجتماعی ایکس، توئیتر سابق، اعلام کرد که این اتحادیه به درخواست ایران، برنامه واکنش سریع خدمات نقشه‌برداری ماهواره‌ای «کوپرنیک» را فعال کرده است.

«مدیریت اضطراری کوپرنیک» بزرگترین برنامه مفرد دیدبانی زمین در جهان است که توسط کمیسیون اروپا و با همکاری آژانس فضایی اروپا اجرا می‌شود و بر اساس تصاویر ماهواره‌ای خدمات نقشه‌برداری انجام می‌دهد.

یانئس لنارچیچ، کمیسر مدیریت بحران اتحادیه اروپا اعلام کرد که بنا به درخواست ایران سیستم ردگیری ماهواره ای کوپرنیک را فعال کرده‌اند.

او در شبکه ایکس نوشت: «بنا به درخواست ایران برای کمک، در واکنشی سریع ما سیستم ردگیری کوپرنیک را فعال می‌کنیم.»

برنامه کوپرنیک، برنامه ماهواره‌ای اتحادیه اروپا با همکاری آژانس فضایی اروپا است و توانایی رصد زمین و ثبت تصاویر با کیفیت بالا را دارد.

تصاویر ماهواره‌ای موسسه پلنت از محل احتمالی سانحه هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی نشان می‌دهد که شرایط آبرو هوایی به‌شدت نامساعد و مه‌شدید و ابر منطقه را احاطه کرده است.

واکنش رئیس شورای اروپا و رئیس جمهوری آذربایجان

شارل میشل، رئیس شورای اروپا، در شبکه اجتماعی ایکس (توییتر سابق) نوشت: «به همراه کشورهای عضو اتحادیه و شرکا، گزارش‌هایی مبنی بر «فرود اضطراری» هلی‌کوپتر حامل رئیس جمهور ایران و وزیر امور خارجه و نامشخص بودن وضعیت آن‌ها را زیر نظر داریم و با دقت دنبال می‌کنیم.»

همچنین رئیس جمهوری آذربایجان در همین شبکه اجتماعی ایکس گفت: «پس از دیدار دوستان‌های که امروز با ابراهیم رئیسی، رئیس جمهوری ایران داشتم، از خبر فرود اضطراری هلی‌کوپتر حامل هیات عالی در ایران به شدت نگران شدیم.»

الهام علی‌اف در ادامه نوشته که جمهوری آذربایجان به‌عنوان «کشور همسایه، دوست و برادر» برای هر نوع حمایتی آماده است و برای ابراهیم رئیسی و هیات همراهش «دعا» می‌کند.

واکنش خامنه‌ای به سانحه برای رئیسی: هیچ اختلالی در کار کشور ایجاد نمی‌شود

علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی، در نخستین واکنش به سانحه رخ داده برای ابراهیم رئیسی خطاب به «ملت ایران» گفت «نگران و دلواپس» نباشند، چون به گفته او «هیچ اختلالی در کار کشور به‌وجود نمی‌آید.» به گزارش رسانه‌های ایران، او در دیدار با جمعی از خانواده‌های اعضای سپاه پاسداران همچنین ابراز امیدواری کرد که «خداوند متعال» رئیسی و همراهانش را «به آغوش ملت برگرداند.»

علی خامنه‌ای، همچنین خواستار «دعا» برای سلامتی سرنشینان هلی‌کوپتر حادثه‌دیده شد.

ابراهیم رئیسی دست‌نشانده در قوه مجریه در برابر ولی‌فقیه دست به سینه نشسته است

هشدار قوه قضاییه و پلیس درباره واکنش‌ها به سانحه برای رئیسی در فضای مجازی

دادستانی تهران با هشدار درباره انتشار «خبرهای کذب» مربوط به هلی‌کوپتر سانحه‌دیده ابراهیم رئیسی اعلام کرد به تعدادی از افرادی که مدعی شد «تشویش اذهان عمومی کرده بودند» تذکر داده است.

سازمان اطلاعات فراجا(فرماندهی پلیس ایران) نیز در اطلاعیه‌ای خواستار دنبال کردن اخبار این سانحه از «مراجع رسمی» شد و افزود که «صفحات فعالین فضای مجازی تحت رصد پلیس» است و با افرادی که «شایعه» منتشر کنند، برخورد خواهد کرد.

در ساعت‌های بعد از انتشار نخستین گزارش‌ها درباره این سانحه، شبکه‌های اجتماعی به صحنه بروز واکنش‌ها درباره ماجرا و گمانه‌زنی درباره پیامدهای آن تبدیل شده است.

هلی کوپتر حامل ابراهیم رئیسی و همراهان او

واکنش‌های بین‌المللی

در همان حال کاخ سفید اعلام کرد که جو بایدن، رئیس جمهوری آمریکا از خبر سقوط هلی‌کوپتر رئیسی مطلع شده. پیش از آن یک سخنگوی وزارت خارجه آمریکا گفته بود که مسئولان وزارت خارجه آمریکا خبرهای مربوط به این سانحه را به دقت رصد می‌کنند.

الهام علی‌اف، رئیس جمهوری آذربایجان نیز با انتشار پیامی در شبکه ایکس از سانحه سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیسی ابراز نگرانی کرد. پیش از وقوع این سانحه، رئیسی و علی‌اف بعد از دیدار در مرز رسمی دو کشور، به محل احداث سد مشترک «قیز قلعه‌سی» رفته بودند و ضمن بازدید از بخش‌های مختلف این سد آن را افتتاح کردند. رئیس جمهوری آذربایجان در شبکه ایکس نوشت:

امروز پس از دیدار دوستانه با ابراهیم رئیسی رئیس جمهوری اسلامی ایران و خداحافظی با او، از خبر فرود اضطراری هلی‌کوپتر حامل هیات عالی در ایران به شدت نگران شدیم. دعای ما از خداوند متعال با رئیس جمهور ابراهیم رئیسی و هیات همراه وی است.

علی‌اف در ادامه خاطر نشان کرد که «جمهوری آذربایجان به عنوان کشوری همسایه، دوست و برادر آماده ارائه انواع حمایت‌ها است.»

آصف علی زرداری، رئیس جمهوری پاکستان نیز اعلام کرد از خبر سقوط هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی و امیر عبداللہیان نگران است.

عزت الرشوق، یکی از اعضای دفتر سیاسی حماس نیز در واکنش به سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیسی با انتشار پیامی در کانال خود در تلگرام نوشت:

قلب ما با ملت برادر ایران است... از خداوند متعال می‌خواهیم به رئیس جمهوری، وزیر امور خارجه ایران و همه کسانی که با آنها هستند عنایت کند.

به گزارش خبرگزاری امنیتی فارس، سخنگوی وزارت خارجه قطر نیز از آمادگی کشورش برای «حمایت در جست‌وجوی هلی‌کوپتر حامل رئیسی و هیأت همراه خبر داد.

به گزارش شبکه روداو، دفتر نخست‌وزیری عراق نیز از وزارت کشور، هلال احمر و دیگر دستگاه‌های مسئول در این کشور خواست در گفت‌وگو با مقام‌های جمهوری اسلامی، آمادگی خود را برای شرکت در عملیات امداد و نجات در آذربایجان شرقی اعلام کنند.

وزارت خارجه عربستان با انتشار بیانیه‌ای اعلام کرد که خیر سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیسی و هیأت همراه را با نگرانی دنبال می‌کند. عربستان سعودی نیز در این بیانیه مانند عراق و جمهوری آذربایجان برای ارائه هرگونه کمک به جمهوری اسلامی اعلام آمادگی کرد. در این بیانیه آمده است:

عربستان بر حمایت خود از جمهوری اسلامی ایران در این شرایط سخت و همچنین آمادگی برای ارائه هرگونه کمک مورد نیاز ایران، تاکید می‌کند.

وزارت امور خارجه ترکیه در بیانیه‌ای اعلام کرد آنکارا تحولات مربوط به سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیسی و هیأت همراه او را «با اندوه» دنبال می‌کند. در ادامه این بیانیه وزارت خارجه ترکیه برای رئیسی و همراهانش آرزوی «سلامت» کرده است.

به گزارش خبرگزاری آناتولی، رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهوری ترکیه در واکنش به سانحه هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی، رئیس جمهوری اسلامی و هیأت همراهش در شبکه ایکس نوشت:

از این‌که هلی‌کوپتر حامل برادرم ابراهیم رئیسی، رئیس جمهوری ایران و هیأت همراهش دچار سانحه شده، بسیار متأسفیم. ما این حادثه را از نزدیک پیگیری می‌کنیم و با مقامات ایرانی در تماس و هماهنگی کامل بوده و آماده ارائه هرگونه حمایت لازم هستیم.

اردوغان در پایان نوشته است:

اینجانب از طرف ملت ترکیه بهترین آرزوها را برای مردم و دولت کشور دوست، همسایه و برادر ایران داریم و امیدوارم هر چه زودتر خبرهای خوشی از جناب رئیس‌جمهور رئیسی و هیأت همراه دریافت کنیم.

ماریا زاخارووا، سخنگوی وزارت امور خارجه روسیه نیز در پیامی اعلام کرد مسکو از نزدیک خبرهای سانحه را دنبال می‌کند:

روسیه از نزدیک اطلاعات مربوط به سرنوشت مسافران هلی‌کوپتر رئیس جمهوری ایران را زیر نظر دارد، ما صمیمانه امیدواریم که مسافران زنده باشند و جان و سلامت آنها در خطر نباشد.

نارندرا مودی، نخست‌وزیر هند نیز در شبکه ایکس با انتشار پیامی از سانحه هلی‌کوپتر حامل رئیسی اظهار تأسف کرد و گفت برای رئیسی و همراهانش «دعا» می‌کند.

از راست به چپ: کمک خلبان سرهنگ شهید محسن دریانوش، خلبان سرهنگ سیدطاهر مصطفوی، مسئول فنی سرگرد بهروز قدیمی-عکس: لحظاتی قبل از پرواز

کادر پرواز هلی‌کوپتر رئیسی چه کسانی بودند و سوابقشان

بر اساس اعلام رسانه‌های دولتی، کادر هدایت این پرواز خلبان سیدطاهر مصطفوی، کمک‌خلبان محسن دریانوش و بهروز قدیمی مسئول فنی، نیروهای آشیانه جمهوری اسلامی ایران متعلق به نیروی هوایی ارتش بودند.

سیدطاهر مصطفوی، خلبان- عنوان رسمی مصطفوی، خلبان اول پرواز ابراهیم رئیسی، «سرتیپ دوم» ذکر شده است. این خلبان ۵۵ ساله متولد شهرستان گنبدکاووس استان گلستان بود و ۱۵ سال سابقه خلبانی در نیروهای مسلح داشت و با تجربه دو هزار ساعت پرواز با هلی‌کوپتر، به‌عنوان مدرس و مربی خلبانی نیز فعالیت می‌کرد. تخصص او خلبانی هلی‌کوپتر ۲۱۴ و یگان خدمتی او آشیانه جمهوری اسلامی ایران بود. درباره این‌که او پیش از این در پروازی دچار مشکل شده باشد، اطلاعاتی منتشر نشده است.

محسن دریانوش، کمک‌خلبان- محسن دریانوش نیز سرتیپ دوم بود. او سال ۱۳۵۹ در شهرستان نجف‌آباد اصفهان به دنیا آمد، سال ۱۳۷۸ وارد نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی شد و یک هزار و ۴۵۰ ساعت سابقه پرواز داشت.

بهروز قدیمی، تکنسین فنی- بهروز قدیمی با درجه سرهنگ دوم، سومین عضو کادر پرواز ابراهیم رئیسی و همراهانش بود که دچار سانحه شد. او متولد سال ۱۳۵۸ در شهرستان ابهر بود و شهریور ۱۳۷۴ وارد نیروی هوایی ارتش شد. این کارشناس فنی با تخصص الکترومکانیک در پایگاه شکاری همدان، چابهار، مهرآباد و آشیانه جمهوری اسلامی ایران خدمت کرده بود و ۷۲۰ ساعت پرواز در سابقه کاری‌اش داشت.

طاهر مصطفوی، محسن دریانوش و بهروز قدیمی که به‌همراه ابراهیم رئیسی و هیات همراهش جان باختند، روز سانحه هلی‌کوپتر بل ۲۱۲ را هدایت می‌کردند.

محمد مهدی موسوی

محمد مهدی موسوی، فرمانده یگان حفاظت نهاد ریاست جمهوری

«سردار سیدمهدی موسوی، جودوکار بود و سرتیم حفاظت رئیس‌جمهور، او از سادات روستای صالح کوتاه است که سال‌ها در روستای زمستانه واقع در منطقه پشت کوه موگویی فریدونشهر اصفهان سکونت داشته است. خانواده موسوی در سال‌های گذشته به تهران مهاجرت کرده و ساکن تهران شده‌اند، اما بستگان این شهید همچنان در این روستا حضور دارند. مادر سید مهدی هم از اهالی روستای کلوسه، از مناطق محروم پشت کوه دوم شهرستان فریدونشهر است. سیدمهدی موسوی» پیش از محافظت از آیت‌الله رئیسی، محافظ فرمانده کل سپاه بود.

بر اساس گزارش فارس، سرلشکر محمدعلی جعفری فرمانده قرارگاه فرهنگی بقیه الله الاعظم (عج) در برنامه شهید خدمت که از شبکه سوم سیما پخش شد با اشاره به شهید سردار «سیدمحمد مهدی موسوی» گفت: شهادت واقعا حق آقا سید ما بود و خوشا به سعادت او که به شهادت رسید، ولی این‌که ما دیگر توفیق زیارت و برخورد با ایشان را نداریم جای افسوس دارد.

او با بیان این‌که حدود ۱۵ سال بود که با سردار سید مهدی موسوی آشنایی داشتم افزود: سردار موسوی در مقطع جانشین تیم حفاظت من بودند، ولی پس از حدود ۴ یا ۵ سال به‌عنوان مسئول ارتقاء پیدا کردند. البته ما بیش‌تر در خدمت ایشان بودیم.

جعفری، افزود: شاهد هستم که شهید سردار سید مهدی موسوی چه میزان غصه می‌خورد و شب و روز نداشت که سفرهای آیت‌الله رئیسی با دقت و منظم انجام شود.

سرلشکر جعفری ادامه داد: من ارادت ویژه‌ای به آقا سید داشتم، هرچه که او توصیه می‌کرد را می‌پذیرفتم و این ناشی از دلسوزی، اخلاص و تعهد او نسبت به کار و توجه و رعایت نکات و مسائل خاص بود. همین ویژگی‌های اخلاقی سردار موسوی موجب شد تا آیت‌الله رئیسی پس از انتصاب به‌عنوان رئیس قوه قضاییه در سال ۹۷ در جلسه‌ای که خدمت ایشان بودم، این خواسته را مطرح کردند و بنده هم با کمال میل این خواسته را پذیرفتم و ایشان به محضر آیت‌الله رئیسی در قوه قضاییه رفت.

فرمانده سابق کل سپاه پاسداران گفت: ... سید مهدی شب و روز نداشت و هم و غم خود را معطوف کرده بود که سفرهای آیت‌الله رئیسی با دقت و منظم انجام شود. شهادت پاداش زحمات، اخلاص بالا، تعهد نسبت به کار و سخت‌کوشی سیدمهدی و آیت‌الله رئیسی بود؛ سیدمهدی به قدری با آیت‌الله رئیسی نزدیک بود که در بسیاری از برنامه‌ریزی‌های کاری با یکدیگر مشورت می‌کردند، به گونه‌ای که گویی شهید موسوی، نه سرتیم حفاظت آیت‌الله رئیسی، بلکه دوست و رفیق صمیمی بودند او در زمینه تعامل با مردم و مردم‌داری مانند مشاور برای آیت‌الله رئیسی بود و مشاوره‌های کاربردی را به آیت‌الله رئیسی ارائه می‌داد.

سردار محمدعلی جعفری، فرمانده سابق سپاه پاسداران و مسئول کنونی قرارگاه فرهنگی و اجتماعی بقیه‌الله الاعظم سپاه پاسداران روایتی از نحوه انتخاب سیدمهدی موسوی به‌عنوان رئیس تیم حفاظت رئیس جمهور مطرح کرده است. او گفته است: شهید سیدمهدی موسوی سال‌ها رئیس تیم محافظان او بود. بعد از این که آیت‌الله رئیسی روش کاری و اخلاص سردار شهید موسوی در محافظت می‌بینید، خواهان اضافه شدن او به تیم محافظانش می‌شود. رئیس جمهور، شهید رئیسی شهید سیدمهدی موسوی را به‌عنوان رئیس تیم حفاظت خود قرار داد و تا لحظه آخر شهادت ایشان را همراهی می‌کرد.

مالک رحمتی

مالک رحمتی استاندار جوان مرگ و حامی حسینیون که بود؟

مالک رحمتی تنها چهار ماه پس از این‌که استاندار آذربایجان شرقی شده بود، در سقوط همراه ابراهیم رئیسی کشته شد. او متولد ۱۳۶۱ با ۴۲ سال سن، جوان‌ترین استاندار دولت ابراهیم رئیسی بود. «مالک رحمتی»، فردی که به گفته بسیاری، به‌واسطه پدر همسر خود «مصطفی سیدهاشمی»، نماینده سابق مجلس، به این حد از نفوذ دولتی و اجرایی رسید. مالک رحمتی‌زاده مراغه، از فارغ‌التحصیلان دانشگاه امام صادق بود. پس از مرگ «زین‌العابدین رضوی خرم»، استاندار وقت آذربایجان شرقی، در ۳۰ دی ۱۴۰۲، با تایید اعضای هیات دولت سیزدهم، در روز ۱ بهمن ۱۴۰۲، به سمت استاندار این استان منصوب شد. او دومین استاندار آذربایجان شرقی در دولت سیزدهم بود.

پدر همسر او، مصطفی سید هاشمی، معاون هماهنگی ستاد اجرایی فرمان امام و نماینده پیشین مجلس است، یکی از چهره‌های سیاسی استان آذربایجان شرقی پس از انقلاب.

مالک رحمتی با وجود سن کم، از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲ سمت قائم‌مقامی تولیت آستان قدس رضوی را بر عهده داشت. همان‌جا که ابراهیم رئیسی زمانی بر مسند آن تکیه زده بود.

یکی از وکلای قدیمی استان آذربایجان شرقی که نام او برای حفظ امنیت در این گزارش درج نمی‌شود، به «ایران‌وایر» گفته است: «رحمتی یکی از اعضای فعال و معتمد باند اقتصادی، یا بهتر است بگوییم مافیای اقتصادی علی خامنه‌ای در تمام این سال‌ها بوده است.»

به گفته این منبع آگاه، استاندار کشته شده آذربایجان شرقی ارتباط بسیار نزدیکی به نهادهای امنیتی، از جمله سپاه و اطلاعات سپاه داشت و از لحاظ کاری هم به آن‌ها وابسته بود.

«یاشار حکاکپور»، فعال و زندانی سابق سیاسی نیز ضمن تایید این مطلب به ایران‌وایر می‌گوید: «مالک رحمتی خیلی در سوشال مدیا فعال بود. ظاهراً با قرارگاه حسینون ارتباط بسیار خوب و نزدیکی داشت، چون در استوری‌های حساب شخصی خود در اینستاگرام به‌دفعات به تبلیغ آن‌ها می‌پرداخت.»

«جنبش مقاومت اسلامی آذربایجان»، شناخته شده با نام حسینون یا حسینچی‌لر (به ترکی آذربایجانی: Hüseyniyyun, Hüseynçilər)، یک گروه شبه‌نظامی شیعه و جنبشی اجتماعی-سیاسی در جمهوری آذربایجان است که همچون فاطمیون، زینبیون و حیدریون، نزدیک به محور مقاومت اسلامی و مورد حمایت جمهوری اسلامی ایران است.

«توحید ابراهیمی بیگلی»، به‌عنوان رهبر فعلی و موسس این گروه شناخته می‌شود. او منتقد حکومت الهام علی‌اف است و هدف گروه را گفتمان‌سازی و ایجاد قدرت در بین شیعیان جمهوری آذربایجان و همچنین تقویت بنیان و توانمندسازی آن‌ها بر مبنای الگوی مقاومت ذکر کرده است.

توحید ابراهیمی که هم‌اکنون با عنوان حجت‌الاسلام ابراهیمی شناخته می‌شود، از سال ۱۳۸۱ وارد حوزه علمیه مشهد شد و اکنون ساکن ایران است.

برخی این جنبش را نیروی نیابتی جدید ایران، این بار در جمهوری آذربایجان عنوان کرده‌اند که شباهت زیادی با دیگر نیروهای نیابتی «محور مقاومت»، همچون حزب‌الله لبنان دارد. جمهوری آذربایجان، این گروه را به داشتن ارتباطات گسترده با دستگاه‌های ایران متهم کرده است.

موسس تیپ حسینون، مهر ۱۴۰۰ در گفت‌وگو با روزنامه «جوان»، وابسته به سپاه پاسداران جمهوری اسلامی ایران، با بیان این‌که سال ۲۰۱۷ در دیداری که با «قاسم سلیمانی» داشته به تشکیل این گروه رسمیت داده شده، گفته است: «ریشه بسیاری از مسائل امروز در جمهوری آذربایجان، شیطنت‌های صهیونیست‌هاست.»

یاشار حکاکپور می‌گوید: «از زمانی که مالک رحمتی وارد شهر تبریز شده بود، علی‌رغم این‌که خودش سعی داشت با رفتارهای پوپولیستی ظاهرسازی کند، همراهان او نیز تلاش داشتند او را فردی پیگیر در امور کشور و استان معرفی کنند.»

او در توضیح این موضوع می‌گوید: «رحمتی بسیار اهل تظاهر کردن به انقلابی‌گری بود، برای مثال در برخی بازدیدها مدل محمد علی رجایی لباس می‌پوشید یا بی‌هوا سر کارفرما جلوی کارگران داد و بیداد می‌کرد که تظاهر کند هوای کارگران را دارد، ولی در عمل چنین نبود.»

او ادامه می‌دهد: «چهره‌های شناخته شده اصول‌گرا در استان که از نسل قبل بودند هم از رحمتی گله و شکایت داشتند، چون زمینه حذف آن‌ها را از سیاست و امور اقتصادی استان تدارک دیده بود و همه را حذف می‌کرد تا همراهان خود را جایگزین کند.»

بیش‌تر او را فردی تاجر و اهل معامله معرفی می‌کنند. افرادی که در این گزارش با آن‌ها صحبت شده است می‌گویند «مالک رحمتی در طول فعالیت‌های سیاسی خود هم بیش‌تر از این رانت‌ها برای پیش بردن معاملات تجاری خود سود برده است.»

پدر استاندار تبریز در میدان گرگ مراغه (قوت میدانی) صاحب غذاخوری بود؛ فرزندش اما سودای قدرت داشت. در دانشگاه امام صادق با دختر سید هاشمی، نماینده ادوار مجلس آشنا شد و توسط پدر همسر خود، پله‌های قدرت را با سرعتی دور از انتظار طی کرد، روی بام قدرت بود که با رییس‌جمهور سقوط کرد.

پدر همسر استاندار جوان، سابقه چهار دوره نمایندگی در مجلس شورای اسلامی را دارد. گفته می‌شود رحمتی اگر داماد این خانواده نبود، احتمال چنین جهشی در دنیای قدرت برای او دور از انتظار بود.

مصطفی سیدهاشمی، نماینده مراغه و عجب‌شیر در مجلس چهارم، پنجم، ششم و هفتم و عضو کمیسیون صنایع و کمیسیون ویژه اصل ۴۴ مجلس هفتم بود.

در این فرصت که نماینده بود، کارخانه «کاوه سودا» را در مراغه ایجاد کرد. کاوه سودا، بزرگ‌ترین تولیدکننده شیشه و کربنات سدیم در ایران به‌شمار می‌رود. یکی از کارخانجات هولدینگ کاوه سودا در مراغه تاسیس شده است و در حوزه تولید شیشه و کربنات سدیم فعالیت می‌کند. این بنگاه اقتصادی در سال ۱۳۷۷ مجوز احداث دریافت کرد و در سال ۱۳۸۳ به بهره‌برداری رسید. کارگران این کارخانه، مردم محلی و فعالان محیط‌زیست آذربایجان شرقی، بارها تضييع حقوق کارگران و صدماتی که این کارخانه به محیط‌زیست زده، اعتراض کرده‌اند. تجمعاتی که گاه با دخالت نهادهای امنیتی به خشونت کشیده شده است.

یاشار حکاکپور می‌گوید: «این کارخانه یکی از مافیاهای ایران است. این کارخانه محیط زیست جنوب آذربایجان شرقی را به هم ریخته است. حیات آن هم بر اساس خشک کردن دریاچه ارومیه شکل گرفت. نمکی که از آنجا استحصال می‌کردند و هنوز هم در حال استحصال کردن آن هستند، کاملاً غیراصولی انجام می‌شود. بارها جواب مردم معترض را با گلوله داده‌اند.»

به گفته افراد محلی استان به ایران‌وایر، مدیران کارخانه کاوه سودا به‌هیچ‌عنوان حقوق کارگران را رعایت نمی‌کردند و مقررات ایمنی برای حفظ جان کارگران وجود نداشت.

گفته می‌شود بیماری سرطان و مرگ بین کارگران این کارخانه بسیار شایع بود. در بخشی از این کارخانه، کارگرانی مشغول به‌کار بودند که به‌دلیل استفاده نکردن از دستکش‌های مخصوص و به‌دلیل تماس مستقیم پوست با مواد شیمیایی، اثر انگشت آن‌ها از بین رفته بود.

یاشار حکاک پور، زندانی سابق سیاسی اضافه می‌کند: «حتی با پزشکی‌قانونی و شبکه بهداشت مراغه هماهنگ کرده بودند که به هیچ یک از کارگران برگه یا سندی مبنی بر دلیل ابتلا به سرطان به‌خاطر کار با مواد شیمیایی ندهند. این اعتراف برخی پزشکان به کارگران بود.

سیدهاشمی مثل خان مراغه بود، هرکسی را می‌خواست بازداشت می‌کرد، قوانین کار را زیر پا می‌گذاشت، محیط‌زیست را از بین ببرد. با استاندار شدن داماد او، شرایط برایش بهتر هم شد.»

دی ۱۴۰۲ سندی به ایران‌وایر رسید که نشان می‌داد آزمایشگاه سازمان محیط‌زیست استان آذربایجان شرقی با انجام آزمایش بر روی پساب کارخانه کاوه سودا، آلاینده‌گی پساب این شرکت را تایید کرده است. بر پایه این سند، هشت شاخص پساب کارخانه بیش از حد مجاز و در شماری از این شاخص‌ها، خطرناک ارزیابی شده است.

باوجود اعتراض فعالین محیط‌زیست و مردم روستای «قره قشلاق» اما، این کارخانه، همچنان به کار خود ادامه می‌دهد و تجمعات مسالمت‌آمیز مردم با شلیک گلوله ساچمه‌ای پاسخ داده شده است. کارخانه «کربنات سدیم»، زیرمجموعه کاوه سودا در اراضی این روستا برپا شده است.

یاشار حاکم‌پور می‌گوید: «مردم مراغه از سیدهاشمی نفرت داشتند. بعد از اینکه سیدهاشمی از نمایندگی کنار رفت، به سمت قائم مقامی ستاد اجرایی فرمان امام رسید. نماینده حکومت بود، نه نماینده مردم. در هیات مدیره چند شرکت بود. با سازمان‌های تحت‌نظر رهبری ارتباط داشتند. از این طریق، شش ماه پیش از اینکه مالک رحمتی استاندار شود، او را به ریاست سازمان خصوصی‌سازی منصوب کرده بودند.»

استاندار ۴۱ ساله استان آذربایجان شرقی، قائم‌مقام تولیت آستان قدس رضوی بود. او همچنین رییس بنیاد بهره‌وری موقوفات آستان قدس رضوی، عضو هیات‌امنا بنیاد بهره‌وری موقوفات، عضو هیات‌امنا دانشگاه علوم اسلامی رضوی، عضو هیات‌امنا دانشگاه امام رضا، قائم‌مقام مدیرعامل و عضو هیات‌مدیره سازمان اقتصادی کوثر بوده است. او تا زمان مرگ، معاون مالی اداری و توسعه منابع سازمان اقتصادی کوثر به مدت سه سال بود.

رحمتی، همچنین مدیرعامل سابق و ناظر هیات مدیره گروه سرمایه‌گذاری سبحان (سهامی عام) برای سه سال، مدیرعامل و رییس هیات‌مدیره سابق گروه سرمایه‌گذاری توسعه صنایع و معادن کوثر (سهامی عام) چهار سال، سرپرست اسبق اداره سوم اداره کل سیاسی وزارت کشور برای سه سال، رییس دبیرخانه کمیسیون احزاب و تشکل‌های صنفی و تخصصی و اقلیت‌های دینی وزارت کشور برای سه سال، عضو هیات‌علمی و مدیرگروه حقوق دانشگاه آل‌طه، مدیرگروه حقوق خصوصی پژوهشکده مطالعات حقوقی ایران و جهان، عضو کمیته علمی انجمن مدیریت راهبردی (استراتژیک) ایران، عضو هیات‌مدیره شرکت سرمایه‌گذاری بوعلی (سهامی عام)، رییس هیات‌مدیره شرکت معدن فراور امداد (مکر) متعلق به مجتمع اقتصادی کمیته امداد خمینی، عضو کمیته مدیران انجمن ملی مدیریت مالی ایران، مشاور کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی، عضو دوره هشتم و نهم هیات نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، عضو کمیسیون معادن و صنایع معدنی اتاق بازرگانی ایران و نایب‌رییس انجمن سنگ ایران، برای سه دوره بود.

سیدمحمدعلی آل‌هاشم و سیدعلی خامنه‌ای

سید محمدعلی آل‌هاشم، امام جمعه تبریز

سید محمدعلی آل‌هاشم ۱۳۴۱- ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳

سید محمدعلی آل‌هاشم امام جمعه تبریز و نماینده ولی‌فقیه در استان آذربایجان شرقی بود. وی از سال ۱۳۸۸ تا ۱۱ تیر ۱۳۹۶، رئیس سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران بود و عضو شورای مرکزی جامعه روحانیت مبارز تهران، عضو شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه، منتخب مردم استان آذربایجان شرقی در ششمین دوره مجلس خبرگان رهبری و در مجمع تشخیص مصلحت نظام بود. او فرزند سید محمدتقی آل‌هاشم از روحانیون تبریز است. او برای تحصیلات مقدماتی در تبریز بود و سپس برای تحصیل علوم دینی به قم رفت. سیدمحمدعلی به مدت ۱۴ سال در درس خارج سیدعلی خامنه‌ای حاضر بود.

او در مناطق عملیاتی جبهه‌های جنگ حکومت علیه مردم کردستان شرکت کرده و با فرماندهانی همچون صیاد شیرازی همراه بوده است. محمدعلی آل‌هاشم، همچنین از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ با حکم خامنه‌ای مسئولیت نماینده ولی‌فقیه و رئیس سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران را عهده دار بود.

او مسئول ستاد نماز جمعه تبریز، مسئول عقیدتی سیاسی مرکز آموزش پشتیبانی نیروهای زمینی ارتش، رئیس عقیدتی سیاسی لشکر ۲۱ حمزه آذربایجان، رئیس اداره عقیدتی سیاسی منطقه‌ای آذربایجان، معاون تبلیغات و روابط عمومی سازمان عقیدتی سیاسی منطقه‌ای آذربایجان، جانشین اداره عقیدتی سیاسی نیروی دریایی ارتش، جانشین اداره عقیدتی سیاسی نیروی زمینی ارتش، معاون هماهنگ‌کننده سازمان عقیدتی سیاسی ارتش، جانشین سازمان عقیدتی سیاسی ارتش با تصویب فرماندهی معظم کل قوا و رئیس اداره عقیدتی سیاسی نیروی زمینی ارتش با تصویب فرماندهی معظم کل قوا نام برد.

محمدعلی آل‌هاشم؛ همچنین عضو میز آذربایجان در مجمع تشخیص مصلحت نظام بوده است. به گزارش ایسنا، آیت‌الله خامنه‌ای، در ۱۰ خرداد ۱۳۹۶، سیدمحمد علی آل‌هاشم را به نمایندگی ولی‌فقیه در آذربایجان و امام جمعه تبریز منصوب کرد.

محمد مخبر

محمد مخبر جانشین موقت ابراهیم رئیسی کیست؟

رئیس سابق ستاد اجرایی امام، درگیر در پرونده‌های فساد با آفازاده‌ای که از بدهکاران بزرگ بانکی و منتفعان دزدی از صندوق بازنشسته‌ها است و مسئول سیاست ریاضت اقتصادی دولت رئیسی: محمد مخبر؛ معاون اول رئیس جمهوری قبلی که در سانحه سقوط هلی‌کوپتر کشته شد، قرار است دست‌کم ۵۰ روز سکان دولت را در دست داشته باشد. هنوز خاطره‌ی دروغ‌گویی‌های واکسنی او در دوران کرونا از یادها نرفته است.

زمانه نوشت: ابراهیم رئیسی، عضو هیات مرگ در کشتار زندانیان سیاسی چپ‌گرا و مجاهد خلق در تابستان ۱۳۶۷، در سانحه سقوط هلی‌کوپتر ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳ کشته شد.

براساس اصل ۱۳۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی اگر مسند ریاست‌جمهوری به دلیل عزل، مرگ یا ناتوانی رئیس‌جمهوری خالی بماند، معاون اول رئیس‌جمهوری با موافقت رهبر جمهوری اسلامی وظایف او را برای دوره‌ای ۵۰ روزه و انتقالی به دست خواهد گرفت.

محمد مخبر که از ۱۴۰۰ معاون اول ابراهیم رئیسی بود، ۱۳۳۴ در دزفول به دنیا آمد. او فرزند عباس مخبر، از آخوندهای منبری شهر دزفول است. گفته می‌شود او در سال‌های جوانی و قبل از انقلاب ۱۳۵۷ با «گروه برادران دزفولی» که با چند گروه مسلح ضد سلطنت دیگر در استان خوزستان «منصورون» را تشکیل دادند، در ارتباط بود و از همان‌جا به حلقه‌ای وارد شد که پس از انقلاب فرمانده ارشد سپاه و رئیس بنیادهای حکومتی یا وزیر و نماینده مجلس شدند. محمد فروزنده، همان فردی که در دوره ریاست او مخبر در بنیاد مستضعفان معاون بازرگانی و حمل و نقل شد، از جمله این افراد بود. غلامعلی رشید، علی شمخانی و محسن رضایی از دیگر اعضای منصورون بودند که به بالاترین مقام‌های سیاسی و نظامی هم رسیدند.

مخبر، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، پیش از رسیدن به معاون اولی ابراهیم رئیسی، مسئولیت‌های مهمی در جمهوری اسلامی داشت و همچون بسیاری دیگر، کارش را از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی آغاز کرد. مخبر در دوران جنگ ایران و عراق، مسئول بهداری سپاه دزفول بود. او سپس به مدیرعاملی مخابرات خوزستان، معاونت استانداری خوزستان، معاونت بازرگانی و حمل نقل بنیاد مستضعفان و ریاست هیات مدیره بانک سینا رسید.

نقش اول قرارداد ایرانسل

حضور مخبر در بنیاد مستضعفان با یکی از پرحاشیه‌ترین قراردادهای همکاری ایران و ترکیه همزمان بود. دولت محمد خاتمی قصد داشت پروژه خط دوم تلفن همراه را به شرکت ترکیه‌ای ترکسل واگذار کند. قرارداد این همکاری امضاء شد اما نمایندگان مجلس هفتم که اکثریت آن را محافظه‌کاران مخالف دولت خاتمی در اختیار داشتند، ابتدا دولت را به کاهش سهم ترکسل موظف کرد. سپس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و برخی از نمایندگان این قرارداد را مغایر با «امنیت ملی» دانستند. در نهایت ترکسل از این پروژه حذف و یک کنسرسیوم متشکل از شرکت‌های وابسته به بنیاد مستضعفان و ام‌تی‌ان آفریقای جنوبی مجری آن شدند.

محمد مخبر آن زمان عضو هیات مدیره شرکت گسترش الکترونیک ایران، از زیرمجموعه‌های بنیاد مستضعفان و وزارت دفاع، بود. او توانست شمار زیادی از نمایندگان مجلس را برای مخالفت با همکاری با ترکسل قانع کند تا در نهایت بنیاد مستضعفان دومین شرکت بهره‌بردار خدمات ارتباطی در ایران را با شرکت ام‌تی‌ان شریک شود. او که به واسطه همین مشارکت عضو نخستین هیات مدیره شرکت ایرانسل شد، شهریور ۱۳۸۴ حذف ترکسل را به صورت رسمی اعلام کرد. مخبر در مقام عضو هیات مدیره شرکت تازه تاسیس ایرانسل «واریز نکردن حق‌السهم» در موعد مقرر توافق شده، عنوان کرد و گفت: «وجود مسایل داخلی بین شرکای اروپایی ترک سل و نیز نداشتن پول» سبب کنار گذاشته شدن این شرکت شد.

شرکت ترکیه‌ای از ایران و شرکت ام‌تی‌ان به دلیل این اقدام شکایت کرد. این پرونده برای دومین بار در سال ۲۰۱۷ پس از آنکه اسنادی مبنی بر دریافت رشوه سفیر آفریقای جنوبی در ایران کشف شد، به جریان افتاد. بهمن ۱۳۹۷ آفریقای جنوبی بازداشت یوسف سالوجی، سفیر پیشین این کشور در ایران را به اتهام دریافت رشوه به مبلغ ۱۰۰ هزار دلار برای کمک به لغو قرارداد با ترک سل تایید کرد.

مهم‌ترین مسئولیت مخبر اما ریاست ستاد اجرایی فرمان امام - که مستقیماً تحت کنترل بیت رهبری است - بود که از ۱۳۸۶ آن را برعهده داشت.

مخبر در ستاد اجرایی فرمان امام بنیاد برکت را به راه انداخت؛ بنیادی که ۴۰ هلدینگ و شرکت بزرگ را در اختیار دارد و در پروژه‌های گوناگون عمرانی شرکت می‌کند و گاه حتی از رقبای قرارگاه سازندگی خاتم الانبیاء سپاه در این عرصه است.

مشهورترین هلدینگ بنیاد برکت اما هلدینگ دارویی برکت است.

درباره ستاد اجرایی فرمان امام

ستاد اجرایی فرمان امام یک امپراطوری بزرگ مالی گسترده است که با تصاحب اموال متعلق به ایرانیان مخالف جمهوری اسلامی ساخته شد.

ستاد از زمان پیدایشش در سال ۱۳۶۸ شبکه‌ای پیچیده از شرکت‌های بهم‌مربوط را ایجاد کرده است و فعالیت‌هایش را با ورود به بازارهای سودده، از پتروشیمی تا دارو، گسترش داده و تنوع بخشیده.

ایالات متحده آمریکا، ستاد را در سال ۲۰۱۳ (۱۳۹۲) تحریم کرد. در اعلامیه خبری که از سوی خزانه‌داری آمریکا در سال ۲۰۱۳ منتشر شد، ستاد اینگونه توصیف شده: «مارپیچی از ۳۷ کسب‌وکار به ظاهر خصوصی که بسیاری از آنها شرکت‌های در ویتن هستند. هدف این شبکه تولید و کنترل سرمایه‌گذاری‌های عظیم و ثبت نشده است، سرمایه‌گذاری‌هایی که از دید مردم ایران و ناظران بین‌المللی پنهان نگه داشته شده.»

وزارت خزانهداری آمریکا ادعا می‌کند که ماموریت این مارپیچ تجاری «ایجاد درآمد» برای رهبر ایران و کمک به دولت ایران برای «دور زدن تحریم‌های بین‌المللی و آمریکا» است.

رسانه‌ها و افکار عمومی در ایران به دفتر خامنه‌ای و بنیادهای تحت نظر او لقب دولت در سایه را داده‌اند، زیرا دفتر رهبری مورد پیگرد حقوقی و قضائی قرار نمی‌گیرد، اقتدار مستقل و مصونیت دارد و به نهادهای دولتی پاسخگو نیست. ستاد همچون چند بنیاد زیر نظر خامنه‌ای از پرداخت مالیات به دولت ایران معاف است. این استقلال مالی از دولت نشان‌دهنده فرصت و امکان ستاد برای انجام فعالیت‌های اقتصادی در سایه است، بدون آن‌که مقید به شفافیت و پاسخ‌گویی به مردم باشد.

دروغ‌گویی واکسنی

برکت در دوران کرونا بسیار جنجالی شد. علی خامنه‌ای دستور داد واکسن‌های آمریکایی و بریتانیایی وارد کشور نشوند و ستاد فرمان اجرایی امام به ریاست مخبر و تحت کنترل خامنه‌ای فرصتی طلایی برای به جیب زدن پول بیشتر یافتند. گروه دارویی برکت مامور تولید واکسن شد.

دی ۱۳۹۹ مخبر یک روپوش کلامدار به تن کرد و به بازدید از شهرک دارویی شفامد، شعبه برکت که مامور تولید واکسن ستاد اجرایی بود، رفت. او گفت که ستاد، ظرف شش ماه، می‌تواند ماهانه دوازده میلیون دوز واکسن تولید کند: «واکسن ایرانی کرونا، هیچ چیزی کمتر از واکسن‌های ساخته شده در سایر نقاط جهان ندارد و تقریباً واکسن تولیدی توسط دانشمندان ستاد کمترین عوارض را خواهد داشت.» در آن هنگام واکسن‌ها هنوز آزمایش نشده بود. سال بعد اسفند ۱۳۹۹ مخبر اعلام کرد که این شرکت آمادگی تولید انبوه واکسن را دارد. او گفت:

به ملت عزیز ایران قول می‌دهیم طی ۲ ماه و نیم آینده، چیزی به نام دغدغه واکسن در کشور نخواهیم داشت. مقام‌های ایرانی این تلاش را سمبل عزم ملی جلوه دادند که ایران را به جمع نخبگان علمی جهان و کشورهای پیشرفته می‌افزود. پس از مشکلات اولیه‌ی حکومت ایران در مواجهه با ویروس کرونا، رسانه‌های ایران پوشش خبری گسترده و مساعدی برای واکسن برکت فراهم ساختند. امیر افخمی، استاد و متخصص سلامت عمومی در دانشگاه جورج واشنگتن گفت:

در ایران میل به ثبت یک پیروزی برای رهبری وجود دارد. علاوه بر این، نفع و قدرت مالی و جریان پولی از طرف ستاد اجرایی برای خامنه‌ای نیز در میان است.

در همین حال، مخبر از مقام خود به عنوان رئیس ستاد اجرایی فرمان امام به معاونت ریاست جمهوری جدید ایران منصوب شد. در یکی از اولین اقدام‌ها او به عنوان معاون رئیس جمهور، دستور واردات میلیون‌ها دوز واکسن خارجی را صادر کرد.

واکسن برکت پروژه‌ای شکست‌خورده بود اما با درآمد بالا برای امپراتوری مالی خامنه‌ای.

گروه دارویی برکت

گروه دارویی برکت در سال ۲۰۱۰ و با هدف تمرکز بر صنعت دارو و بهداشت تأسیس شد. برکت همچون یک شرکت مادر برای شرکت‌های مختلف ستادی که در بازار دارو فعال هستند، عمل می‌کند.

بر اساس گزارش شرکت به سهامداران، گروه برکت بیش از ۲۰ زیرمجموعه را گرد هم آورده که همه آن‌ها در توسعه و انتقال دانش فنی، تجاری‌سازی فناوری، تولید دارو و سایر فعالیت‌های حوزه خدمات بهداشتی فعال هستند.

اما بر اساس فهرست راهنمای کسب‌وکار اوربیس، تعداد زیرمجموعه‌های مستقیم برکت از عدد ۳۰ نیز تجاوز می‌کند، علاوه بر این که ده‌ها زیرمجموعه غیرمستقیم دیگر نیز به این گروه مربوط اند. بر اساس یک گزارش کارشناسی از بازار دارویی ایران که موسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی آن را منتشر کرده، گروه دارویی برکت در دهه اخیر خود را به عنوان یکی از چهار هولدینگ بزرگ دارویی کشور نهادینه کرده است. بر اساس وبسایت برکت، سهم این گروه از بازار دارو ۱۴ درصد است.

دروغ‌گویی اقتصادی

رئییسی معاون اول‌اش محمد مخبر را به عنوان رئیس تیم اقتصادی دولت منصوب کرد. به این معنا، مخبر مسئولیت اصلی سیاست‌گذاری اقتصادی را بر عهده گرفت و «جراحی اقتصادی» را هدایت کرد. جراحی اقتصادی هم چیزی نبود به جز حذف بیشتر بودجه عمومی دولت، خصوصی‌سازی بیشتر، و ریاضت اقتصادی بیشتر. هم‌زمان با همه این‌ها، مخبر به مردم وعده می‌داد اقتصاد شکوفا خواهد شد.

در پی آغاز جراحی اقتصادی، محمد مخبر ۱۱ خرداد ۱۴۰۱ پس از پایان نشست هیأت دولت در جمع خبرنگاران وعده پیروزی قریب‌الوقوع جمهوری اسلامی در میدان اقتصاد را داد و گفت در بازار هیچ کمبودی وجود ندارد. محمد مخبر که عنوان رئیس تیم اقتصادی دولت رئییسی را هم یدک می‌کشد گفت اگر ارز ترجیحی هم حذف نمی‌شد به دلیل «تحولات بین‌الملل» در ایران موج گرانی به راه می‌افتاد:

اگر ما این ارز ترجیحی را حذف هم نمی‌کردیم مردم می‌دانستند که به دلیل تحولات بین‌المللی اتفاق افتاده و مصوباتی که در مورد حقوق ورودی، ارزش افزوده و برخی عوارض داشتیم، هزینه‌هایی تحمیل می‌شد که اگر حذف ارز ۴۲۰۰ را نداشتیم هم یک موج گرانی به هر حال داشتیم منتها این هم اضافه شد.

ارز ۴۲۰۰ تومانی برای تامین کالاهای اساسی از اقداماتی بود که دولت دوم حسن روحانی در سال ۱۳۹۷ و برای مصون‌سازی بازار از نوسانات دلار انجام داد. در ابتدا لیست کالاهای مشمول این ارز گسترده بود ولی به تدریج دولت این فهرست را تا می‌توانست کوتاه‌تر کرد و در نهایت ابراهیم رئییسی، رئیس دولت سیزدهم در اردیبهشت ۱۴۰۱ پرونده ارز ترجیحی را بایگانی کرد. دولت ابراهیم رئییسی انتظار دارد که با حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی بتواند ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار میلیارد تومان عایدی به دست آورد تا بر بحران کسری بودجه بیش از ۵۰۰ هزار میلیارد تومانی مرهمی بگذارد. براساس قانون بودجه ۱۴۰۱، دولت در صورتی که سیاستی جبرانی برای افزایش قیمت کالاهای اساسی داشت مجاز به اجرای برنامه حذف ارز ترجیحی بود. برنامه دولت پرداخت کوپن یا کالا بزرگ الکترونیک است. اما درباره همان هم محمد مخبر گفت زیرساخت‌های اجرای این سیاست فراهم نیست و فعلاً به صورت نقدی به برخی خانواده‌ها یارانه پرداخت خواهد شد.

اما روایت معاون اول دولت در نقطه مقابل پیش‌بینی اقتصاددان‌ها و فعالان مدنی و سیاسی بود. مخبر در صحبت‌های خود گفت که دهک‌های فقیر میزان کمتری گوشت و تخم‌مرغ مصرف می‌کرده‌اند و برخورداران از یارانه این کالاها ثروتمندان بوده‌اند و به همین دلیل الان با حذف ارز ترجیحی عدالت برقرار شده است: یکی از اهداف اصلی این کار این بود که یارانه‌ها هدفمند شود یعنی یک عده از این هدفمندی حداکثر استفاده را می‌کردند در ماه چند بار مرغ و گوشت و تخم مرغ استفاده می‌کردند و برخی خانواده‌ها در ماه یک شانه تخم مرغ هم نمی‌توانستند استفاده کنند باید عدالتی برقرار می‌شد این کار انجام شد و الزامات قانونی هم داشت.

او البته گفت برنامه حذف ارز ترجیحی تنها نوک کوه یخ است و هنوز جراحی ادامه دارد: نقشه راهی وجود دارد که یکی از این پازلها حذف ارز ترجیحی بود برنامه‌های دیگر دولت دارد انجام می‌شود.

آقازاده فاسد

سجاد مخبر، پسر محمد مخبر، یکی از آقازاده‌های بدنام است. او به دریافت پرداختی‌های نجومی و روابط خاص با بانک پاسارگاد و ... متهم است.

«کمپین عدالت بانکی» در ۱۳۹۷ در حسابش در ایکس (توییتر سابق) خبر داد که سجاد مخبر، فرزند رئیس وقت ستاد اجرایی فرمان امام (ره) بدون پرداخت هیچ وجه ضمانت یا وثیقه‌ای مبلغ ۸۵ میلیارد تومان از بانک پاسارگاد وام دریافت کرده است. بهمن ۹۸ نیز همین اکانت گزارش داد که بانک پاسارگاد سجاد مخبر را از فهرست بدهکاران بانکی خارج کرده بدون آنکه تسهیلات داده‌شده به او بازپرداخت شود.

مرداد ۱۴۰۰ میلاد گودرزی، خبرنگار حکومتی، در حسابش در ایکس سندی از سازمان بازرسی شهرداری تهران در زمان ریاست جواد شیرازی منتشر کرد که بر اساس آن، سجاد مخبر به عنوان هیأت مدیره سه شرکت معین سرافراز آرمان، عمران تهاتر شهر و واسپاری میلاد شهر از زیرمجموعه‌های سازمان بازنشستگی شهرداری تهران، مبلغ ۹۶۰ میلیون تومان به عنوان پاداش، طی سال‌های ۹۲ تا ۹۵ دریافت کرده است.

گودرزی ساعتی بعد وادار به عذرخواهی شد و صداوسیما این عذرخواهی را با تیتراژ «طلب حلالیت یک روزنامه‌نگار از سجاد مخبر» پوشش داد.

پیش از آن هم وحید اشتری، یکی دیگر از روزنامه‌نگاران حکومتی، در ایکس تصویری از چارت تشکیلاتی «هدینگ نسیم سلامت پاسارگاد» منتشر کرد که بر اساس آن، سجاد مخبر عضو هیأت مدیره و مدیرعامل این مجموعه معرفی شده بود - هر چند سابقه‌های مدیریتی او در این زمینه اندک بود. به نظر می‌رسید پسر وارد کسب و کار پرسود پدر در زمینه دارو شده است.

تحریم‌های بین‌المللی

اتحادیه اروپا ۲۶ ژوئیه ۲۰۱۰ محمد مخبر را به عنوان فردی مرتبط با برنامه‌های هسته‌ای ایران وارد فهرست تحریم‌هایش کرد اما دو سال بعد مخبر از این فهرست حذف شد.

محمد مخبر دی ۱۳۹۹ از سوی وزارت خزانه‌داری ایالات متحده در فهرست تحریمی «اتباع به‌طور ویژه تعیین‌شده» (اس دی ان) افزوده شد. پیش از آن، ستاد فرمان اجرایی امام در فهرست تحریم‌ها قرار گرفته بود.

مخبر و گروهی از مقامات ایرانی از جمله دو تن از اعضای عالی رتبه سپاه پاسداران و یکی از مقامات شورای عالی امنیت ملی در ماه اکتبر از مسکو دیدن کردند. به گفته منابعی که با خبرگزاری رویترز صحبت کردند، آن‌ها موافقت کردند که موشک‌های زمین به زمین و پهپادهای پیش‌تری را به روسیه ارائه دهند.

اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۰ میلادی، مخبر را در فهرست افراد و نهادهایی قرار داد که آن‌ها را به اتهام دخالت در «فعالیت‌های هسته‌ای یا موشکی بالستیک» تحریم می‌کرد. اتحادیه اروپا دو سال بعد نام او را از این فهرست حذف کرد.

وزارت خزانه‌داری ایالات متحده در سال ۲۰۱۳ میلادی، ستاد اجرایی فرمان امام و ۳۷ شرکت تابعه آن را به فهرست نهادهای تحریم شده اضافه کرد.

محمد مخبر، در ژانویه ۲۰۲۱، به‌عنوان رئیس ستاد اجرایی فرمان امام به فهرست تحریم‌های آمریکا اضافه شد.

متروپل آبادان

یکی از وقایع دیگری که می‌توان در دوران معاون اولی آقای مخبر به آن اشاره کرد، حادثه فروریختن بخش‌هایی از برج دوقلوی متروپل در شهر آبادان بود.

محمد مخبر، معاون اول رئیس‌جمهور ایران در تاریخ ۶ خرداد ۱۴۰۱ از محل ریزش ساختمان متروپل و روند آواربرداری بازدید کرد.

وی در این بازدید گفت که در حادثه متروپل آبادان فساد گسترده‌ای بین سازنده بنا، پیمان‌کار، ناظر و دستگاه‌های ارائه‌دهنده مجوز اتفاق افتاده است، گفت: باید طوری به مسئله رسیدگی شود که دیگر تکرار نشود.

بازدید مخبر از محل ریزش ساختمان متروپل آبادان

محمد مخبر به‌عنوان چهره‌ای نزدیک به رهبر ایران، ممکن است نسبت به محمدباقر قالیباف برتری داشته باشد. عملکرد ضعیف قالیباف در انتخابات اخیر مجلس می‌تواند به شانس او آسیب رسانده باشد. هر چند با فروکش کردن احساسات اولیه و بعد از خاکسپاری ابراهیم رئیسی تنور انتخابات قاعدتا داغ خواهد شد؛ با این حال و در حالی که ۲۴ ساعت هم از کشته‌شدن رئیس‌جمهور ایران نگذشته؛ رگه‌هایی از آغاز رقابت جریان‌ها و اشخاص برای ورود به پاستور نمایان شده است.

حسین امیر عبداللهیان

حسین امیر عبداللهیان

امیر عبداللہیان در کتابی با عنوان «صبح شام، روایتی از بحران سوریه» خاطرات خود را از آن سال‌ها در وزارت امور خارجه به رشته تحریر درآورده است. او در خصوص ماجرای برکناری منوچهر متکی، وزیر امور خارجه دولت محمود احمدی نژاد در سال ۸۹ در کتاب خاطراتش چنین می‌نویسد: «آقای متکی در زمانی نامناسب و در اثنای مذاکره رسمی با مقامات عالی رتبه کشور سنگال و در حالی که خارج از کشور حضور داشت از سوی آقای احمدی نژاد کنار گذاشته شد و آقای صالحی هدایت دستگاه دیپلماسی را بر عهده گرفت. در همان چند هفته اول که آقای صالحی وزیر خارجه شد وقایع و جریان‌های بی‌سابقه‌ای که به بیداری اسلامی شهرت یافت در کشورهای تونس و مصر آغاز شد و به سرعت جایگاه نخست را در تمام رسانه‌های دنیا به خود اختصاص دادند.»

پرننگتر شدن تحولات در منطقه خاورمیانه با افزایش نفوذ و قدرت نیروی قدس سپاه پاسداران در منطقه نیز همراه شد؛ جایی که به ویژه در سوریه، نیروهای تحت امر قاسم سلیمانی، فرمانده وقت نیروی قدس سپاه نقش قابل‌توجهی در تحولات داخلی این کشور ایفا می‌کردند. این در حالی بود که در همان زمان روایت‌های بسیاری در خصوص روابط نزدیک امیر عبداللہیان با سلیمانی منتشر شده بود. ضمن این‌که بر اساس قاعده نانوشته در وزارت امور خارجه پرونده‌های مربوط به منطقه خاورمیانه بیش از این‌که مسئولیتش با دیپلمات‌های این مجموعه باشد، با افسران و فرماندهان سپاه پاسداران بود.

از جمله اتفاقات مهم دیگری که در دوران حضور امیر عبداللہیان در سمت معاونت عربی آفریقایی رخ داد، قطع روابط ایران و عربستان سعودی پس از حوادث ۱۲ دی ماه ۱۳۹۴ بود.

امیر عبداللہیان در خصوص آن اتفاق در کتاب خاطرات خود می‌نویسد: «آن شب من در تماس‌های مستمر با سردار ذوالفقاری معاون امنیتی و انتظامی وزارت کشور و حسین صادقی سفیر وقت کشورمان در ریاض برای مدیریت اوضاع خیلی تلاش کردم. بعد از ظهر همان روز هم در جلسه شورای معاونین وزارت خارجه که به ریاست دکتر ظریف تشکیل شد بر ضرورت امر تاکید و حتی طی نامه رسمی از طریق اداره کل تشریفات وزارت خارجه از پلیس دیپلماتیک خواستیم که به وظایف خود عمل کند. متأسفانه برای لحظاتی کنترل از دست پلیس خارج شد و خساراتی به ساختمان سفارت در تهران وارد شد. البته هیچ یک از دیپلمات‌های سعودی در تهران و مشهد آسیب ندیدند ولی ریاض رفتار عجولانه و در تراز خصمانه از خود بروز داد.»

هر چند امیر عبداللہیان تصمیم ریاض برای قطع رابطه با ایران را عجولانه خوانده، اما اقدام سعودی بعد از آن انجام شد که گروهی از نیروهای وابسته به حکومت جمهوری اسلامی به سفارت عربستان در تهران و کنسولگری این کشور در مشهد حمله کردند و حتی بخش‌هایی از ساختمان را به آتش کشاندند.

از دیگر اقداماتی که در آن دوران امیر عبداللہیان به‌عنوان معاون عربی وزارت امور خارجه رخ داد، حضور او در سلسله نشست‌ها و مذاکراتی بود که با حضور کشورهای منطقه‌ای و قدرت‌های فرامنطقه‌ای برای صلح در سوریه برگزار می‌شد. همچنین موضوع یمن هم از دیگر مسائلی بود که امیر عبداللہیان به نحوی در آن نقش‌آفرین بود.

یکی از محورهای اختلافی ایران و عربستان در آن سال‌ها، جنگ این کشور با یمن بود؛ موضوعی که بر مناسبات تهران و ریاض سایه افکنده بود. ظریف در همان مصاحبه افشا شده خود با سعید لیلان در رابطه با بخشی از مذاکرات طرفین در این رابطه می‌گوید: «من با کری درباره منطقه صحبت نمی‌کردم اما این‌بار سلیمانی از من خواست هر چه زودتر جنگ یمن تمام شود. در یکی از ادوار مذاکرات لوزان مفصل با او صحبت کردیم و یک بار که در فرودگاه در انتظار سفر به اندونزی بودم کری با من تماس گرفت و گفت که با عادل الجبیر (سفیر وقت عربستان سعودی در واشینگتن) گفت‌وگو کرده و توانسته‌اند با سعودی‌ها بر سر آتش‌بس در یمن به توافق برسند. من به او گفتم در سفر

خواهم بود و شماره امیر عبداللہیان را به او دادم و گفتم اگر با ایشان تماس بگیرد او هم به آقای سلیمانی می‌گوید و آقای سلیمانی هم به یمنی‌ها می‌گوید و آتش بس را جوش می‌دهیم. من به امیر عبداللہیان گفتم، او آن قدر خوشحال شد و از آنجایی هم که خیلی به دوربین علاقه دارد رفت مصاحبه کرد و گفت به زودی در یمن آتش بس خواهیم داشت.»

البته خوشحالی امیر عبداللہیان چندان طولی نکشید و آن طور که ظریف روایت کرده کری هرگز با او تماس نگرفته است.

مشاور روسای مجلس

در ادامه اما بالاخره امیر عبداللہیان با تصمیم ظریف در خرداد سال ۱۳۹۵ از سمت خود برکنار شد؛ تصمیمی که از سوی رسانه‌های کشورهای عربی به عنوان سیگنالی مثبت برای بهبود مناسبات میان تهران و پایتخت‌های عربی ارزیابی شد. همان زمان وبسایت العربیہ وابسته به عربستان سعودی در گزارشی تصمیم برای برکناری امیر عبداللہیان را «نشان‌دهنده عزم دولت روحانی برای همکاری با کشورهای عربی دانست.»

این رسانه همچنین امیر عبداللہیان را «فردی نزدیک به سپاه پاسداران خوانده بود که با ظریف و روحانی در سیاست‌های منطقه‌ای اختلاف نظر داشت.»

در مقابل اما پایگاه خبری مشرق نیوز نزدیک به تندروها در جمهوری اسلامی با انتقاد از ظریف، امیر عبداللہیان را مصداق کامل «یک دیپلمات انقلابی» خوانده بود که جمهوری اسلامی به امثال او بیشتر نیاز دارد. روزنامه جوان هم در آن زمان با انتقاد از دولت روحانی، نوشته بود که امیر عبداللہیان در اجرای دیپلماسی ایران در سوریه نقش کلیدی داشته است.

البته امیر عبداللہیان پس از برکناری از وزارت خارجه بیکار نماند و در مرداد ۱۳۹۵ باافاصله با دریافت حکمی از سوی علی لاریجانی، رئیس وقت مجلس به عنوان دستیار ویژه او و مدیرکل بین‌الملل مجلس شورای اسلامی کار جدید خود را آغاز کرد. پس از پایان دوران لاریجانی در مجلس و حضور محمدباقر قالیباف در راس بهارستان، امیر عبداللہیان در حکمی جدید در مرداد ۱۳۹۹ باز هم به عنوان مشاور رئیس مجلس به کار خود ادامه داد.

بازگشت به وزارت خارجه

اما دوری امیر عبداللہیان از وزارت امور خارجه چندان طولانی نبود و با پیروزی ابراهیم رئیسی در انتخابات سال ۱۴۰۰ او این بار در مقام وزیر به این وزارتخانه بازگشت. در طول دوران حضور او در وزارت خارجه، نطق‌های او به زبان انگلیسی و عربی در نشست‌های بین‌المللی بسیار مورد توجه قرار گرفت و کاربران در فضای مجازی او را به خاطر تسلط پابینش در زبان‌های خارجی و در عین حال اصرارش بر سخن گفتن به آن زبان‌ها مورد تمسخر قرار دادند.

او همچنین در طول دوران اعتراضات سراسری در ایران، در گفت‌وگوهای مختلف مدعی شده بود که زنان در ایران از آزادی برخوردارند. او همچنین بارها گفته بود که کسی در جریان آن «اعتراضات مسالمت‌آمیز» از سوی پلیس بازداشت نشده و نیروهای امنیتی هم کسی را با شلیک گلوله نکشته‌اند.

حسین امیر عبداللہیان را می‌توان در دسته مدیران وفادار به جمهوری اسلامی طبقه‌بندی کرد که کارنامه چندین دهه‌ای او در سمت‌های مختلف نشان می‌دهد احتمالاً وفاداری‌اش ضعف‌هایش را پوشش داده است. او با وجود ناکارآمدی‌هایی که

در طول این سال‌ها از خود نشان داده، همچنان تا آخرین روز عمرش بر یکی از مهمترین صندلی‌های دولتی در جمهوری اسلامی تکیه زد.

علی باقری‌کنی ۵۷ ساله به‌عنوان سرپرست وزات خارجه منصوب شد

با مرگ حسین امیرعبداللهیان، وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران در سقوط هلی‌کوپتر همراه ابراهیم رئیسی، علی باقری‌کنی ۵۷ ساله به‌عنوان سرپرست این وزارتخانه منصوب شده است. باقری‌کنی دانش آموخته دانشگاه امام صادق، ششمین نفری است که پس از انقلاب بهمن ۵۷ سرپرست وزارتخارجه ایران می‌شود اما این مهمترین ویژگی او نیست. در تاریخ جمهوری اسلامی ایران، هیچ‌کس به اندازه او از نظر خویشاوندی به رهبر جمهوری اسلامی ایران نزدیک نبوده است.

مصباح‌الهدی، برادر باقری‌کنی، داماد علی خامنه‌ای و همسر کوچکترین دختر رهبر جمهوری اسلامی ایران است. نفر قبلی که در راس وزارت خارجه ایران به خامنه‌ای نزدیکی خویشاوندی داشت، عموی همسر مسعود خامنه‌ای، پسر رهبر، یعنی کمال خرازی است اما موقعیت علی باقری‌کنی در سلسله مراتب قدرت در ایران، از وضعیت خرازی تثبیت شده‌تر است.

علی باقری‌کنی سرپرست وزارت خارجه ایران (نفر اول از راست) و برادرش مصباح‌الهدی باقری‌کنی همسر دختر علی خامنه‌ای (نفر آخر از راست)

این دو برادر فرزندان محمدباقر باقری‌کنی و برادرزاده محمدرضا مهدوی‌کنی دو روحانی صاحب نفوذ جمهوری اسلامی ایران هستند. علی، از نزدیکترین متحدان سعید جلیلی دیگر دانش آموخته دانشگاه امام صادق و دبیر پیشین شورای عالی امنیت ملی و نماینده کنونی خامنه‌ای در این شورا است. هرکجا که جلیلی سمتی دولتی داشته، علی باقری‌کنی نفر دوم او بوده است.

چه زمانی که جلیلی معاون وزارت خارجه و او مدیرکل امور اروپا و آمریکا، و چه موقعی که جلیلی دبیر شورای عالی امنیت ملی و مذاکره‌کننده ارشد اتمی ایران در دولت محمود احمدی‌نژاد بود و باقری‌کنی معاون قدرتمند او و نفر دوم این شورا محسوب می‌شد.

در جریان مذاکراتی که جلیلی و باقری‌کنی به نمایندگی ایران با گروه ۱+۵ یعنی آمریکا، بریتانیا، فرانسه، چین و روسیه به علاوه آلمان می‌کردند، سعید جلیلی در ژنو وارد تماسی بی‌سابقه با ویلیام برنز نماینده وقت آمریکا در مذاکرات شد که اکنون رئیس سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا) است.

علی باقری کنی در آن مذاکرات که بعدها به صورت پنهانی در عمان و با افرادی دیگری به نمایندگی از ایران ادامه یافت، همراه سعید جلیلی بود. در ایران انتقادات پراکنده‌ای از این مذاکرات که علنی شده بود صورت گرفت اما موقعیت خانوادگی و سیاسی جلیلی و البته معاون چند سال جوانتر او مانع از عواقب امنیتی رایج در مورد آن‌ها شد.

در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۲ که جلیلی نامزد بود، علی باقری کنی مسئول ستاد تبلیغاتی‌اش شد اما با پیروزی روحانی، جلیلی و باقری‌کنی از سمت‌های دولتی دور و وارد نهادها و بخش‌های انتصابی حکومت شدند. جلیلی از آقای خامنه‌ای حکم نمایندگی در شورای عالی امنیت ملی گرفت و باقری کنی معاون قوه قضاییه و رئیس ستاد حقوق بشر شد که از ابتدای تاسیس در اختیار محمدجواد لاریجانی برادر رئیس وقت قوه قضاییه بود.

۸ سال بعد که جلیلی دوباره در انتخابات ریاست جمهوری نامزد شد، این بار علی باقری‌کنی گزینه محتمل او برای پست وزارت خارجه بود اما ابراهیم رئیسی پیروز آن انتخابات بود. هنوز دوره ریاست جمهوری رئیسی شروع نشده بود که در یک دیدار خارجی رئیس جمهور منتخب در تهران که با وزیر خارجه هند انجام می‌شد، حسین امیرعبداللهیان و باقری کنی هر دو در محل حاضر شدند.

با حضور امیرعبداللهیان به نظر می‌رسید بخت باقری کنی برای وزارت کمتر شده است. معرفی امیرعبداللهیان به مجلس به‌عنوان وزیر پیشنهادی، به معنی رای اعتماد تضمین شده به او بود. امیرعبداللهیان معاون معزول محمدجواد ظریف و از افراد نزدیک به نیروی قدس شاخه برون مرزی سپاه بود که پس از برکناری از وزارت خارجه، معاون امور بین‌الملل مجلس شده بود.

علی باقری کنی به‌عنوان یک سیاستمدار «خودی» در یک‌قدمی وزارت، از آنجا ماند اما موقعیت خانوادگی و سیاسی‌اش تضمین‌کننده یک شغل مهم بود. او معاون سیاسی وزارت خارجه شد که عملاً نفر دوم این وزارتخانه است. او همین‌طور هم‌زمان مذاکره‌کننده ارشد اتمی شد که مأموریت اعلام شده آن شرکت در مذاکرات غیرمستقیم با آمریکا برای احیای توافقی بود که او از جدی‌ترین مخالفانش بود، یعنی برنامه جامع اقدام مشترک یا برجام.

ابراهیم رئیسی - زمینه عکس: بخشی از گور جمعی اعدام‌شدگان تابستان ۱۳۶۷ در خاوران

کارنامه خونین ابراهیم رئیسی

روحانی ادعا کرده بود که می‌خواهد یک «دولت پاکدست» تشکیل دهد. اما ۴۵ سال است که دستان او به خون‌آلوده است و او از ابتدا مهره دستگاه سرکوب و اعدام و فساد بوده است.

سید ابراهیم رئیسی در آذرماه سال ۱۳۳۹ هجری شمسی در خانواده‌ای روحانی در شهر مشهد و در محله نوغان دیده به جهان گشود. پدر ایشان حجت الاسلام سیدحاجی رئیس الساداتی و همچنین مادر وی سیده عصمت خدادادحسینی از سلاله سادات حسینی می‌رسد.

رئیسی در ۵ سالگی پدر خود را از دست داد.

او تحصیلات ابتدایی را در مدرسه جوادیه گذرانده و تحصیل در علوم حوزوی را در مدرسه نواب و سپس در مدرسه آیت‌الله موسوی‌نژاد شروع کرد. در سال ۱۳۵۴ جهت ادامه تحصیل به حوزه علمیه قم و مدرسه آیت‌الله بروجردی رفت و مدتی نیز در مدرسه‌ای که با مدیریت آیت‌الله پسندیده تحت نظر خمینی اداره می‌شد، تحصیل نمود.

در سال ۱۳۵۶ و با آغاز حرکت‌های مردمی، ابراهیم رئیسی در اجتماعات اعتراضی که مبادا اغلب آن‌ها مدرسه آیت‌الله بروجردی بود، شرکت داشت و در قالب هسته‌ای از طلاب «رادیکال» فعالیت می‌نمود. او همچنین در تجمعاتی مثل تحصن علما و روحانیون در دانشگاه تهران، شرکت می‌کرد.

پس از پیروزی انقلاب ۱۳۵۷ مردم ایران و سرکوب آن توسط حکومت اسلامی تازه به قدرت رسیده، دستگاه مخوف روحانیت دست به کار شد و تمام قدرت مادی و معنوی خود را به کار گرفت تا با سرکوب نیروهای انقلاب همچون نیروهای چپ و کمونیست و مجاهدین خلق و هر کسی که برای آزادی‌خواهی و برابری‌طلبی تلاش می‌کرد سرکوب کند و تنها نیروی «حزب‌الله» به رهبری آیت‌الله خمینی که به شدت دشمن آزادی و برابری به ویژه آزادی بیان و اندیشه و زنان بود بر جامعه انقلابی آن دوره حاکم گردد.

اعزام به مسجد سلیمان در سال ۱۳۵۸ که در پی بروز درگیری‌ها در این شهر انجام شد، اولین تجربه فعالیت اجرایی او پس از انقلاب در ایران بود.

هادی مروی از سوی آیت‌الله روح‌الله خمینی مامور شده بود تا با سفر به بهبهان و مسجد سلیمان از نزدیک به «اختلافات و مشکلاتی» که در این دو شهر وجود داشت، رسیدگی کند. او برای اجرای دستور آیت‌الله خمینی جمعی از طلاب از جمله ابراهیم رئیسی را با خود به مسجد سلیمان برد.

رئیسی در سال ۱۳۵۹ ابتدا در جایگاه دادیاری شهرستان پر جمعیت کرج قرار گرفت و مدتی بعد به دادستانی کرج منصوب شد.

در تابستان ۱۳۶۱ همزمان با دادستانی کرج، مسئولیت دادستانی شهر همدان نیز بر عهده آقای رئیسی که در آن زمان ۲۲ سال سن داشت، گذاشته شد. او که در آن زمان فاقد مدرک حقوقی معتبر برای کار قضاوت بود تا سال ۱۳۶۳ در جایگاه دادستانی همدان که مرکز استان بود، نشست.

عمده پرونده‌های قضایی مطرح در دادگاه‌های سال‌های اولیه پس از انقلاب به کارگزاران نظام پهلوی و اعضای گروه‌های مخالف نظام تازه تاسیس اسلامی مربوط بودند. برخی روایت‌ها از زندانیان آن دوران یا خانواده‌هایشان از صدور احکام زندان‌های طولانی مدت یا اعدام حکایت دارند.

رئیسی سال ۱۳۶۴ پس از انتقال به تهران ابتدا در جایگاه «معاونت گروهکی» دادستانی انقلاب این شهر قرار گرفت و سپس جانشین دادستان انقلاب تهران شد. حاکمان نظام تازه تاسیس در ایران از واژه «گروهک» برای گروه‌های مخالف نظام مستقر با هر مثنی و مرامی استفاده می‌کردند.

در آن زمان دادستانی انقلاب و عمومی مجزا بود و دادستانی انقلاب عموماً به پرونده اعضای گروه‌های مخالف نظام و جرائم منکراتی رسیدگی می‌کرد.

انتقال رئیسی به دادستانی انقلاب تهران زمانی انجام شد که اسدالله لاجوردی از سمت دادستانی انقلاب این شهر برکنار و علی رازینی جایگزین او شده بود. رازینی، دورمدیده مدرسه معروف «حقانی» در حالی دادستان انقلاب تهران شد که عملکرد لاجوردی نشان از برخوردهای «خشن و حزبی» با پرونده‌های قضایی داشت.

به این ترتیب، رسیدگی دوباره به پرونده انفجار دفتر نخست وزیری که در سال ۱۳۶۰ رخ داده بود در سال ۱۳۶۵ به ابراهیم رئیسی که معاون رازینی بود، سپرده شد. با این حال او رسیدگی به این پرونده «بحث برانگیز» را بار دیگر به شعبه‌ای از دادستانی انقلاب احاله داد که تحت نفوذ لاجوردی بود.

در رسیدگی به پرونده انفجار نخست وزیری برخی مسئولان کشوری که به جناح دیگر حکومت وابسته بودند، احضار یا بازداشت شدند. لاجوردی که عضو حزب محافظه کار «موتلفه اسلامی» بود، اصرار داشت این افراد بازداشت و بازجویی شوند. اما آیت‌الله خمینی در پی بازداشت خسرو تهرانی، عضو ارشد اطلاعات نخست وزیری و خودکشی تقی محمدی در زندان و همچنین احتمال بازداشت بهزاد نبوی، با احضار مقام‌های ارشد قضایی از جمله رئیسی دستور داد که این پرونده مختومه شود.

بعد از مرگ خمینی، ابراهیم رئیسی با حکم رئیس قوه قضاییه وقت به سمت دادستان تهران منصوب شد و از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۳ به مدت پنج سال این مسئولیت را بر عهده داشت. ایشان از سال ۱۳۷۳ به ریاست سازمان بازرسی کل کشور منصوب شد که کشتارهای او در این سمت، تا سال ۱۳۸۳ ادامه یافت.

رئیسی از سال ۱۳۸۳ تا سال ۱۳۹۳، به مدت ده سال معاون اول قوه قضاییه بود. او که دو رئیس قوه را در این سمت تجربه می کرد به‌عنوان یکی از مسئولان ارشد قضایی ماشین کشتار جمهوری اسلامی، مسئولیت سازماندهی و اداره تشکیلاتی این مجموعه را بر عهده داشت و از سال ۱۳۹۳ تا اسفند ۱۳۹۴ نیز به عنوان دادستان کل کشور خدمت نمود. ابراهیم رئیسی از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۴۰۰، با حکم مقام خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی، دادستان ویژه روحانیت نیز بود. در سال ۱۳۷۶، ایشان به پیشنهاد برخی اعضای موثر جامعه روحانیت مبارز از جمله آیت‌الله مهدوی کنی و تصویب شورای مرکزی جامعه روحانیت به عضویت در آن شورا در آمد.

در اسفند ۱۳۹۴، رئیسی با حکم خامنه‌ای به تولیت آستان قدس رضوی منصوب شد. او در سمت تولیت آستان قدس رضوی، سه سال خدمت کرد.

رئیسی در ۱۶ اسفند سال ۱۳۹۷ با حکم رهبر حکومت به ریاست قوه قضاییه منصوب شد. عملکرد دستگاه ماشین کشتار در دوران ریاست رئیسی به دلایلی چند؛ باز هم قربانیان بی‌شماری از مردم ایران به ویژه جوانان گرفت. ابراهیم رئیسی در سال ۱۴۰۰ با شرکت در سیزدهمین دوره ریاست جمهوری، به پست ریاست جمهوری ایران رسید.

سوابق ابراهیم رئیسی در مجلس خبرگان رهبری

رئیسی در سال ۱۳۸۵، از طرف جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و جامعه روحانیت مبارز، برای عضویت در چهارمین دوره مجلس خبرگان رهبری نامزد شد و به این مجلس راه یافت. دو سال پس از حضور در این مجلس، به‌عنوان عضو هیات رئیسه تعیین شد و عضویت او در این پست، تا اتمام دور چهارم، تمدید شد.

رئیسی در دوره پنجم مجلس خبرگان رهبری در اسفند ۱۳۹۴ نیز برای دومین بار به‌عنوان نماینده خراسان جنوبی برگزیده شد و در اسفند ۱۳۹۷، در جریان برگزاری ششمین اجلاس دوره پنجم مجلس خبرگان رهبری، رئیسی به‌عنوان نایب رئیس اول مجلس خبرگان انتخاب شد و تا امروز نیز همچنان نایب رئیس اول مجلس خبرگان رهبری بوده است.

در انتخابات ششمین دوره مجلس خبرگان رهبری در اسفند ۱۴۰۲، رئیسی برای سومین بار به مجلس خبرگان راه یافت.

سوابق سیاسی ابراهیم رئیسی در جمهوری اسلامی

سیزدهمین رئیس جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۴۰۰ تاکنون

ریاست قوه قضاییه جمهوری اسلامی ایران

نایب‌رئیس اول مجلس خبرگان رهبری

تولیت آستان قدس رضوی

عضویت در مجمع تشخیص مصلحت نظام

معاون اول قوه قضاییه

دادستان کل کشور

ریاست سازمان بازرسی کل کشور

دادستان تهران

دادستان انقلاب اسلامی کرج و استان همدان

عضویت در دوره‌های چهارم و پنجم مجلس خبرگان رهبری از حوزه انتخابیه خراسان جنوبی

اولین دبیر ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر کشور

موسس حوزه علمیه فاطمه الزهرا (ویژه خواهران) در تهران (کوی نصر)

موسس مرکز تخصصی شیعه‌شناسی امام هادی زیر نظر حوزه علمیه قم

ماموریت قضایی خمینی به رئیسی به همراه نیری جهت رسیدگی به گزارشات ویژه و سرعت دادن به ماشین کشتار

عضویت در هیات امنای ستاد اجرایی فرمان امام به مدت ده سال از سوی خامنه‌ای

سوابق قضایی

دادیار دادسرای کرج سال ۱۳۵۹

دادستان کرج، ۱۳۶۰

دادستان استان همدان، ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۳

جانشین دادستان تهران، ۱۳۶۴

دادستان تهران، ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۳

رئیس سازمان بازرسی کل کشور، ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۳

معاون اول قوه قضاییه، ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۳

دادستان کل کشور، ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۴

دادستان کل ویژه روحانیت از سال ۱۳۹۱

پست‌های حقوقی

عضو شورای عالی فضای مجازی

عضو شورای عالی استاندارد

عضو شورای عالی نفت

عضو شورای توسعه شرق و غرب کشور

عضو شورای عالی پول و اعتبار

عضو ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی

عضو ستاد مبارزه با مواد مخدر

مسئولیت‌های کنونی

رئیس جمهوری اسلامی ایران

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام جمهوری اسلامی ایران

نائب رئیس مجلس خبرگان رهبری جمهوری اسلامی ایران

عضو شورای عالی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

سید ابراهیم رئیسی یک بار در انتخابات سال ۹۶ در زمانی که تولیت آستان قدس رضوی بود وارد عرصه رقابت‌های انتخابات ریاست جمهوری شد و چیزی نزدیک به ۱۶ میلیون رای کسب کرد. او در آن انتخابات از حسن روحانی شکست خورد.

رئیس‌ی یک بار دیگر در سال ۱۴۰۰ نامزد سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری شد و در ۴ خرداد ۱۴۰۰ صلاحیت وی از سوی شورای نگهبان تایید گردید.

او در انتخابات ۲۸ خرداد ۱۴۰۰ در رقابت نهایی با محسن رضایی، عبدالناصر همتی و امیرحسین قاضی‌زاده هاشمی و با آرای پایین‌تر از روسای جمهوری سابق، هشتمین رئیس جمهور ایران شد.

اعدام مخالفان زندانی و مرد ساکت جلسه

رئیس‌ی که همچنان در دادستانی انقلاب تهران فعال بود در تابستان سال ۱۳۶۷ عضویت در هیات چهار نفره‌ای را پذیرفت که وظیفه آن محاکمه دوباره اعضای زندانی سازمان‌های مخالف حکومت در زندان‌های تهران و کرج بود.

صدور احکام اعدام توسط این هیات به حدی بود که آیت‌الله منتظری، قائم مقام وقت رهبر ایران در جلسه‌ای محرمانه به آن اعتراض کرد و این رفتار را «جنایت» دانست. رئیسی اگر چه در جلسه محرمانه هیات چهار نفره با آیت‌الله منتظری کمترین موضع‌گیری را در خصوص احکام اعدام داشت اما همه اعضا تلاش کرده‌اند تا کار خود را به گونه‌ای توجیه کنند.

حسینعلی نبیری حاکم شرع دادگاه انقلاب، مرتضی اشراقی دادستان انقلاب تهران، ابراهیم رئیسی معاون دادستان تهران و مصطفی پورمحمدی نماینده وزارت اطلاعات، اعضای هیات چهار نفره بودند که در ادبیات سیاسی ایران به «هیات مرگ» شهره است.

در هر حال رئیسی در شهریور ۱۳۶۸ با حکم محمد یزدی، رئیس قوه قضاییه در جایگاه دادستان انقلاب تهران قرار گرفت و این مسئولیت را تا سال ۱۳۷۳ بر عهده داشت.

حکم بازداشت ۲۳ منتقد نظام سیاسی

سال ۱۳۶۹ نزدیک به دو سال از مه‌ار عملیات مسلحانه سازمان‌های مخالف حکومت می‌گذشت. نود نفر از فعالان سیاسی که منتقد نظام سیاسی بودند در نامه‌ای به اکبر هاشمی رفسنجانی، رئیس جمهوری ایران انتقاداتی را به نحوه اداره کشور بیان کردند.

در پی انتشار این نامه و زمانی که رئیسی سابقه یک ساله دادستانی انقلاب تهران را در کارنامه خود داشت، ۲۳ نفر از امضاءکنندگان این نامه در خرداد ماه بازداشت شدند. آن‌ها پس از انتقال به بازداشتگاه امنیتی «توحید» بین ۳ تا ۵ ماه بازجویی شدند.

روایت بازداشت شدگان از فشارهای روحی و جسمی و حتی شکنجه در دوران بازداشت حکایت دارد. برخی از امضاکنندگان نامه در دوران بازداشت سخنانی علیه خود یا احزاب متبوعشان بیان کردند که در برنامه تلویزیونی «هویت» پخش شد.

درخواست تشدید مجازات طراح مجله فاراد

دو سال پس از بازداشت فعالان سیاسی، مجله فاراد در آخرین شماره، طرحی از یک فوتبالیست منتشر کرد اما طرفداران رادیکال حکومت گفتند که چهره این فوتبالیست شبیه آیت‌الله خمینی است. آنان با حمله به دفتر مجله خواستار اشد مجازات و حتی اعدام برای مسئولان این نشریه شدند.

با این حال دادگاه بدوی طراح ۱۹ ساله مجله را به یک سال حبس و ۵۰ ضربه شلاق محکوم کرد اما رئیسی در مقام دادستان انقلاب تهران به این رای اعتراض کرد. پس از این اعتراض، دادگاه تجدید نظر طراح مجله را به ده سال زندان محکوم کرد. به این ترتیب طراح مجله فاراد روانه زندان شد.

با تغییرات انجام شده در ساختار قوه قضاییه، ابراهیم رئیسی در سال ۱۳۷۳ به ریاست سازمان بازرسی کل کشور منصوب شد و این سمت را تا سال ۱۳۸۳ بر عهده داشت.

در همان سال‌های ابتدایی ریاست رئیسی بر سازمان بازرسی کل کشور، جمعی از شهرداران و معاونان مناطق مختلف شهرداری تهران توسط حفاظت اطلاعات نیروی انتظامی بازداشت شدند. آنان اعلام کردند که در دوران بازداشت تحت فشار جسمی و روحی قرار داشتند اما سازمان بازرسی کل کشور که یکی از سازمان‌های مسئول در پرونده شهرداران بود واکنشی از خود نشان نداد.

رئیسی سال ۱۳۸۳ و پس از مه‌ار فضای نیمه باز مطبوعاتی و سیاسی که با ریاست جمهوری محمد خاتمی شکل گرفته بود، معاون اول قوه قضاییه شد.

عضویت در هیاتی دیگر

او در پنجمین سال نشستش بر صندلی معاون اولی قوه قضاییه از سوی محمود هاشمی شاهرودی رئیس قوه قضاییه مامور شد تا در قالب هیات ویژه سه نفره به موضوع آزار و اذیت در بازداشتگاه کهریزک بپردازد.

پس از انتخابات «پرمناقشه» ریاست جمهوری در سال ۱۳۸۸ مهدی کربوبی یکی از کاندیداهای معترض به نتیجه انتخابات اعلام کرد که برخی معترضان بازداشت‌شده در بازداشتگاه کهریزک آزار و اذیت شده‌اند.

البته این هیات ویژه با رد سخنان آیت‌الله کربوبی، خواستار برخورد «قاطع» با افرادی شد که با نشر «اکاذیب» باعث «هتک حیثیت و اعتبار» نظام شدند. رئیسی در همان زمان گفت که مسئله کهریزک، «حاشیه‌ای» است که از متن اصلی که جریان «فته» و «ظلم بزرگ» به نظام اسلامی است، فراتر رفته است.

ابراهیم رئیسی، معاون اول وقت قوه قضاییه

رئیسی همچنین با حمله به میرحسین موسوی و مهدی کروبی که به نتایج انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۸۸ اعتراض داشتند، همراهی خود را با علی خامنه‌ای نشان داد.

رئیسی گفت: «اقدام سران قتنه از دیدگاه مقام معظم رهبری، ملت و دستگاه قضایی گناهی نابخشودنی است و قوه قضاییه با قاطعیت آنان را محاکمه می‌کند.»

رئیسی سه سال بعد و در حالی که معاون اول قوه قضاییه بود در سال ۱۳۹۱ با حکم علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران دادستان ویژه روحانیت شد. دادگاه ویژه روحانیت که از شمول قوه قضاییه خارج و تحت نظر رهبری است، به جرائم روحانیون رسیدگی می‌کند.

نماد قوه قضاییه جمهوری اسلامی و تلاش برای بازسازی چهره قضایی

او سپس در سال ۱۳۹۳ با حفظ سمت در دادگاه ویژه روحانیت، دادستان کل کشور شد که تا اسفند ۱۳۹۴ عهده دار این منصب بود. به این ترتیب با چنین کارنامه‌ای ابراهیم رئیسی به یکی از نمادهای قوه قضاییه ایران تبدیل شد.

اما انتصاب رئیسی به تولیت آستان قدس رضوی در اسفند ۱۳۹۴، فرصتی بود تا چهره قضایی او نزد افکار عمومی بازسازی شود. او با تولیت آستان قدس رضوی، اعتبار مذهبی و قدرت سیاسی و اقتصادی ویژه‌ای به دست آورد.

مرداد ۱۳۹۵ و در حالی که رسانه ملی تلاش داشت تا از تولیت آستان قدس رضوی و مقام سابق قضایی چهره‌ای مردمی ارائه دهد، متنی شنیداری از سخنان آیت الله منتظری در مرداد ۱۳۶۷ منتشر شد که چهره قضایی رئیسی را برجسته می‌کرد.

آیت‌الله منتظری در این نوار صوتی اقدام حسینعلی نیری، مرتضی اشراقی، ابراهیم رئیسی و مصطفی پورمحمدی در محاکمه دوباره مخالفان زندانی و اعدام شمار زیادی از آنان را اقدامی «جنایت‌کارانه» عنوان کرد. با وجود این رئیسی نقش خود را در این اعدام‌ها تکذیب می‌کند.

دادگاه ویژه روحانیت که دادستانش رئیسی است، احمد منتظری، فرزند آیت الله منتظری را به دلیل انتشار این نوار صوتی محاکمه و محکوم کرد.

در هر حال ابراهیم رئیسی با اعلام نامزدی در نوازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری در فروردین ۱۳۹۶ دوره جدیدی از زندگی خود را آغاز کرد. البته او با وجود تبلیغات گسترده نتوانست اکثریت آرا را در انتخابات کسب کند و به مشهد بازگشت.

در فاصله کوتاهی پس از برگزاری دوازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری، آقای رئیسی با حکم علی خامنه‌ای در اسفند ۱۳۹۷ بر جایگاه ریاست قوه قضاییه نشست.

انتخاب شعار مبارزه با فساد

او با آغاز به کارش در جایگاه رئیس قوه قضاییه، منتقد تمام عیار سیاست‌های اجرایی کشور شد. البته او قاضی القضاتی با زبان تند اما غیر هتاک است؛ کارگزاری که رگه‌هایی از دوراندیشی در مواضعش دیده می‌شود.

از همین رو رئیسی با انتخاب شعار «مبارزه با فساد» به قوه قضاییه بازگشت. محاکمه تعدادی از مسئولان ارشد قوه قضاییه از جمله اکبر طبری، معاون اجرایی رئیس سابق قوه قضاییه در راستای تحقق این شعار انجام شد.

روند رو به رشد فقر در کشور، برخی جناح‌ها و شخصیت‌های حکومتی را برای بهره‌برداری هرچه بیشتر سیاسی و تبلیغی از آن تشویق کرد. اما این تشویق با اعتراضات آبان ۱۳۹۸ فروکش کرد.

مزدبگیران و طبقات فرودست جامعه در این ماه در پی گران شدن قیمت بنزین توسط سران قوا به خیابان‌ها آمده و علیه وضع موجود شعار دادند. اعتراضات که لحظه به لحظه گسترده‌تر می‌شد با سرکوب خشن حکومت مواجه شد، به گونه‌ای که تعداد بی شماری کشته و بازداشت شدند.

تحریم توسط وزارت خزانهداری آمریکا

در پی سرکوب اعتراضات آبان ۱۳۹۸، دادگاه‌ها برای مهار خشونت‌ها، احکام قضایی سنگینی برای معترضان بازداشت شده صادر کردند. از همین رو برخی کشورها و نهادهای بین‌المللی اقدام دستگاه قضایی ایران را در برخورد با معترضان بازداشت شده، محکوم کردند. این در حالی است که در ۱۳ آبان ماه، وزارت خزانهداری آمریکا ابراهیم رئیسی را به همراه ۸ نفر دیگر از افراد نزدیک به رهبر ایران به دلیل «نقض حقوق بشر» تحریم کرده بود.

در چنین شرایطی، رئیسی در میانه راه اجرای دو سند «تحول قوه قضاییه» و «امنیت قضایی» در سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری ثبت نام کرد. او در سخنان انتخاباتی اش اعلام کرد که دستگاه اجرایی اهمیت بیشتری نسبت به دستگاه قضایی دارد.

رئیسی با بیان این‌که خود را رقیب «فساد، ناکارآمدی و اشرافی‌گری» می‌داند، گفت: «در دستگاه اجرایی بسترهای فسادزا ایجاد می‌شود، بسیاری از ناکارآمدی‌ها موجب ناهنجاری‌ها می‌شود.»

با این اوصاف او سودای ریاست جمهوری را بر ردای قاضی القضاتی ترجیح داد. شورای نگهبان نیز با حذف رقبای اصلی رئیسی در این دوره از انتخابات، راه را برای رسیدن او به جایگاه ریاست جمهوری و تشکیل «هیأت دولت» هموار کرد.

البته تجربه‌های انتخاباتی در ایران نشان می‌دهد که با وجود فضای سردی که بر سیزدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری حاکم است، می‌توان شاهد اتفاق غیر منتظره‌ای در نتایج آن بود.

ابراهیم رئیسی تا پیش از آن که رئیس قوه مجریه شود، به‌عنوان چهره‌ای قضایی و امنیتی در بین فعالان سیاسی و مدنی و رسانه‌ها شناخته می‌شد.

از وقتی که به تولیت آستان قدس رضوی رسید (۱۷ اسفندماه ۱۳۹۴) بعضی از مفسران مطرح کردند که این‌ها «مقدمات پوشیدن ردای رهبری» بعد از علی خامنه‌ای است. رسیدن به قاضی‌القضاتی، اطلاق «آیت‌الله» و «دکتر» به او و ورود به عرصه انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ از نشانه‌هایی بود که برای این گمانه‌زنی‌ها به آن‌ها استناد می‌شد.

ابراهیم رئیسی تا پیش از انتخابات دوازدهمین دور ریاست جمهوری برای عموم مردم چهره‌ای ناآشنا بود و خبرهای محدود و هرازگاهی از او شنیده می‌شد.

او اگرچه در آن دور از انتخابات از حسن روحانی شکست خورد اما زمینه مهمی برای تغییر و نقش‌آفرینی او در جمهوری اسلامی ایران به‌وجود آورد و ریل‌گذاری جدیدی در آینده سیاسی او صورت گرفت و زمینه‌ساز حضور دوباره‌اش در انتخابات ۱۴۰۰ شد. در این دوره از انتخابات با اقداماتی که شورای نگهبان در بررسی نامزدها و به‌نوعی «مهندسی انتخابات» داشت، تمام شرایط لازم برای پیروزی او فراهم شد.

در روزهای گذشته با پایان یافتن مرحله دوم انتخابات مجلس شورای اسلامی، بار دیگر گمانه‌زنی‌ها درباره سرنوشت آقای رئیسی و رقبای او برای انتخابات ۱۴۰۴ در حال گرم شدن بود که خبر سقوط هلوکوپتر حامل او، پرونده‌اش را بست و تمام معادلات درباره آینده دستگاه اجرایی و مجلس خبرگان رهبری را در هاله‌ای از ابهام فروبرد. با وجود این

که علی خامنه‌ای در واکنش به خبر سانحه هواپیمای رئیس‌جمهور گفت «هیچ اختلالی در کار کشور به وجود نمی‌آید» اما به نظر می‌رسد جمهوری اسلامی ایران در یک موقعیت تازه قرار گرفته است.

رئیزی در «هیات مرگ»

در بررسی کارنامه قضایی و سیاسی ابراهیم رئیسی آنچه بیش از هر چیز خودنمایی می‌کند و به خاطر عموم می‌آید، رد پای او در یکی از «مخوف‌ترین» برهه‌های تاریخی جمهوری اسلامی است. زمانی که او یکی از چهار عضو کمیته معروف به «هیات مرگ» در اعدام‌های سال ۱۳۶۷ بود و آیت‌الله منتظری قائم مقام وقت رهبری عملکردش را «جنایت» خواند.

در سال‌های اخیر تمام تلاش رسانه‌های نزدیک حکومت تلاش کردند تا چهره‌ای تازه در افکار عمومی از ابراهیم رئیسی بسازند و اخبار و فعالیت‌های او را پررنگ منتشر کنند تا نقش او در اعدام‌ها به فراموشی سپرده شود و از آذهان پاک شود. کاری که نشدنی بود.

از جمله مواردی که در سخنرانی‌ها به آن اشاره شده است به مراسم سخنرانی حسن روحانی در انتخابات ۱۳۹۶ برمی‌گردد. در آن سال به نظر می‌رسید که روحانی نگران پیروزی یا آرای بالای رئیسی شده بود و در جریان سخنرانی در همدان برای تحریک رای دهندگان، بدون نام بردن از رئیسی اعلام کرد «مردم ایران اعلام می‌کنند آن‌هایی که در طول ۳۸ سال فقط اعدام و زندان بلد بودند، را قبول ندارند... ما آن‌هایی که پشت میز نشسته‌اند و حکم صادر کرده‌اند، نمی‌خواهیم.»

سخنان روحانی فقط اشاره تلویحی به اعدام‌های دهه شصت نبود و نشان می‌داد که سابقه رئیسی در دستگاه قضایی فراتر از یک قاضی و دادستان و یک دوره خاص است.

رئیسی در ۱۸ آذرماه ۹۷ در جمع دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی، نقش خودش را در اعدام‌ها تکذیب کرده بود و طرح این مسئله را «تسویه» حساب با خودش و «امام» خواند و در عین حال تاکید کرد «افتخار من آن است که با جریان نفاق، فساد و چپاول مبارزه کرده‌ام.»

روح‌الله حسینیان، رئیس وقت مرکز اسناد انقلاب اسلامی، در تیرماه ۱۳۹۸ از عملکرد ابراهیم رئیسی در اعدام‌های ۶۷ دفاع کرده و گفته بود «مردم باید تشکر کنند از آقای رئیسی، نه انتقاد بکنند. حالا مسئولین قضایی شدند بدهکار؟» در وب‌سایت رئیسی گفته شده است که روح‌الله خمینی «به‌دنبال موفقیت وی در حل پرونده‌های قضایی پیچیده» طی احکام «ویژه و مستقیم» به‌همراه حسینعلی نیری (دیگر عضو هیات مرگ) او را برای رسیدگی به مشکلات اجتماعی در بعضی استان‌ها از جمله لرستان، کرمانشاه و سمنان مامور کرد.

رئیسی اشاره بیشتری به نوع ماموریتش نمی‌کند اما بخش اصلی ماموریت او در «حکم ویژه و مستقیم» از بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، معطوف به اعدام‌های سال ۱۳۶۷ است.

با آغاز دوران رهبری علی خامنه‌ای مدار پیشرفت و ترقی رئیسی در دستگاه قضایی سرعت بیشتری گرفت.

ابراهیم رئیسی با حکم رئیس قوه قضاییه وقت به سمت دادستان تهران (از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۳) منصوب شد و از سال ۱۳۷۳ به مدت ده سال رئیس سازمان بازرسی کل شد و بعد به مدت ده سال هم معاون اول قوه قضاییه (از سال ۱۳۸۳ تا سال ۱۳۹۳) بود و یک سال هم دادستان کل ایران شد.

در سابقه او در دستگاه قضایی، ریاست دادگاه ویژه روحانیت به چشم می‌خورد که این ریاست هم ده سال تا سال ۱۴۰۰ طول کشید.

ابراهیم رئیسی در اسفند ۱۳۹۴ با حکم علی خامنه‌ای به تولیت آستان قدس رضوی منصوب شد و سه سال در این جایگاه باقی‌ماند و در همین دوره بود که شانس خودش را برای ورود به ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ امتحان کرد که حائز کسب ۳۸ درصد آرا شد.

او سال ۱۳۹۷ به‌عنوان رئیس قوه قضاییه به همان خانه اصلی‌اش برگشت اما این‌بار با عنوان «آیت‌الله» و در جایگاه «آیت‌الله» قاضی‌القضات.

رئیس و نمایش «انتخابات»

همان‌طور که ابراهیم رئیسی در انتخابات مجلس خبرگان رهبری در اسفندماه گذشته در خراسان جنوبی بدون رقیب بود، در سیزدهمین دور از انتخابات ریاست جمهوری ایران هم رقیب قدرتمندی نداشت.

رئیس که چهار سال پیش از آن، با کسب حدود ۱۶ میلیون رای شکست خورده بود، آن بار در قامت یک مقام ارشد قضایی و امنیتی توانست در یک مشارکت حدود ۴۹ درصدی، با نزدیک به ۱۸ میلیون رای این پست را از آن خود کند. نتایج شمارش آرا نشان داد که حدود ۴ میلیون «آرا باطله» به صندوق‌ها ریخته شده بود و آرای باطله رقیب اصلی او بود.

با انتخاب او در عمل پازل‌های قدرت در ایران تمام‌وکمال در اختیار جریان اصولگرایی قرار گرفت، مجلس و دولت و اکثر شوراهای شهر یکدست شدند و اصول‌گرایان مست این پیروزی شدند.

علی خامنه‌ای که بارها خواهان روی کارآمدن یک دولت جوان انقلابی شده بود، در پای صندوق رای گفته بود «ملت ایران از انتخابات امروز خیر خواهند دید».

ابراهیم رئیسی در دوران تبلیغات انتخابات ریاست جمهوری با شعار «دولت مردمی، ایران قوی» آمد و گفته بود یک برنامه ۷ هزار صفحه‌ای برای دوران ریاست جمهوری‌اش دارد و اقتصاددان‌ها را «به خط» خواهد کرد تا مشکلات کشور را حل کند و مبارزه با فساد سرفصل اصلی برنامه‌هایش خواهد بود. منتقدان می‌گفتند اگر قرار به مبارزه با فساد است دستگاه قضایی بهتر از ریاست جمهوری است جایی که برای بیش از چهار دهه از سکاتداران اصلی‌اش بوده است.

بررسی برنامه‌های ۴ ساله رئیسی نشان می‌داد که برنامه‌های او بسیار گذرا، کلی و مبهم است. او در بخش برنامه‌های اقتصادی حدود ۵۰ وعده داد. مبارزه با رانت‌خواری، ساخت ۴ میلیون مسکن در ۴ سال، اصلاح نظام بانکی و ارزی، ایجاد یک میلیون شغل در یک سال، تک رقی شدن تورم، مبارزه با فساد، کاهش ۵۰ درصد از هزینه‌های درمان، اجرای سامانه هوشمند مالیاتی، جلوگیری از فرار مالیاتی و... از جمله برنامه‌های اقتصادی او بود.

رئیس در دوران ریاست جمهوری‌اش صحبت از این می‌کرد که دولت‌ش بدون «برجام» به موفقیت‌های مهمی در عرصه داخلی و سیاست خارجی دست یافته است و بارها خودش و اعضای دولت‌ش با سرکوفت زدن، و به گفته سایت خبرآنلاین با «متلک‌پرانی» به دولت حسن روحانی، واردات واکسن کرونا، فروش نفت، نقل و انتقال بدهی کره جنوبی به ایران در بانک قطر، عضویت در سازمان همکاری شانگهای و... را به‌عنوان دستاوردهای خودش محسوب می‌کرد. دولت سیزدهم با وجود افزایش شدید دلار، نقدینگی و بالا رفتن تورم تاکید داشت که دشمن، نمی‌خواهد «رشد شاخص‌ها» را ببیند.

دولت براین باور بود که خدمات دولت به‌خوبی به مردم معرفی نشده است. در ۹ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳، سپهر خلجی رئیس شورای اطلاع رسانی دولت، اعلام کرد که از اقدامات‌اش فیلم و سریال می‌سازد.

فساد «چای دیش» و کابینه‌ای متلاطم

دولت ابراهیم رئیسی در دو سال اول با ۶ تغییر وزیر روبه‌رو شد؛ این وزرا یا استعفا کردند، یا استیضاح و برکنار شدند. عده‌ای از معاونان و مدیران ارشد مانند رئیس بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه تغییر کردند و بارها شایعاتی درباره استعفا یا برکناری تعدادی از مسئولان مانند وزیر اقتصاد نیز به گوش رسید.

یکی از جنجالی‌ترین تغییرات به برکناری وزیر کشاورزی در ۲۲ فروردین‌ماه ۱۴۰۲ برمی‌گردد. سخنگوی دولت اعلام کرده بود که این تغییر در راستای «استفاده بهتر از ظرفیت مدیران است» اما فساد سه میلیارد دلاری «چای دیش» دلیل برکناری وزیر بود و دولت تلاش کرد تا این فساد را لاپوشانی کند یا کم اهمیت نشان دهد.

نام جواد ساداتی‌نژاد، وزیر سابق کشاورزی، تاکنون دست‌کم در دو پرونده فساد مالی، «واردات نهاده‌های دامی» (۷۳۵ میلیون یورو) و «چای دیش» مطرح شده است.

روز ۲۵ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳ غلامحسین محسنی اژه‌ای، رئیس قوه قضاییه جمهوری اسلامی ایران، از محکومیت ساداتی‌نژاد، به سه سال حبس خبر داد. خبر سه سال زندان برای این مقام سابق با واکنش‌های فعالان سیاسی و رسان‌های روبه‌رو شد و از میزان حکم صادره اظهار تعجب کردند و آن را «ناچیز» دانستند.

ابراهیم رئیسی در اولین واکنش به پرونده فساد بزرگ چای دیش گفته بود «در گزارش اخیر فساد در واردات چای نخست دولت پیش‌قدم شد و شناسایی و پیگیری کرد» اما روایت‌های دیگری از این فساد در رسانه‌ها مطرح شد و از واکنش دیر هنگام آقای رئیسی به عنوان «سکوت دیش» یاد شد.

حجاب اجباری و جنبش «زن، زندگی، آزادی»

ابراهیم رئیسی در اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳ بارها تاکید کرد «همه بخش‌های حاکمیتی ملزم به اجرای قانون عفاف و حجاب هستند» و به نوعی مسئولیت اجرای حجاب اجباری را بر عهده گرفت.

رئیسی در حالی که در زمان انتخابات، وعده تشکیل «گشت ارشاد برای مدیران» را داده بود در سال ۱۴۰۱ مصوبه طرح عفاف و حجاب را امضا و ابلاغ کرد. روزنامه اعتماد روز پنج‌شنبه ۱۵ تیرماه همان سال در مطلبی با اشاره به دستور رئیس‌جمهور برای اجرای طرح حجاب و عفاف، نوشت «رییسی، روی احمدی‌نژاد را هم سفید کرد» چرا که محمود احمدی‌نژاد در دوران ریاست جمهوری‌اش زیر بار امضای آن نرفت.

پس از گذشت چندماه از این مصوبه، در اواخر شهریورماه مهسا (ژینا) امینی بر سر حجاب اجباری جان باخت و اعتراضات معروف به جنبش مهسا آغاز شد. نکته حائز اهمیت این بود که هدف معترضان دولت و ابراهیم رئیسی نبود بلکه آن‌ها حکومت را خطاب قرار می‌دادند و علیه کل آن و رهبر شعار می‌دادند.

رئیسی پنج ماه پس از جان باختن مهسا امینی و فروکش کردن اعتراضاتی که با کشته شدن صدها نفر، زخمی شدن هزاران نفر و بازداشت ده‌ها هزار نفر همراه بود، خواستار اجرای قانون حجاب اجباری شد.

تخریب خانه‌های مردم به‌جای وعده ساخت یک میلیون خانه در سال

وعده ساخت یک میلیون مسکن، حتی کلنگ اولین ساختمان نه تنها زده نشده که در برخی از شهرها، خانه‌ها و سرپناه‌های مردم محروم را ماموران سرکوبگر شهرداری‌ها تخریب هم کرده‌اند.

غالباً تخریب خانه‌های مردم محروم و بدون حمایت دولتی، توسط ماموران شهرداری همراه با نیروهای سرکوبگر انتظامی و نظامی همراه بوده است.

تخریب خانه‌های مناطق محرومی همچون سفیدک زاهدان تنها به دلیل همجواری با معادنی که بالقوه ارزشمند و دارای اهمیت فراوانی برای سپاه پاسداران هستند تخریب شده‌اند.

تخریب وحشیانه خانه‌های مردم در رفسنجان میدان امینی توسط شهرداری و گارد ویژه

تخریب ۷۵۰ ساخت و ساز در تپه سبز دوکوهک و قلات شیراز، توسط جهاد سازندگی و مأموران شهرداری

تخریب یک واحد مسکونی دو طبقه در ناحیه یک شهرداری خرم آباد لرستان

تخریب تعدادی از آلونک های سرپناه مردم محروم در لاله تبریز توسط ماموران شهرداری

تخریب آلونک و سرپناه مردم محروم در ملاصدرا قم توسط شهرداری و ماموران سرکوبگر انتظامی که به درگیری بین مردم و آنان انجامید. در این درگیری یک خودروی مأموران شهرداری به آتش کشیده شد و مردم ماموران را محاصره کردند و راه خروج آنان را بستند که با ورود نیروی سرکوبگر یکان ویژه و لباس شخصی های شهرداری و ضرب و شتم مردم، توانستند راه خروج خود را باز کنند.

و این بخشی از عملکرد ابراهیم رئیسی است که به فضای مجازی راه یافته است.

هر چند که در دوره حسن روحانی مأموران شهرداری کم از این اقدامات سرکوبگرانه انجام نداده‌اند، اما دولت ابراهیم رئیسی هم همان راه را ادامه می‌دهد حتی با شدت و حدت بیش‌تری، زیرا که خامنه‌ای برای جلوگیری از قیام مردم نیاز به سرکوب دارد.

بیان ریاست جمهوری ابراهیم رئیسی

۱. نان که تنها قوت لایموت مردم است تا ۴۰ درصد گران شده است.
  ۲. قیمت ۴۰ قلم از کالاهای اساسی مردم همچنان سیر صعودی دارد.
  ۳. قبض برق ۲۰۰ هزار تومانی اکنون تا چند میلیون هم فراتر رفته است.
  ۴. اجاره مسکن فقط در فصل تابستان بین ۲۴ تا ۴۶ درصد افزایش را نشان می‌دهد.
  ۵. قیمت یک دانه تخم مرغ افزایش یافته و به دوهزار تومان رسیده است.
  ۶. قیمت شیر در شهریور و مهرماه سالجاری، از ۱۳ هزار تومان به ۱۵ هزار و ۷۰۰ تومان افزایش یافته است.
  ۷. ارز خارجی دلار اکنون به بالاتر از ۲۷ هزار رسیده و به‌سوی ۳۰ هزار تومان در حال طی سیر صعودی است.
  ۸. تورم به حدود ۴۰ درصد رسیده است.
  ۹. نقدینگی رشد ۴۰ درصدی داشته و میزان آن از مرز ۴ هزار میلیارد تومان در حال عبور است.
  ۱۰. خلاصه چاپ پول بدون پشتوانه همچنان ادامه دارد. بنا به گفته کارشناسان اقتصادی در این سال‌ها خامنه‌ای از بانک مرکزی به‌عنوان ماشین چاپ پول بدون داشتن پشتوانه قدرتمند برای پر کردن حفره‌های وحشتناک بیدرآمدی و کسری بودجه به‌طور مستمر استفاده کرده و بدینوسیله عامل اصلی رشد غول آسای نقدینگی در کشور شده است. رشد نقدینگی بنا به گزارش بانک جهانی تنها در سه سال گذشته دو برابر شده است و بدین سان تورم بالای ۴۰ درصدی را به سفره مردم محروم ایران تحمیل کرده است.
- چنانچه در گزارش صندوق بین‌المللی پول آمده که تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۱۳۹۹ حدود ۱۹۱ میلیارد دلار و در سال ۱۳۹۸ حدود ۲۵۸ میلیارد دلار و در سال ۱۳۹۶ حدود ۴۱۷ میلیارد دلار بوده است.

ابراهیم رئیسی، رئیس جمهور جمهوری اسلامی، در نخستین کنفرانس خبری خود بعد از انتخابات در برابر ۱۹۸ نماینده از ۸۸ رسانه داخلی و ۱۸۲ نماینده از ۱۱۳ رسانه خارجی در مورد نقش خود به عنوان یکی از جنایتکاران علیه بشریت و از عاملان درجه اول کشتار زندانیان سیاسی در سال ۶۷ مورد پرسش قرار گرفت. به گزارش بی‌بی‌سی، خبرنگار شبکه الجزیره به زبان انگلیسی از او سؤال کرد و پرسید احتمال بروز مشکل در سفرهای خارجی وی و طرح اتهام از سوی سازمان عفو بین‌الملل درباره نقش او در اعدام‌های سال ۶۷ که از آن به‌عنوان «جنایت علیه بشریت» یاد شده و دبیرکل این سازمان خواستار پیگیری قضایی او شده است، چه می‌گوید؟ مترجم حاضر در کنفرانس خبری بخش مربوط به «اتهام جنایت علیه بشریت» را کاملاً به فارسی ترجمه نکرد و اعدام‌های سال ۶۷ را هم به «برخی از اعدام‌ها» تغییر داد.

به گزارش ایرنا، ابراهیم رئیسی در پاسخ به این سؤال گفت: من از ابتدای مسئولیت به عنوان یک حقوق‌دان همواره مدافع حقوق مردم بودم به حقوق بشر تعهد داشتم. ما امروز در جایگاه مدعی هستیم. تمام اقداماتی که انجام دادم مقابله با کسانی بوده که دست به اقدامات داعشی و ضدانیت زدند. امروز کسانی که نقض حقوق بشر می‌کنند باید در دنیا پاسخگو باشند اگر یک قاضی و حقوق‌دان از مردم جامعه حمایت کرده باید تشویق شود زیرا امنیت مردم را حفظ کرده است و من افتخارم این است.

رئیسی خاطر نشان کرد: من در کسوت دادستان هر جایی بودم از حقوق مردم دفاع کرده‌ام. اگر امروز کسانی که مدعی حقوق بشر هستند با وجود آمدن داعش مورد مواخذه قرار گیرند، دنیا به صلح امنیت می‌رسد.

رئیسی در قسمت‌های دیگر از این نشست خبری خاطر نشان کرد: دولت مربوط به یک جریان خاص و جناح خاص نخواهد بود، با این حال او تأکید کرد برای تشکیل دولت خود را در مقابل خداوند مسئول می‌دانم و فقط وامدار ملت است.

بعد از ظهر روز دوشنبه، جلسه‌ای برای بررسی انتخابات ریاست جمهوری با حضور محمد مخبر معاون اول رئیس جمهور، محسنی اژه‌ای رئیس قوه قضاییه، قالیباف، رئیس مجلس و همچنین معاون حقوقی رئیس جمهور، قائم مقام شورای نگهبان و معاون سیاسی وزیر کشور در محل ریاست جمهوری تشکیل شد تا نحوه اجرای اصل ۱۳۱ قانون اساسی مبنی بر انتخابات ریاست جمهوری در مدت ۵۰ روز بحث و تبادل نظر شود.

در این جلسه زمان تشکیل هیات‌های اجرایی، ثبت نام نامزدها، تبلیغات و روند برگزاری انتخابات بررسی شد و مقرر شد انتخابات ریاست جمهوری در تاریخ ۸ تیرماه ۱۴۰۳ برگزار شود. ثبت نام نامزدها در روزهای دهم تا چهاردهم خرداد انجام می‌شود و زمان تبلیغات انتخاباتی نیز از روز ۲۳ خرداد تا هفتم تیرماه تعیین شد.

در واقع با سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیس جمهور، وزیر خارجه، امام جمعه تبریز، استاندار آذربایجان شرقی و فرمانده تیم حفاظت ریاست جمهوری و یافت شدن اجساد کشته‌شدگان حادثه، اکنون دغدغه اصلی مراسم خاکسپاری و عزای عمومی و این نوع مسائل و پیامدهای حادثه نیست، بلکه مسئله اصلی انتصاب و انتخاب جانشینان کشته‌شدگان است. در راس این دغدغه‌ها برگزاری یک انتخابات در فضای سرد سیاسی حاکم بر ایران و مخالفت مردم با حکومت برای انتخاب یک رئیس جمهور جانشین رئیسی است. این دشواری به آن دلیل نیست که رئیسی چنان شخصیت اجرائی بود که برای او جانشین پیدا نشود، بلکه مسئله اصلی این بیم است که رئیس جمهور جانشین حتی با مشارکتی کمتر و آرای بسیار کمتر از انتخاباتی که منجر به بیرون آمدن رئیسی از صندوق رای شد برگزار شود.

مسئله دیگر این واقعیت رسماً اعلام نشده است که ابراهیم رئیسی را هیات انتخاب رهبر جانشین در مجلس خبرگان، پیش از رئیس جمهور شدن وی، آن را به علی خامنه‌ای اطلاع داده بود و از جمله دلایل پیش کشیدن او برای ریاست

جمهوری این بود که رئیسی با مسائل اجرائی کشور آشنا شود، که ظاهراً استعداد چندانی در این زمینه از خود نشان نداد. رهبر اجازه داده بود که او با آمریکایی‌ها از سر سازش درآید.

تحت تاثیر همین مسائل، عبداللهیان وزیر خارجه دولت ابراهیم رئیسی نیز گام به گام با او هم‌آهنگ گردید و پرچمدار مذاکرات پنهان با آمریکا شد.

از ابتدای روی کار آمدن ابراهیم رئیسی به‌عنوان رئیس جمهور، به‌ویژه پس از آغاز جنبش «زن، زندگی، آزادی» ایران شاهد سطح بی‌سابقه‌ای از خشونت حکومتی و آزار و اذیت فعالان سیاسی و اجتماعی و فرهنگی بوده است.

ابراهیم رئیسی، تنها چند ماه قبل از قتل حکومتی مهسا (ژینا) امینی دستور اجرای وحشیانه سیاست «حجاب اجباری» در سراسر کشور را صادر کرد و پیوسته مجلس شورای اسلامی را برای قانونی کردن لایحه حجاب و عفاف تشویق کرد. لایحه‌ای که به موجب آن زنان به دلیل امتناع از داشتن حجاب در ملاءعام و همچنین سایر شهروندان مخالف حجاب اجباری از جمله صاحبان مشاغل با مجازات‌های شدید روبه‌رو می‌شوند.

در دوران ریاست ابراهیم رئیسی بر دولت جمهوری اسلامی، سرکوب و استفاده از خشونت حکومتی علیه منتقدان و مخالفان حاکمیت به شکل چشمگیری تشدید شد و حکومت جمهوری اسلامی علناً از سوی سازمان ملل متحد به جنایات گسترده علیه مردم غیرنظامی متهم شد.

در واکنش به خشونت گسترده جمهوری اسلامی علیه معترضان در جریان خیزش انقلابی «زن-زندگی-آزادی» کمیته حقیقت‌یاب مستقل سازمان ملل تاکید کرد که جنایات حکومت جمهوری اسلامی به سطح «جنایت علیه بشریت» رسیده است.

ابراهیم رئیسی در سال ۱۳۹۷ توسط علی خامنه‌ای به‌عنوان رئیس قوه قضاییه منصوب شده بود و در سال ۱۴۰۰ نیز پس از رد صلاحیت تمامی رقبای انتخاباتی و در یک انتخابات کم‌رونق به‌عنوان رئیس‌جمهور معرفی شد.

ابراهیم رئیسی، هنگامی که کارش را در دولت سیزدهم شروع کرد، وعده داد به وضعیت مستمندان و اقشار فقیر جامعه رسیدگی می‌کند، تورم را کاهش می‌دهد، سالانه یک میلیون خانه می‌سازد و هزینه‌های درمان از جیب مردم را به نصف می‌رساند. او حتی درباره شبکه‌های اجتماعی نیز ادعا کرد که برای فیلترینگ اینستاگرام برنامه‌ای ندارد. با وجود تمام این وعده‌ها در دوران ریاست‌جمهوری ابراهیم رئیسی، تورم به ۶۰ درصد صعود کرد، اقشار فقیر جامعه فقیرتر شدند، هزینه‌های دارو و درمان چندین برابر شد و فیلترینگ گسترده شبکه‌های اجتماعی، خسارت‌های مالی و روانی زیادی به مردم تحمیل کرد.

حدود یک ماه قبل، هنگامی که اعتراض‌ها به خشونت‌های ماموران سرکوبگر علیه زنان مخالف حجاب اجباری بالا گرفت، احمدرضا رادان، فرمانده نیروی انتظامی، به‌صراحت گفت که طرح موسوم به «نور» با حمایت رئیسی اجرا می‌شود.

ابراهیم رئیسی، قبل از آن در جمع برخی وابستگان حکومت به آنان اطمینان داد که «بساط بی‌حجابی» جمع می‌شود. رئیس‌جمهوری منصوب علی خامنه‌ای در حوزه سیاست خارجی نیز با اتخاذ رویه موردقبول و تایید علی خامنه‌ای به تنش‌آفرینی در جهان و منطقه دامن زد و بیش از هر زمان دیگری ایران را به روسیه و چین وابسته کرد.

ابراهیم رئیسی نقشی کلیدی در صدور احکام ناعادلانه زندان برای تعداد بی‌شماری از ایرانیان و اعدام شهروندان طی بیش از چهار دهه گذشته داشته است.

دستگاه روحانیت در دوره پادشاهی محمدرضا پهلوی، از آزادی بیان و تبلیغ آزادانه ایدئولوژی خود، هم از حمایت‌های مادی و معنوی حکومت پهلوی برخوردار بود. آخوندها، همچنین مردم پا منبری خود را شست‌وشوی مغزی می‌دادند و

با ادعاها و خرافات خود پر می‌کردند و هم‌زمان جیب آن‌ها را نیز با عنوان‌های خمس و زکات و مال امام و غیره خالی می‌کردند و در این میان، بازار بزرگترین حامی دستگاه مفت‌خود و متجاوز و دعانویس و خرافه‌فروش روحانیت بود. حکومت شاه با تعداد انگشت‌شمار آخوند مخالف بود که رسماً و علناً مخالف حاکمیت او بودند. البته ناگفته نماند که خود محمدرضا شاه نیز به‌شدت مذهبی و خرافه‌پرست بود. به این ترتیب، امکانات بسیار وسیعی در اختیار روحانیت قرار داده بود تا با تبلیغات مذهبی خود، از جمله بتوانند نیروهای چپ و کمونیست را از صحنه سیاسی ایران خارج کنند.

دولت ابراهیم رئیسی در دو سال اول با ۶ تغییر وزیر روبه‌رو شد، تعدادی از این وزرای مجبور به استعفا، استیضاح و برکنار شدند. در کنار وزرا، تعدادی از معاونان و مدیران ارشد مانند رئیس بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه تغییر کردند و بارها شایعاتی درباره استعفا یا برکناری تعدادی از مسئولان مانند وزیر اقتصاد نیز به گوش رسید.

یکی از جنجالی‌ترین تغییرات به برکناری وزیر کشاورزی در ۲۲ فروردین‌ماه ۱۴۰۲ می‌گردد. سخن‌گوی دولت اعلام کرده بود که این تغییر در راستای «استفاده بهتر از ظرفیت مدیران است» اما فساد سه میلیارد دلاری «چای دیش» دلیل برکناری وزیر بود و دولت تلاش داشت تا این فساد را لاپوشانی یا کم‌اهمیت نشان دهد.

نام جواد ساداتی‌نژاد، وزیر سابق کشاورزی تاکنون دست‌کم در دو پرونده فساد مالی، «واردات نهاده‌های دامی» (۷۳۵ میلیون یورو) و «چای دیش» مطرح شده است.

روز ۲۵ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳، غلامحسین محسنی اژه‌ای، رئیس قوه قضاییه جمهوری اسلامی ایران، از محکومیت ساداتی‌نژاد، وزیر سابق جهاد کشاورزی، به سه سال حبس خبر داد. خبر سه سال زندان برای این مقام سابق با واکنش‌های فعالان سیاسی و رسان‌های روبه‌رو شد و از میزان حکم صادره اظهار تعجب کردند و آن را «ناچیز» دانستند.

ابراهیم رئیسی در اولین واکنش به پرونده فساد بزرگ چای دیش گفته بود «در گزارش اخیر فساد در واردات چای نخست دولت پیش‌قدم شد و شناسایی و پیگیری کرد» اما روایت‌های دیگری از این فساد در رسانه‌ها مطرح شد و از واکنش دیر هنگام آقای رئیسی به‌عنوان «سکوت دیش» یاد شد.

فارغ از تحلیل‌های کلی درباره چگونگی کشته‌شدن رئیسی و همراهانش، آنچه برای جامعه ایران و جهان روشن است سرنوشت مشترک تمام ناقضان حقوق بشر در سراسر دنیاست. نام ابراهیم رئیسی پیش از انتصاب به مقام ریاست جمهوری، با جنایت در دهه شصت گره خورده بود، او بار دیگر به صحنه آمد تا به‌عنوان یکی از عاملان و آمران جنایت در جریان جنبش زن زندگی آزادی شناخته شود.

کابینه رئیسی و پای لنگ در حل مشکلات مردم

پیمان مولایی دبیرکل انجمن حکومتی اقتصاددانان ایران با اشاره به گزارش بانک جهانی گفته است تولید ناخالص داخلی ایران سقوطی آزاد داشته است که برای جبران آن نیاز به مینیمم ۱۰ سال رشد اقتصادی پی در پی هستیم که این اقتصاد باید رشدش ۶ درصدی باشد.

نرخ دلار سه‌هزار تومان بالا رفت

نرخ دلار در بازار آزاد ایران در پی انتشار خبر وقوع سانحه برای هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور ایران، در منطقه ورزقان استان آذربایجان شرقی، بیش از سه هزار تومان افزایش یافت.

قیمت دلار عصر روز یکشنبه ۳۰ اردیبهشت به ۶۰ هزار و ۶۵۰ تومان اوج گرفته است.

روز گذشته این رقم ۵۷ هزار و ۵۰۰ تومان بود.

این در حالی است که مقام‌های مسئول در نهادهایی مانند هلال احمر می‌گویند به دلیل شرایط جوی، کوهستانی بودن منطقه و تاریک شدن هوا عملیات جست‌وجو برای هلی‌کوپتر سانحه دیده هنوز به نتیجه نرسیده است.

کارنامه ابراهیم رئیسی در اسناد عفو بین‌الملل

سازمان عفو بین‌الملل بخشی از مواضع مکتوب خود درباره ابراهیم رئیسی که پیش‌تر در آرشیو این نهاد حقوق بشری موجود بوده را در اختیار زمانه قرار داده است.

در این مطالب ضمن تاکید بر نقش ابراهیم رئیسی در اعدام دسته جمعی زندانیان سیاسی در تابستان ۱۳۶۷، آمده که او به‌عنوان عضوی از «هیات مرگ» که در ناپدیدسازی قهری و اعدام‌های غیرقانونی چندین هزار مخالف سیاسی در زندان‌های اوین و گوهردشت در نزدیکی تهران از اواخر ژوئیه تا اوایل سپتامبر سال ۱۹۸۸ (بهار و تابستان ۱۳۶۷) دست داشته، باید مطابق با استانداردهای بین‌المللی توسط کشورهایی که صلاحیت جهانی دارند، مورد پیگرد کیفری قرار گیرد.

سازمان عفو بین‌الملل همچنین تاکید کرده از زمان انتصاب رئیسی به‌عنوان رئیس قوه قضاییه در سال ۲۰۱۹، او بر بازداشت خودسرانه صدها معترض، مخالف، مدافع حقوق بشر و اعضای اقلیت‌های ملی و مذهبی تحت تعقیب نظارت کرده است.

در مواضع مکتوب این سازمان همچنین آمده است:

«تحت نظارت رئیسی، قوه قضاییه به مقامات دولتی و نیروهای امنیتی که مسئول قتل غیرقانونی صدها مرد، زن و کودک در جریان اعتراضات سراسری آبان ۹۸ هستند، اطمینان داده که مصون از مجازات می‌مانند.»
تداوم روند اعدام‌های گسترده پس از انتصاب ابراهیم رئیسی بر قوه قضاییه، یکی دیگر از موارد مد نظر سازمان عفو بین‌الملل است:

«از سال ۲۰۱۹ که رئیسی به‌عنوان رئیس قوه قضاییه منصوب شد، بیش از ۵۰۰ نفر از جمله افرادی که در زمان ارتکاب جرم زیر ۱۸ سال داشتند، در ایران اعدام شده‌اند.»

یک سال و نیم پس از آغاز به کار رئیسی در مقام رئیس قوه قضاییه (تابستان سال ۱۳۹۹)، پس از مطالبه میلیون‌ها نفر از شخصیت‌های سیاسی، روزنامه‌نگاران و شهروندان برای لغو احکام اعدام سه تن را بازداشت‌شدگان اعتراضات سراسری آبان‌ماه ۱۳۹۸ و پس از درخواست برخی مقامات دولتی از کشورهای دیگر برای توقف این احکام غیرانسانی در ایران، ابراهیم رئیسی در واکنش گفت که بنای دستگاه قضایی ایران بر صدور رای «بر مبنای شرع و قانون» است و این «فضاسازی‌ها و جوسازی‌ها» تأثیرگذار نیست.

او بدون اشاره به درخواست میلیون‌ها کاربر ایرانی در شبکه‌های اجتماعی گفت:

«نظام دادرسی در دستگاه قضایی مبتنی بر ادله و اقتضای حق و عدل است و ظرفیت‌های قانونی و فرآیند دادرسی، هم تضمین‌کننده حقوق عامه است هم ضامن حقوق اصحاب دعوا و متهم.»

اما مجموعه موارد نقض حقوق بشر از سوی ابراهیم رئیسی باعث شد تا روز ۱۳ آبان ماه ۱۳۹۸ و همزمان با چهلمین سالگرد اشغال سفارت آمریکا در تهران توسط دانشجویان هوادار روح‌الله خمینی، وزارت خزانهداری آمریکا اعلام کرد برخی از افراد نزدیک به علی خامنه‌ای از جمله ابراهیم رئیسی را به دلیل نقش او در سرکوب مخالفان سیاسی حکومت ایران در فهرست تحریم‌های بین‌المللی قرار دهد.

تحقیق جهانی درباره نقش ابراهیم رئیسی در کشتار هزاران زندانیان سیاسی

جاوید رحمان، گزارشگر ویژه سازمان ملل برای بررسی وضعیت حقوق بشر در ایران اعلام کرده است، به میزان کافی سند برای تحقیق جهانی درباره نقش ابراهیم رئیسی در کشتار هزاران زندانیان سیاسی از آن میان صدها روزنامه‌نگار در سال ۱۳۶۷ وجود دارد.

جاوید رحمان در گفت‌وگویی با خبرگزاری رویترز به تاریخ ۲۹ ژوئن ۲۰۲۱، درخواست کرده است که درباره نقش‌آفرینی ابراهیم رئیسی، رئیس جمهوری تازه انتخاب شده جمهوری اسلامی ایران در کشتار زندانیان سیاسی در سال ۱۳۶۷ از آن میان صدها روزنامه‌نگار تحقیق و بررسی جهانی انجام شود. این درخواست برای روشنی افکندن بریکی از تیره‌ترین برگ‌های تاریخ ایران پیشرفت خوبی است.

ابراهیم رئیسی، یکی از روحانیان نزدیک به علی خامنه‌ای است که در ماه آینده رسماً به‌عنوان هشتمین رئیس جمهوری اسلامی ایران منصوب می‌شود. این روحانی در سی و هشت سال گذشته مسئولیت‌های مهمی در دستگاه قضایی ایران داشته است، از آن میان دادستان در برخی شهرهای کشور، معاونت و یا دادستان دادگاه ویژه روحانیت. ابراهیم رئیسی همچنین عضو از هیات مرگ بود که از سوی آیت‌الله روح‌الله خمینی برگزیده شده بودند.

این هیات مرگ در ماه‌های مرداد و شهریور تابستان ۱۳۶۷، هزاران زندانیان سیاسی از این میان شماری از روزنامه‌نگاران را در جلسه‌هایی که در اغلب موارد تنها چند دقیقه طول کشید، دوباره بازجویی کردند. نزدیک به ۴۰۰۰ تن از این زندانیان به مرگ محکوم و اعدام شدند. به گفته اعضای این هیات، حکم اعدام برای زندانیانی صادر شد که از عقاید خود ابراز پیشیمانی نکردند.

گزارش و سند‌های تکان‌دهنده

با آن‌که مقامات حکومت جمهوری اسلامی ایران به شکل رسمی هیچ‌گاه انجام جنایت در سال ۱۳۶۷ را نپذیرفته‌اند. در تاریخ ۳ سپتامبر ۲۰۲۰، هفت کارشناس گروه کاری و و گزارشگران حقوق بشر ملل متحد سازمان ملل گزارشی تکان‌دهنده درباره‌ی کشتار زندانیان در سال ۱۳۶۷ و با پرسش‌هایی از مقامات حکومت ایران منتشر کردند.

حمید نوری که در زمان ارتکاب این جنایات دادیار زندان گوهردشت بود نقش‌آفرینی فعالی در این اعدام‌ها داشته است، به تاریخ ۱۸ ابان ۱۳۹۸، با پیاده شدن از هواپیما در استکهلم بازداشت و روانه زندان شد. محاکمه وی به تاریخ ۱۹ مرداد ۱۴۰۰، در استکهلم آغاز شد و نهایتاً هم دادگاه بدوی و هم تجدیدنظر حمید نوری را به حبس ابد محکوم

کرد. روشنگری‌های بیش‌تری در باره هیات مرگ و دست داشتن ابراهیم رئیسی در آن کشتار در این دادگاه، بارها شنیده شد.

در انتخابات ۹۶ ابراهیم رئیسی با تتلو خواننده پرحاشیه ایران دیدار کرد

رئیسی و همنشینی با تتلو

گذشته ابراهیم رئیسی به عنوان یک مقام ارشد دستگاه قضایی و امنیتی به گونه‌ای بود که کمتر کسی در آینده شغلی او، ورود به عالم سیاست را می‌دید. سوابق رئیسی در دادگاه انقلاب، نشان از وفاداری به حکومت و اعتماد متقابل به او دارد و انتصابش به تولیت قدس آستان رضوی در سال ۹۴، نخستین گام برای بازسازی چهره امنیتی او نزد افکار عمومی بود. این مسند جایگاهی مذهبی و قدرتی اقتصادی و سیاسی به او می‌بخشید.

علماء، مقام‌های سیاسی، لشکری و نظامی در سفر به مشهد، به دیدن او نیز می‌رفتند. این در بدنه حکومت اعتبار تازه‌ای به او می‌بخشید؛ چنین مزیتی برای نفوذ در جامعه موثر بود اما کافی نبود. با وجود توجه ویژه در انعکاس اخبار مربوط به آقای رئیسی، جایگاهی مثل مقام شهرداری پایتخت نداشت که او را در رسانه‌ها سر زبان‌ها بیندازد و تلویزیون و روزنامه‌ها را ناگزیر به پوشش خبرهای شهری و اقدامات اجرایی مثل پل‌سازی و شهرسازی کند.

رئیسی پس از یک سال و چند ماه از انتصاب در تولیت آستان قدس رضوی نامزد انتخابات ریاست جمهوری شد. با وجود تبلیغات گسترده، باز هم نیازمند توجه محافل خبری و عکس گرفتن با هنرمندان بود و دیدار با «تتلو» خواننده پرحاشیه موسیقی ایران، اوج چنین نیازی را نشان می‌داد؛ اقدامی که با خلق و خوی او و همفکرانش در دستگاه قضایی همخوانی نداشت و بسیاری از هنرمندان به دلیل موانع دستگاه قضایی از فعالیت محروم بودند.

دادگاه انقلاب تهران امیرتتلو را به حبس و مجازات تکمیلی محکوم کرد

رسانه‌های ایران امروز یکشنبه ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳، اعلام کردند که امیرحسین مقصدولو، خواننده رپ ایرانی که از آذرماه ۱۴۰۲ در بازداشت است، پس از برگزاری دوجلسه دادگاه به ویژه به دلیل انتشار «محتوایات مستهجن» به مجازات حبس محکوم شده است.

امیرحسین مقصودلو معروف به «امیر تتلو»

این خواننده ۳۶ ساله، معروف به امیر تتلو اصل صدور حکم برای موکلش را تایید کرده اما به روزنامه جامجم گفته است که با توجه به این که رای دادگاه «بدوی» است، نمی‌توان به جزئیات آن اشاره کرد. این وکیل دادگستری افزود: «آرای صادره از مراجع مختلفی صادر شده و بعضاً سبک و سنگین است. هنوز قطعی نشده و شامل حبس‌های طولانی‌مدت و کوتاه‌مدت است. همچنین مجازات تبعی و تکمیلی برایش صادر شده است.» او در دهه هشتاد فعالیت خود را با حمایت حاکمیت آغاز کرد اما او در سال ۲۰۱۸ به استانبول نقل مکان کرد. امیر تتلو قبل از عزیمت به ترکیه چندین بار به دلایل مختلف از جمله تجاوز به دختر بچه‌ها بازداشت شده بود. دستگاه قضایی جمهوری اسلامی آذر ماه سال گذشته خبر از دستگیری این خواننده در ترکیه و استرداد او به ایران داد. در آن زمان، خبرگزاری میزان، وابسته به قوه قضاییه، اتهام این خواننده را «اقدامات گسترده در جهت گسترش فساد و فحشا در بین جوانان و نوجوانان» عنوان کرد. در نهایت دو جلسه محاکمه او در اسفندماه سال گذشته و در اردیبهشت ماه سال جاری در شعبه ۲۶ دادگاه انقلاب تهران به اتهام «تشویق نسل جوان به فساد و فحشا»، «فعالیت تبلیغی علیه نظام»، «انتشار محتویات مستهجن» و چندین عنوان اتهامی دیگر برگزار شد.

ابراهیم رئیسی یکی از افراد معتمد و نزدیک به آیت‌الله خامنه‌ای است

رسانه‌های عمده بین‌المللی درباره مرگ ابراهیم رئیسی چه می‌گویند؟

مرگ ابراهیم رئیسی واکنش گسترده جهانی را موجب شده است. بسیاری از رسانه‌های مشهور جهان، مانند رویترز؛ گاردین، نیویورک تایمز، سی‌ان‌ان، لوموند، هآرتس و فارن پالیسی، تنها ساعاتی بعد از اعلام خبر مرگ رئیسی، به گمانه‌زنی و تحلیل در مورد وضعیت سیاسی ایران بعد از این اتفاق پرداخته‌اند.

رویترز: مرگ رئیس‌جمهور ایران، ابراهیم رئیسی، می‌تواند رقابت‌ها برای جانشینی خامنه‌ای را برانگیزد

در پی مرگ ناگهانی رئیس‌جمهور ایران، ابراهیم رئیسی، در حادثه سقوط هلی‌کوپتر، برنامه‌های محافظه‌کاران برای جایگزینی وی به‌عنوان رهبر عالی آینده جمهوری اسلامی به هم خورد. این حادثه نه تنها موجب بی‌نظمی در کمپ محافظه‌کاران شده بلکه باعث تقویت رقابت‌های داخلی برای تعیین جانشین آیت‌الله علی خامنه‌ای خواهد شد.

رئیسی، که ۶۳ سال داشت، از جمله چهره‌های برجسته‌ای بود که به عنوان جانشین احتمالی رهبر ۸۵ ساله فعلی، آیت‌الله علی خامنه‌ای، شناخته می‌شد.

رئیسی با حمایت قاطع خامنه‌ای به مقام ریاست‌جمهوری رسید. خامنه‌ای از جمله کسانی بود که مسیر پیشرفت او را هموار کرد.

هرچند خامنه‌ای به طور رسمی جانشینی برای خود انتخاب نکرده است، ولی منابع نزدیک به حکومت ایران معتقدند که رئیسی و دومین پسر خامنه‌ای، مجتبی، از جمله نام‌هایی بودند که بیش‌تر مطرح می‌شدند. مجتبی که خود یک روحانی میانی است، به دلیل نفوذی که در پشت صحنه دارد، به عنوان یکی از گزینه‌های احتمالی جانشینی پدرش شناخته می‌شود.

مرگ رئیسی ضربه‌ای به نظام است که اکنون هیچ کاندیدای دیگری ندارد. تصور می‌شد رئیسی برای جانشینی خامنه‌ای آماده شده است، ولی هیچ‌کس به درستی نمی‌داند خامنه‌ای چه برنامه‌ای برای جانشینی خود دارد.

با نبود رئیسی، محافظه‌کاران باید به دنبال یک کاندیدای جدید برای جانشینی خامنه‌ای باشند. رهبر توسط مجلس خبرگان رهبری که متشکل از ۸۸ روحانی است انتخاب می‌شود. این مجلس نظارت بر رهبر دارد و در تئوری می‌تواند رهبر را عزل کند.

دو منبع آشنا با موضوع گفته‌اند که مجلس خبرگان حدود شش ماه پیش رئیسی را از فهرست جانشینان احتمالی حذف کرده بود. این تصمیم به دلیل کاهش محبوبیت رئیسی به‌علت مشکلات اقتصادی ناشی از تحریم‌های آمریکا و سوءمدیریت اتخاذ شد. یکی از منابع گفت که تلاش‌های زیادی توسط روحانیون حامی رئیسی برای بازگرداندن نام او به فهرست جانشینان انجام شده است.

در حالی که جمهوری اسلامی در حال تلاش برای مقابله با چالش‌های داخلی و خارجی است، مسئله جانشینی رهبر به یکی از مسائل اصلی تبدیل شده است. هرچند که تعیین رهبر جدید از طریق فرآیندهای قانونی و سازمانی صورت می‌گیرد، ولی نفوذ و قدرت گروه‌های مختلف در تعیین نتیجه نهایی بی‌تأثیر نخواهد بود. مرگ رئیسی این فرآیند را پیچیده‌تر کرده و موجب تشدید رقابت‌ها برای تعیین جانشین خامنه‌ای خواهد شد.

گاردین: مرگ ابراهیم رئیسی فرآیند انتخابات ایران را در مرکز توجه قرار داد.

پاتریک وینتور، سردبیر دبیلماستیک گاردین نوشت:

با مرگ ناگهانی رئیس‌جمهور ایران، ابراهیم رئیسی، حکومت ایران به طور غیرمنتظره‌ای با برگزاری انتخابات برای تعیین جانشین وی مواجه شده است. دو راهی تهران این است که آیا اجازه دهد انتخابات نیمه‌دموکراتیک و رقابتی

برگزار شود یا با اطمینان از این که هیچ کاندیدایی با سازمان‌دهی یا نفوذ در میان مردم در برابر کاندیدای ترجیحی حکومت قرار نگیرد، خطر را به حداقل برساند.

به‌نظر نمی‌رسد که این بحث طولانی باشد.

تجربه اخیر نشان می‌دهد که حکومت احتمالاً گزینه‌ای را انتخاب می‌کند که کاندیدای منتخب آن با هیچ رقیب جدی مواجه نشود، حتی اگر این سیاست منجر به کاهش مشارکت و ناامیدی رای‌دهندگان شود. با وجود فشارهای خارجی و داخلی بر حکومت، که یکی از مهم‌ترین آن‌ها نیاز به جایگزینی رهبر ۸۵ ساله، آیت‌الله علی خامنه‌ای است، حکومت به احتمال زیاد چیزی را به شانس و اگذار نخواهد کرد. این لحظه‌ای بحرانی است که خامنه‌ای و متحدانش معتقدند برای تداوم و امنیت اهمیت حیاتی دارد.

چنین تصمیمی با خطراتی همراه است.

در اکثر موارد، کاندیداهای حذف شده شان‌هایشان بالا می‌اندازند و کنار می‌روند. بسیاری حتی نام خود را مطرح نمی‌کنند، زیرا می‌دانند که رد صلاحیت خواهند شد.

با این حال، در ماه گذشته، ائتلاف عمومی درباره این فرآیند بین رئیس‌جمهور سابق حسن روحانی و شورای نگهبان منصوب شده توسط خامنه‌ای به‌وجود آمده که به قلب مباحث درباره نقش و مشروعیت رئیس‌جمهور پرداخته است. این ائتلاف ناشی از رد صلاحیت روحانی، که از ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۱ رئیس‌جمهور بود، برای عضویت در مجلس خبرگان رهبری است؛ نهادی متشکل از ۸۸ عضو که رهبر را انتخاب می‌کند.

انتقادات روحانی، در زمانی مطرح شده که ایران انتظار انتخابات نداشت و در میان مردم بازتاب یافت؛ اما احتمال این که هشدارهای او مورد توجه قرار گیرد و رهبر اجازه دهد یک میدان باز برای کاندیداها وجود داشته باشد، کم به نظر می‌رسد.

این لحظه‌ای بحرانی برای حکومت ایران که نیاز به تعیین جانشین برای رهبر عالی دارد، است. فشارهای خارجی و داخلی، به ویژه نیاز به جایگزینی آیت‌الله علی خامنه‌ای، حکومت را به اتخاذ تصمیماتی محتاطانه وادار کرده است. احتمالاً حکومت ترجیح می‌دهد یک انتخابات بدون رقیب جدی برگزار کند تا از تداوم و امنیت خود اطمینان حاصل کند، حتی اگر این منجر به کاهش مشارکت مردم شود.

نیویورک تایمز: مرگ رئیسی تهدیدی برای ثبات جدید ایران

مرگ ناگهانی رئیس‌جمهور ایران، ابراهیم رئیسی، در زمانی که جمهوری اسلامی با چالش‌های زیادی روبه‌روست، موجب بروز ناپایداری جدیدی شده است. رئیسی، ۶۳ ساله، به عنوان یکی از نامزدهای اصلی برای جانشینی رهبر، آیت‌الله علی خامنه‌ای، که در حال حاضر ۸۵ ساله و از نظر سلامتی رو به افول است، مطرح بود.

پیش از سقوط هلی‌کوپتری که به مرگ رئیسی منجر شد، حکومت با کشمکش‌های داخلی سیاسی و مذهبی مواجه بود. با توجه به نگرانی‌های ناشی از بی‌ثباتی در زمانی که جمهوری اسلامی با اعتراضات داخلی، اقتصادی ضعیف، فساد گسترده و تنش‌هایی با اسرائیل روبه‌روست، تحلیلگران انتظار تغییرات زیادی در سیاست‌های داخلی و خارجی ایران ندارند. آیت‌الله خامنه‌ای مسیر کشور را تعیین کرده و هر رئیس‌جمهوری جدید نیز نمی‌تواند این مسیر را به طور عمده تغییر دهد.

رئیسی برای برخی از جناح‌های سپاه پاسداران مفید بود و برخلاف حسن روحانی، رئیس‌جمهور پیشین، وفاداری بیشتری به محافظه‌کاران داشت و چالشی برای سپاه در مسائل داخلی یا خارجی ایجاد نکرد. با این حال، عملکرد

رئیس به‌عنوان رئیس‌جمهور موجب انتقادات شده بود و سؤالاتی را در مورد مناسب بودن وی برای جانشینی رهبری مطرح کرده بود.

رقیب اصلی رئیس، مجتبی خامنه‌ای، پسر آیت‌الله خامنه‌ای، ۵۵ ساله است. کاندیداتوری او به دلیل شباهت با جانشینی موروثی مورد سوال قرار گرفته است. مرگ رئیس ممکن است مسیر مجتبی خامنه‌ای را برای جانشینی پدرش آسان‌تر کند، اما فرآیند داخلی سیاست‌های مذهبی و داخلی ایران عمداً مرموز است و در نهایت تصمیم توسط مجمع خبرگان رهبری گرفته خواهد شد. اگرچه مجتبی خامنه‌ای به‌عنوان یکی از گزینه‌های محبوب روحانیت محسوب می‌شود، اما ممکن است آن‌ها تصمیم بگیرند یکی از خودشان را انتخاب کنند یا رهبری جمعی را ترجیح دهند.

از نظر خارجی هم، چالش‌ها بزرگ هستند. ایران و اسرائیل در ماه آوریل به‌طور مستقیم با هم درگیر شدند، در حالی که اسرائیل قبلاً با نیروهای نیابتی نظامی ایران - حماس در غزه و حزب‌الله در لبنان - می‌جنگید. ایران همچنین حامی حوثی‌ها در یمن است که به کشتی‌ها در دریای سرخ حمله کرده‌اند.

ایران تلاش کرده است تا از جنگ بزرگتر بین حزب‌الله و اسرائیل جلوگیری کند و درگیری مستقیم با اسرائیل نیز چیزی است که جمهوری اسلامی نمی‌تواند به آن تن دهد. ایران مذاکراتی ناپیوسته با ایالات متحده برای کاهش تنش‌های منطقه‌ای و آینده برنامه هسته‌ای خود داشته است. مرگ رئیس این مذاکرات را نیز پیچیده می‌کند.

سی ان ان: مرگ رئیس‌جمهور ایران، آغاز کشمکش‌های قدرت

با مرگ ناگهانی رئیس‌جمهور ایران، ابراهیم رئیسی، فضای سیاسی ایران وارد دوره‌ای از ناپایداری شده است. این حادثه نه تنها جایگاه ریاست‌جمهوری را خالی کرده، بلکه رقابت برای جایگاه رهبری را نیز دچار تلاطم کرده است. در حالی که رسانه‌های دولتی ایران به‌طور رسمی با لحن جدی و اندوهناک به این حادثه پرداختند، در برخی از نقاط کشور آتش‌بازی‌های شادی نیز مشاهده شد که نشان از نارضایتی گسترده بخش‌هایی از جمعیت نسبت به رئیس و حکومت داشت. در شبکه‌های اجتماعی، جوانان ایرانی از مرگ رئیس و دیگر مقامات تندرو ابراز خوشحالی کردند. این مقامات، آزادی‌های مردم را به شدت محدود کرده‌اند.

در ماه‌ها و هفته‌های آینده، مراکز قدرت ایران بدون شک برای تصاحب جایگاه‌های کلیدی وارد درگیری‌های شدیدی خواهند شد، زیرا جمهوری اسلامی نیاز به انتخاب رئیس‌جمهور جدید و تعیین جانشین علی خامنه‌ای، رهبر ۸۵ ساله خود دارد. رئیس، یکی از افراد وفادار به خامنه‌ای، یکی از نامزدهای اصلی برای این جایگاه بود. بنابراین، مرگ او نه تنها جایگاه دوم را خالی می‌کند، بلکه رقابت برای جایگاه نخست را نیز دچار تلاطم می‌کند.

این مبارزه در حالی رخ می‌دهد که میلیون‌ها ایرانی، شاید حتی اکثریت مردم، هیچ نقشی در این فرآیند نخواهند داشت و کسی نماینده دیدگاه‌های آن‌ها نخواهد بود.

این لحظه حساس در زمانی اتفاق می‌افتد که خاورمیانه با نگرانی به جنگ میان اسرائیل و حماس در غزه نگاه می‌کند. حماس که یکی از نیروهای نیابتی ایران است، توسط دیگر گروه‌های مسلح نزدیک به ایران - حزب‌الله در لبنان و حوثی‌ها در یمن - پشتیبانی می‌شود. در ترس از این‌که جنگ غزه به یک جنگ منطقه‌ای تبدیل شود، ایران نقش کلیدی دارد.

فقط چند هفته پیش بود که ایران با اسرائیل به‌طور مستقیم درگیر شد و موشک‌هایی را پس از حمله اسرائیل به مجتمع سفارت ایران در دمشق به سوی این کشور پرتاب کرد. جهان با نگرانی به این درگیری نگاه می‌کرد، اما این نزاع بدون تشدید بیشتر به پایان رسید.

ایران همچنین در جنگ روسیه علیه اوکراین نقش مهمی ایفا می‌کند و پهپادهای نظامی زیادی به کرملین داده است. ایران بخشی از یک بلوک نوظهور ضد غربی به همراه روسیه، چین و کره شمالی است. تحولات قدرت در تهران برای کشورهای عربی نیز جذابیت دارد. رقیب سنتی ایران، عربستان سعودی، با دقت اوضاع را دنبال خواهد کرد.

اما در داخل ایران، تلاش برای قدرت بیشتر مشهود خواهد بود. در این میان، احتمال تغییرات قابل توجهی در موضع ایران نسبت به غرب یا مردم کشورش کم است. انتظار می‌رود روحانیون و نیروهای امنیتی - ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی - برای کسب قدرت بیشتر رقابت کنند و تندروها در هر دو گروه به دنبال سلطه باشند. شانس ظهور یک ایران ملایم‌تر پس از برگزاری انتخابات ریاست‌جمهوری جدید در ۵۰ روز آینده عملاً صفر است. معتدلین، اصلاح‌طلبان، لیبرال‌ها و حامیان دموکراسی به تدریج ولی به‌طور پیوسته نفوذ خود را در حکومت از دست داده‌اند.

مخالفین می‌دانستند که رئیسی کیست. او از اولین روزهای انقلاب با اعدام هزاران زندانی سیاسی به شهرت رسید. پس از انتخابات ۲۰۰۹، که به پیروزی یک کاندیدای اصلاح‌طلب منجر شد، که پیروزی‌اش پذیرفته نشد، رئیسی در سرکوب خشونت‌بار معترضان نقش داشت. بعدها، او رئیس قوه قضاییه شد و نظارت بر سرکوب اعتراضات ضد حکومت ۲۰۱۹ را بر عهده داشت.

ایالات متحده او را به دلیل نقش‌اش در «سرکوب داخلی و خارجی حکومت» تحریم کرد.

رئیسی که به دلیل وفاداری و تمایل به اجرای کنترل‌های بیشتر به هر قیمتی، حمایت رهبر را به دست آورد، در سال ۲۰۲۱ رئیس‌جمهور شد. سال بعد، زمانی که مهسا امینی پس از دستگیری توسط پلیس مذهبی به دلیل عدم حجاب کافی جان باخت، یک قیام جدید در سراسر کشور شعله‌ور شد. زنان حجاب اجباری را رد کردند و با شعار «زن، زندگی، آزادی» اعتراض کردند. رئیسی سرکوب اعتراضات مسالمت‌آمیز را نظارت کرد و سازمان‌های حقوق بشری آن را «سونامی شکنجه» با هزاران دستگیری و اعدام‌های خودسرانه خواندند.

اکنون رئیسی مرده و احتمالاً جایگزین او نیز یک تندرو خواهد بود. برای ایرانیانی که از مرگ او خوشحال شدند و از برنامه‌ریزی برای آینده کشورشان کنار گذاشته شده‌اند، تنها تسلی این است که هیچ حکومتی برای همیشه باقی نمی‌ماند. انقلاب آن‌ها ادامه دارد.

لوموند: مرگ ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور مطیع و وفادار به رهبر ایران

ابراهیم رئیسی، هشتمین رئیس‌جمهور جمهوری اسلامی ایران، در ۱۹ مه بر اثر سقوط هلی‌کوپتر در یک منطقه کوهستانی در شمال غرب کشور درگذشت. این روحانی ۶۳ ساله تندرو، که در سال ۲۰۲۱ پس از یک انتخابات بسیار محدود و تحریم‌شده به ریاست جمهوری انتخاب شد، در بازگشت از سفر رسمی خود به آذربایجان، همراه با چندین مقام ارشد دیگر از جمله وزیر امور خارجه حسین امیر عبداللهیان، کشته شد.

رئیسی که برای جانشینی رهبر، آیت‌الله علی خامنه‌ای، آماده شده بود، تا زمان مرگش به رهبر نزدیک باقی ماند. برخلاف بسیاری از روسای جمهور پیشین که در پایان دوره خود مورد غضب رهبر قرار گرفتند، رئیسی همواره از سوی خامنه‌ای تحسین می‌شد. او پس از شکست در انتخابات سال ۲۰۱۷ توسط حسن روحانی، در سال ۲۰۲۱ موفق شد که رقیب را با کمک شورای نگهبان از صحنه کنار بزند.

دوران ریاست‌جمهوری ناتمام او و نقش وی در امور جمهوری اسلامی طی چهل سال گذشته با اجرای سیاست‌های سرکوبگرانه همراه بود. در پی مرگ مهسا(ژینا) امینی در سپتامبر ۲۰۲۲، رئیسی خواستار برخورد قاطع با معترضان شد و در جریان این اعتراضات حداقل پانصد نفر از غیرنظامیان کشته شدند.

رئیسی در سال ۱۹۶۰ در یک خانواده مذهبی در مشهد به دنیا آمد و در ۱۵ سالگی وارد حوزه علمیه این شهر شد. او در ۱۹ سالگی مسئول تشکیل دادگاه‌های انقلاب در مسجد سلیمان شد و به دلیل وفاداری به نظام و سخت‌گیری در قضاوت مخالفان، شناخته شد. در سال ۱۹۸۰ به عنوان دادستان اصلی شهر کرج منصوب شد و هشت سال بعد، در ۲۸ سالگی، یکی از چهار قاضی کمیته مرگ بود که هزاران زندانی سیاسی را به اعدام محکوم کرد.

با قبول آتش‌بس ایران با عراق در سال ۱۹۸۸، خمینی دستور اعدام‌های دسته‌جمعی در زندان‌ها را صادر کرد تا قدرت خود را تحکیم کند. رئیسی که به دلیل وفاداری به رهبر و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی از مناصب قضایی بالایی برخوردار بود، به سرعت در نظام قضایی ترقی کرد. او در سال ۱۹۸۹ به عنوان دادستان تهران و در سال ۲۰۱۲ به‌عنوان دادستان اصلی دادگاه ویژه روحانیت منصوب شد. در سال ۲۰۱۴، به عنوان دادستان کل کشور معرفی شد و نقش مهمی در پیگرد روزنامه‌نگاران و فعالان سیاسی داشت.

در سال ۲۰۱۶، خامنه‌ای او را به ریاست آستان قدس رضوی در مشهد منصوب کرد که یک مجموعه بزرگ اقتصادی با میلیاردها دلار دارایی است. رئیسی از این موقعیت برای کمک به افشار ضعیف جامعه استفاده کرد. با این حال، در کمپین انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۲۰۱۷، گذشته او به عنوان قاضی کمیته مرگ بار دیگر مطرح شد و به عنوان کاندیدای نزدیک به خامنه‌ای شناخته شد که به دنبال بازگشت به روزهای اول انقلاب بود. او در این انتخابات با ۳۸ درصد آرا به حسن روحانی که ۵۷ درصد آرا را کسب کرد، باخت.

شکست انتخاباتی او به‌معنای پایان فعالیت سیاسی‌اش نبود. در سال ۲۰۱۹، خامنه‌ای او را به ریاست قوه قضاییه منصوب کرد و نام او چند هفته قبل از انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۲۱ مطرح شد. این بار، خامنه‌ای ۸۲ ساله تصمیم گرفت که چیزی را به شانس و اگذار نکند و تمامی کاندیداهایی که توانایی بسیج ایرانیان را داشتند، رد صلاحیت شدند. با انتخاب رئیسی، تمامی قوای اجرایی، قضایی و قانون‌گذاری در دست جناح تندرو حکومت قرار گرفت. محمد جواد اکبرین، تحلیل‌گر و تئولوژیست ایرانی، گفت: «با این انتخابات ریاست‌جمهوری، خامنه‌ای به دنبال آماده‌سازی جانشین خود بود.»

مرگ ناگهانی رئیسی در حالی رخ داده که ایران با چالش‌های داخلی و خارجی فراوانی روبه‌روست. نظام جمهوری اسلامی همواره به دنبال حفظ قدرت خود بوده و در این مسیر از هیچ تلاشی برای سرکوب مخالفان و کنترل جامعه دریغ نکرده است. با مرگ رئیسی، رقابت برای جانشینی او و تعیین رهبر آینده به شدت پیچیده و حساس خواهد شد.

ه‌آرتص: مرگ رئیسی و چالش جانشینی به سبک تهران: چگونه خامنه‌ای و سپاه پاسداران قصد دارند جانشینی برای رئیس‌جمهور مطیع انتخاب کنند

مرگ ناگهانی رئیس‌جمهور ایران، ابراهیم رئیسی، احتمالاً منجر به کشمکش‌های قدرت خواهد شد، اما آیت‌الله خامنه‌ای و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی هر دو خواهان یک جانشین ضعیف و مطیع هستند که به استراتژی حکومت در زمینه هسته‌ای و نیروهای نیابتی منطقه‌ای ادامه دهد و مسئول کاستی‌های دولت معرفی شود.

رئیسی، رئیس‌جمهور ناکارآمد ایران، که در سقوط هلی‌کوپتر روز یکشنبه درگذشت، احتمالاً پس از مرگ خود تأثیر بیش‌تری نسبت به دوران ریاست‌جمهوری‌اش خواهد داشت. او همواره به عنوان کاندیدای اصلی جانشینی آیت‌الله علی

خامنه‌ای مطرح بود، حالا حکومت باید هم رئیس‌جمهور جدید و هم جانشین رهبر را پیدا کند. این امر به نوبه خود احتمالاً کشمکش‌های جناحی برای قدرت در ایران را تشدید خواهد کرد، اما به احتمال زیاد تهدیدی برای بقا یا تغییر رفتار جمهوری اسلامی در خارج از کشور نخواهد بود.

در حداکثر مدت ۵۰ روز، شورایی متشکل از معاون رئیس‌جمهور، رئیس مجلس و رئیس قوه قضاییه موظف است ترتیب انتخابات رئیس‌جمهور جدید را بدهد. این بازه زمانی ۵۰ روزه، همراه با احساس این‌که صندلی ریاست در دسترس است، نخبگان سیاسی را وسوسه می‌کند تا شانس خود را امتحان کنند. قالیباف ممکن است مجلس را ترک کند تا به دنبال ریاست‌جمهوری برود. علی لاریجانی، دیگر کهنه‌کار سپاه پاسداران، که نامزدی‌اش برای ریاست‌جمهوری در سال ۲۰۲۱ توسط شورای نگهبان رد شد، نیز ممکن است دوباره تلاش کند. محمود احمدی‌نژاد، رئیس‌جمهور سابق که روابطش با خامنه‌ای خراب است، یا حسن روحانی، رئیس‌جمهور سابق که در ژانویه از شرکت در انتخابات مجلس خبرگان رد صلاحیت شد، نیز ممکن است شانس خود را امتحان کنند.

با این حال، خامنه‌ای احتمالاً بیش‌تر یا همه این افراد را رد صلاحیت خواهد کرد، اما باید دید آیا او می‌تواند مبارزات درون‌نخبگان را مهار کند و جانشینی مشابه رئیسی پیدا کند یا نه: فردی بدون ایده‌های مستقل که اراده رهبر را اجرا کند و به‌خاطر کاستی‌های حکومت مقصر شناخته شود. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز چنین کسی را می‌خواهد. سپاه احتمالاً تاثیر قاطع قانونی بر جانشینی پس از آیت‌الله خامنه‌ای خواهد داشت. سپاه پاسداران ترجیح می‌دهد یک جانشین ضعیف - یک عروسک خیمه‌شبازی به جای یک رهبر قوی - انتخاب شود.

دیگر کاندیداها نیز ممکن است به دقت شانس خود را امتحان کنند. حسن خمینی، نوه بنیانگذار جمهوری اسلامی، در هنگامی سخنرانی‌اش برای تفسیر قرآن را قطع کرد و به دعا برای رئیسی مشغول شد، مورد توجه قرار گرفت. پیروان نام نمادین خمینی به سرعت فیلم‌هایی از او که به جانشینی رهبر فعلی امیدوار است در اینترنت منتشر کردند. دیگر کاندیداها مطرح، مانند مجتبی خامنه‌ای، پسر رهبر فعلی، در سایه باقی ماندند.

در حالی که بسیاری از ایرانیان از مرگ رئیسی که به عنوان یکی از عوامل اصلی اعدام‌های سیاسی دهه ۱۹۸۰ شناخته می‌شود، خوشحال بودند، این جشن‌های آنلاین هنوز به اعتراضات ضد دولتی تبدیل نشده‌اند و به نظر نمی‌رسد تهدید فوری برای حکومت باشند. اگر چنین اعتراضاتی رخ دهد، دلیلی برای این‌که حکومت در سرکوب آن‌ها تردید کند، وجود ندارد.

صرف‌نظر از این‌که چه کسی رئیس‌جمهور بعدی جمهوری اسلامی یا جانشین آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان رئیس دولت ایران خواهد بود، چشم‌انداز تغییرات اساسی در سیاست خارجی و امنیتی ایران کم است. جمهوری اسلامی زیرساخت‌ها و جاه‌طلبی‌های هسته‌ای حکومت پهلوی را به ارث برده است. هدف آن جلوگیری از بمباران تاسیسات هسته‌ای خود توسط اسرائیل و تهاجم خارجی با تربیت نیروهای نیابتی غیرایرانی و تسلیح آن‌ها با سلاح‌های ساخت ایران است.

به‌نظر می‌رسد، رویکرد جمهوری اسلامی تاکنون موثر بوده است: برخلاف عراق و سوریه، اسرائیل تاسیسات هسته‌ای ایران را بمباران نکرده است و برخلاف افغانستان، عراق و لیبی، ایران خامنه‌ای نه توسط ایالات متحده بمباران شده و نه به تسلیم واداشته شده است. دلیلی برای این‌که یک رئیس‌جمهور جدید یا جانشین آیت‌الله خامنه‌ای از استراتژی موجود منحرف خواهد شد، وجود ندارد.

تا زمانی که خامنه‌ای بتواند مبارزات درون‌نخبگان را مهار کند و سپاه پاسداران روحیه خود را حفظ کند، حکومت می‌تواند به‌طور موثر اعتراضات داخلی را سرکوب کند، از تهاجم خارجی جلوگیری کند، تاسیسات هسته‌ای خود را محافظت و بقا پیدا کند.

فاران پالیسی: مرگ رئیسی و پیامدهای آن برای آینده ایران

مرگ ناگهانی ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور ایران، در سقوط هلی‌کوپتر، آینده کشور و منطقه را با عدم اطمینان بیش‌تری مواجه کرده است.

مرگ رئیسی پایانی بر دوره کوتاه اما تحول‌ساز در سیاست ایران است که کشور را به سوی سخت‌گیری‌های بیش‌تر سوق داد و منطقه خاورمیانه را به آستانه جنگ کشاند. در دوران تقریباً سه ساله قدرتش، رئیسی سیاست داخلی و اجتماعی ایران را به سمت محافظه‌کاری بیش‌تری هدایت کرد و نقش ایران را به‌عنوان دشمن واضح ایالات متحده در منطقه تقویت کرد.

رئیسی که به‌عنوان یکی از نزدیک‌ترین افراد به آیت‌الله علی خامنه‌ای و گزینه‌ای برای جانشینی او شناخته می‌شد، در دوران ریاست‌جمهوری خود روند غنی‌سازی اورانیوم را تسریع و مذاکرات مربوط به برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) را کند کرد. ایران تحت رهبری رئیسی همچنین از روسیه در جنگ اوکراین با صادرات گسترده پهپادهای انتحاری و توپخانه‌ای حمایت کرد و حملات نیروهای نیابتی منطقه‌ای علیه ایالات متحده و اسرائیل را افزایش داد.

کارشناسان معتقدند که صرف‌نظر از این‌که چه کسی جایگزین رئیسی می‌شود، استراتژی او تغییر نخواهد کرد و در میان نخبگان سیاسی و روحانی ایران تثبیت شده است. بهنام بن تالبلو، پژوهشگر ارشد در بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها، می‌گوید: «با رئیسی یا بدون رئیسی، حکومت از وضعیت فعلی خاورمیانه پس از ۷ اکتبر راضی است. حکومت توانسته است استراتژی خود را ادامه دهد و به طور مستقیم علیه ایالات متحده و اسرائیل از طریق نیروهای نیابتی و حتی مستقیماً چند بار درگیر شود و به‌نظر می‌رسد که پیروز شده است.»

فراتر از افق انتخابات زودهنگام و انتخابات ریاست‌جمهوری سال آینده، احتمال وقوع ناآرامی در بالاترین سطوح حاکمیت ایران وجود دارد. با وجود صف کوتاه جانشینان احتمالی برای خامنه‌ای ۸۵ ساله، به جز پسرش مجتبی خامنه‌ای، مرگ رئیسی می‌تواند آینده سیاسی کشور را بیش‌تر دچار تلاطم کند.

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بزرگ‌ترین شاخه نیروهای مسلح ایران که بخش‌های بزرگی از اقتصاد کشور را کنترل می‌کند، نیز می‌تواند از این ناآرامی‌ها برای تقویت موقعیت خود استفاده کند. به هر حال، مرگ رئیسی فصلی جدید از تحولات سیاسی را در ایران باز کرده که آینده کشور و منطقه را تحت تأثیر قرار خواهد داد.

الیزابت پیرسون، خبرنگار فیگارو می‌نویسد که در تشریح حادثه مرگ ابراهیم رئیسی و همراهانش، رسانه‌های ایرانی بر وضعیت فنی نامساعد هلی‌کوپتر تأکید کرده‌اند، اما «ناظران صحنه سیاست ایران، تنش‌های فزاینده طی ماه‌های اخیر میان رئیسی و خامنه‌ای، بر زمینه مسئله جانشینی را گوشزد می‌کنند.»

به درستی معلوم نیست که خبرنگار فیگارو فرض وجود تنش میان رئیسی و خامنه‌ای را بر چه اساسی مطرح کرده است. او از امانوئل رضوی، خبرنگار و کارشناس خاورمیانه نیز نقل می‌کند که «روابط بسیار دشوار میان ابراهیم رئیسی و آیت‌الله خامنه‌ای، طی چند ماه اخیر را همه در نظر دارند.»

امانوئل رضوی، همچنین اظهار تعجب می‌کند که «چگونه اجازه داده شده هلی‌کوپترها در شرایط جوی چنین نامناسب پرواز کنند؟»

الیزابت پیرسون پس از یادآوری موارد مکرر نقص فنی در هواپیماها و هلی‌کوپترهای ایرانی -از جمله سقوط هلی‌کوپترهای وزیر ورزش- می‌افزاید که در هر صورت برخی پرسش‌ها هنوز بی‌پاسخ مانده است. از جمله این که به چه دلیل، «فقط هلی‌کوپتر رئیس‌جمهوری سقوط کرده و دو هلی‌کوپتر دیگر سالم به مقصد رسیده‌اند؟»

اگرچه استدلال‌ها و پرسش‌های روزنامه‌ی‌گارو چندان قانع‌کننده به‌نظر نمی‌رسد، اما تردیدها، به‌خصوص در ارتباط با امر جانشینی رهبر، در برخی دیگر از مطبوعات نیز دیده می‌شود.

استیون ارلانگر، تحلیل‌گر روزنامه نیویورکتایمز معتقد است که «مرگ ناگهانی رئیسی، آن‌هم در دوره‌ای که حکومت جمهوری اسلامی مشغول انتخاب رهبر آینده است، فصل تازه‌ای از بی‌ثباتی را آغاز می‌کند.» به عقیده او این رویداد غیرمنتظره «می‌تواند راه مجتبی خامنه‌ای را برای جانشینی پدرش آسان‌تر کند.»

شبکه اسرائیلی «آی ۲۴ نیوز» می‌نویسد: «در شبکه‌های اجتماعی، مخالفان حکومت مرگ رئیسی را با طنز جشن گرفته‌اند.» این رسانه می‌افزاید: در پی سقوط هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی، در برخی نقاط ایران آتش‌بازی مشاهده شد. «آی ۲۴ نیوز» با اشاره به رایج شدن هشتگ «#هلیکپتر»، می‌نویسد: بعد از آن که یک کاربر یهودی نوشت «یهودیان در کنار ایران و رئیسی قرار دارند»، یک مخالف ایرانی به او جواب داد: «ولی ما ایرانیان در کنار هلی‌کوپتر قرار داریم.»

سایت فارسی تایمز اسرائیل به نقل از یک نماینده راست افراطی کنست (پارلمان اسرائیل) می‌نویسد: رئیس‌جمهوری اسلامی که «اسرائیل را تهدید به نابودی کرد، اکنون چون «ذره-غباری در تاریخ» است.» این رسانه می‌افزاید یک شبکه تلویزیونی اسرائیلی بعد از نقل این شوخی که «خلبان هلی‌کوپتر مامور موساد بوده و «الی کوپتر» نام داشته»، پوزش خواسته است. ظاهراً این شوخی نخست از سوی طرفداران حماس در شبکه‌ها منتشر شده است.

این در حالی است که خبرگزاری‌های جمهوری اسلامی نام سه خلبان کشته‌شده هلی‌کوپتر حامل رئیسی و امیر عبداللایان را بدین ترتیب ذکر کرده‌اند: سرهنگ خلبان سید طاهر مصطفوی، سرهنگ خلبان محسن دریانوش و سرگرد فنی بهروز قدیمی.

سایت «هافپست» - هافینگتن پست سابق- نیز می‌نویسد: «حتی قبل از تایید رسمی مرگ رئیسی، ایرانی‌ها این خبر را جشن گرفتند.»

«هافپست» که ابتدا در آمریکا تاسیس شد و سپس به زبان فرانسه هم انتشار یافت، می‌افزاید که این خبر از سوی ایرانیان، «بخصوص زنان ایرانی که سیاست مذهبی حکومت را تحمل می‌کنند، با شادی دریافت شد.» اکثر رسانه‌های غربی و اسرائیلی معتقدند که مرگ رئیسی تغییری در سیاست‌های کلی ایران ایجاد نخواهد کرد. به نوشته نیویورکتایمز، روند سیاست خارجی و همچنین انتخاب جانشین رهبر بر همان مسیر قبلی به حرکت خود ادامه خواهد داد.

تایمز اسرائیل نیز به نقل از آویگدور لیبرمن که در حال حاضر نماینده جناح مخالف پارلمان است می‌نویسد: «اسرائیل گمان نمی‌برد که مرگ رئیسی تغییری در سیاست منطقه‌ای ایران ایجاد کند.» او می‌افزاید: «برای ما فرقی نمی‌کند... سیاست‌های ایران را ولی فقیه تعیین می‌کند.»

رویترز: رئیسی شش ماه پیش از فهرست جانشینی رهبری خط خورده بود.

«رویترز» در گزارشی اعلام کرد شش ماه پیش، شورای خبرگان رهبری، نام ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهوری ایران را از فهرست نامزدهای احتمالی جانشینی علی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی حذف کرد. رویترز این خبر را دوشنبه ۳۰ اردیبهشت به نقل از دو منبع آگاه گزارش کرد.

در گزارش رویترز با عنوان «مرگ رئیسی می‌تواند به رقابت بر سر جانشینی خامنه‌ای بیافزاید» آمده است: «طبق گفته دو منبع نزدیک به این موضوع، مجلس خبرگان رهبری به دلیل کاهش محبوبیت ابراهیم رئیسی، سوءمدیریت او

در امور کشور و وضعیت بد اقتصادی ناشی از تحریم‌های آمریکا، حدود شش ماه پیش، تصمیم به حذف رئیسی از فهرست جانشینان احتمالی علی خامنه‌ای گرفت.»

به گفته یکی از این دو منبع، روحانیون بانفوذ حامی ابراهیم رئیسی برای بازگرداندن او به این لیست، فشار زیادی را اعمال کردند.

اعضای مجلس خبرگان رهبری برنده انتخابات اسفند گذشته، اولین نشست مجلس جدید را سه‌شنبه بدون حضور رئیسی و آل هاشم که در حادثه سقوط بالگرد رئیس جمهوری ایران در یکشنبه در استان آذربایجان کشته شدند، برگزار کردند. **خبرگزاری رویترز در گزارشی خبر داد** که مجلس خبرگان رهبری شش ماه پیش ابراهیم رئیسی را از فهرست کاندیداهای احتمالی برای جانشین علی خامنه‌ای خط زده بود.

رویترز این خبر را روز دوشنبه ۳۱ اردیبهشت به نقل از دو منبع نزدیک به این موضوع منتشر کرد.

در گزارش این خبرگزاری با عنوان «مرگ رئیسی می‌تواند رقابت بر جانشینی خامنه‌ای را تشدید کند»، آمده است: «دو منبع نزدیک به این موضوع گفته‌اند که مجلس خبرگان حدود شش ماه پیش به دلیل افت محبوبیت ابراهیم رئیسی، وضعیت بد اقتصادی ناشی از تحریم‌های آمریکا و سوءمدیریت، او را از فهرست جانشینان احتمالی علی خامنه‌ای خط زده بود.»

یکی از این منابع گفته که لابی شدیدی از سوی روحانیون منتقد و حامی رئیسی برای بازگرداندن او به این فهرست در جریان بود.

مجلس خبرگان رهبری متشکل از ۸۸ نماینده است که از میان فهرست تأییدشده توسط شورای نگهبان برگزیده می‌شوند و وظیفه اصلی آن انتخاب رهبر جمهوری اسلامی است.

علی واعظ، مدیر پروژه ایران در گروه بین‌المللی بحران، به رویترز گفته است: «هیچ‌کسی به جز تعداد انگشت‌شماری در سلسله مراتب بالا احتمالاً نمی‌داند که روایت مطرح بودن رئیسی به‌عنوان جانشین تا چه اندازه ریشه در واقعیت دارد.»

او گفت: «اما اگر این برنامه وجود داشت، مرگ رئیسی باعث ایجاد ابهام بزرگی در جانشینی می‌شود.»

الکس وطنخواه، مدیر برنامه ایران در موسسه خاورمیانه در واشینگتن، نیز گفته است: بسیاری بر این باور بودند که نقش خامنه‌ای در برکشیدن رئیسی نشان‌های بود از این‌که او می‌خواهد جانشینش شود.

او گفت که مرگ ابراهیم رئیسی «می‌تواند منجر به درگیری‌های داخلی در حکومت شود، برخلاف آنچه که ما در اوایل دهه ۱۹۸۰ دیده‌ایم.»

ابراهیم رئیسی و محمدعلی آل هاشم، امام جمعه تبریز، دو عضو ششمین دوره مجلس خبرگان رهبری بودند که روز ۳۱ اردیبهشت در سانحه سقوط هلی‌کوپتر در آذربایجان شرقی کشته شدند.

ابراهیم رئیسی در غیاب احمد جنتی، حسن روحانی و صادق لاریجانی، بیش‌ترین بخت را برای تصدی ریاست این مجلس داشت.

احمد جنتی برای این دور از مجلس خبرگان نامزد نشد. صادق آملی لاریجانی نتوانست رأی لازم را برای ورود به آن کسب کند و حسن روحانی نیز از سوی شورای نگهبان رد صلاحیت شد.

گزارش رسانه‌های ایران حاکی است که در حال حاضر رقابت اصلی برای کسب ریاست این مجلس بین محمدرضا مدرس یزدی، هاشم حسینی بوشهری و علی موحدی کرمانی است.

با توجه به کهولت سن علی خامنه‌ای که هم اکنون ۸۵ ساله است، احتمال می‌رود که اعضای دوره ششم مجلس خبرگان وظیفه مهم تعیین رهبر بعدی جمهوری اسلامی را بر عهده داشته باشند.

مرگ رئیسی و مسئله جانشینی رهبر؛ وال‌استریت ژورنال از گزینه جدیدی رونمایی کرد

به گزارش وال‌استریت ژورنال بر قدرت نشستن احتمالی مجتبی خامنه‌ای، پسر رهبر فعلی جمهوری اسلامی کاملاً با دیدگاه روح‌الله خمینی، نخستین رهبر و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی مبنی بر این که حکومت موروثی چون سلطنت است، در تضاد کامل است. علی خامنه‌ای نیز سال گذشته حکومت موروثی را «غیراسلامی» خوانده بود.

محمود محمدی عراقی، نماینده مجلس خبرگان اسفند سال گذشته گفته بود: «از رهبر انقلاب کسب اجازه می‌کنند که آیا شما اجازه می‌دهید ما در مورد شخصی که منسوب به شما است بررسی را انجام دهیم که در پاسخ می‌گویید نخیر، دور این مسئله را خط بکشید.»

به گزارش وال‌استریت ژورنال، برخی از ناظران بر این باورند که ریاست جمهوری ابراهیم رئیسی یک دوره آزمایشی برای وی محسوب می‌شد و آقای خامنه‌ای او را برای جانشینی خود در نظر داشت. همچنین برخی بر این باورند که ابراهیمی رئیسی به دلیل فقدان جاه‌طلبی شخصی و تجربه سیاسی، زمینه خوبی برای نفوذ بیشتر سپاه پاسداران در بنیان‌های سیاست جمهوری اسلامی ایجاد می‌کرد و از این رو نظر سپاهیان نیز به رهبری او مثبت بود.

وال‌استریت ژورنال علیرضا اعرافی، نایب رئیس ۶۷ ساله مجلس خبرگان رهبری را به عنوان یکی دیگر از گزینه‌های جانشینی علی خامنه‌ای معرفی می‌کند.

علیرضا اعرافی کیست؟

علیرضا اعرافی از اوایل دهه ۱۳۸۰ عهده‌دار چندین سمت مهم بوده است. او در سال ۱۳۸۱ از سوی علی خامنه‌ای به ریاست «مرکز جهانی علوم اسلامی» منصوب شد.

خامنه‌ای در سال ۱۳۸۷ این مرکز را با «سازمان مدارس و حوزه‌های علمیه خارج از کشور» ادغام و «جامعه المصطفی‌العالمیه» را تاسیس کرد. این نهاد به ریاست اعرافی مهم‌ترین نهاد جمهوری اسلامی برای گسترش و تبلیغ ایدئولوژی این حکومت از طریق شاخه‌هایش در دیگر کشورها بود.

علیرضا اعرافی تا سال ۱۳۹۷ ریاست «جامعه المصطفی‌العالمیه» را بر عهده داشت و از سال ۱۳۹۰ عضو حقیقی شورای عالی انقلاب فرهنگی، از سال ۱۳۹۵ مدیر حوزه علمیه قم و مدیر حوزه‌های علمیه سراسر کشور است. او همچنین از اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و از اعضای هیات امنای دانشگاه فرهنگیان است.

اعرافیی از سال ۱۳۹۸ منصوب خامنه‌ای در شورای نگهبان و از ۱۷ اسفند ۱۴۰۰ نماینده تهران در مجلس خبرگان رهبری است.

با این حال به گزارش وال‌استریت ژورنال، ارتباط و نفوذ گسترده مجتبی خامنه‌ای در نهادها اطلاعاتی جمهوری اسلامی و همچنین بسیج و نزدیکی او به سپاه پاسداران قابل انکار نیست.

آنا‌تولی: سناریوی گذار پس از خامنه‌ای راحت‌تر تحقق پیدا می‌کند

خبرگزاری دولتی ترکیه «آنا‌تولی» در مقاله‌ای به قلم حقی اویغور استاد دانشگاه و کارشناس روابط بین‌الملل با تیتیر «ادعای سوء قصد یا سانحه را چگونه باید خواند؟» با اشاره به درگیری‌های جمهوری اسلامی و اسرائیل نوشت، «اگر

این حادثه خرابکاری مربوط به اسرائیل باشد، انکار آن بسیار آسان خواهد بود، تنها دو طرف از پشت پرده این حادثه آگاه خواهند شد و شاید این حادثه برای مدتی، تنش فزاینده را کاهش دهد.»
وی اشاره کرده «کمتر ایرانی برای رئیسی عزادار خواهد شد زیرا آن‌ها او را به‌عنوان قاضی مرگ به یاد خواهند آورد.»

وی می‌نویسد، «سناریوی دیگر، بیشتر شبیه یک تئوری توطئه است، اما تصمیم به پرواز یک هلی‌کوپتر بسیار قدیمی در یک منطقه کوهستانی در شرایط بد جوی، چنین شایعاتی را تقویت می‌کند. با خروج کامل ابراهیم رئیسی از صحنه سیاست داخلی، شانس مجتبی خامنه‌ای پسر علی خامنه‌ای برای جایگزینی پدرش به میزان قابل‌توجهی افزایش یافته است. در این راستا، شانس محمدباقر قالیباف رئیس فعلی مجلس شورای اسلامی که از متحدان مهم وی است، برای ریاست‌جمهوری در انتخابات ۵۰ روز آینده نیز افزایش یافته است. با یکدست شدن دولت، سناریوهای گذار پس از خامنه‌ای راحت‌تر تحقق پیدا می‌کند.»
دو ماه قبل از کشته شدن رئیسی برخی منابع گزارش داده بودند که مجتبی خامنه‌ای با همراهی شماری از فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی طرح عبور از رئیسی را دنبال می‌کند.

شورای آتلانتیک: ضربه به خامنه‌ای

اندیشکده آمریکایی «شورای آتلانتیک» بر اساس اظهار نظر شماری از تحلیل‌گران مسائل ایران پیش‌بینی کرده است که مرگ رئیسی تأثیری در سیاست‌های کلی حکومت از جمله برنامه هسته‌ای و سیاست‌های منطقه‌ای نخواهد داشت اما دنی سیتزینوویچ پژوهش‌گر مسائل خاورمیانه در «شورای آتلانتیک» معتقد است مرگ رئیسی «ضربه به خامنه‌ای» است و در سیاست‌های داخلی ایران «بسیار مهم» است. او می‌نویسد: «خلائی که بعد از مرگ رئیسی ایجاد شده، در شرایطی که حکومت با سقوط شدید اعتماد عمومی روبرو است، نگرانی رژیم از بی‌ثباتی سیاسی را افزایش می‌دهد.»
او معتقد است مرگ ابراهیم رئیسی برای خامنه‌ای گران تمام می‌شود زیرا به باور او خامنه‌ای «انتخاب رئیسی به عنوان رئیس‌جمهور را مهندسی کرد تا مطمئن شود حکومت، هویت ایدئولوژیک خود را بعد از دوره حسن روحانی، و در آینده برای جانشینی رهبری، حفظ می‌کند.»

راب مک‌ایر سفیر پیشین بریتانیا در تهران که عضو «پروژه استراتژی ایران» در «شورای آتلانتیک» است می‌نویسد، «سقوط هلی‌کوپتر (موجودیت) حکومت را تهدید نمی‌کند، اما هم‌زمان با تلاش برای رویارویی با تهدیدات خارجی، بلاتکلیفی داخلی را به‌شدت افزایش خواهد داد.» او عنوان کرد، رسیدن رئیسی به ریاست‌جمهوری به دلیل کاریزما یا ایده‌های مبتکرانه‌اش نبود بلکه او «نمونه‌ای روشن از وفاداری به رهبر جمهوری اسلامی بود.»

اکونومیست: آغاز جنگ قدرت

هفته‌نامه «اکونومیست» مرگ ابراهیم رئیسی را آغازگر یک «جنگ قدرت بزرگ» در جمهوری اسلامی دانسته و نوشته است «در میان یک جنگ منطقه‌ای، درگیری در خانه (ایران) بین روحانیون و نهادهای نظامی در جریان است. سه سال پیش، زمانی که ابراهیم رئیسی در یک انتخابات نمایشی به ریاست‌جمهوری رسید، برخی ایرانیان فکر می‌کردند که این پله‌ای برای رسیدن او به جایگاهی بالاتر (رهبری حکومت) است زیرا تصور می‌شد که علی خامنه‌ای، رهبر سال‌خورده و بیمار جمهوری اسلامی، عمر زیادی ندارد. با این حال تاریخ سرشار از اتفاقات کنایه‌آمیز است و پیروزی ابراهیم رئیسی در انتخابات ریاست‌جمهوری، بجای هدایت او به بالاترین جایگاه، به قیمت جان‌اش تمام شد.»

در این مقاله، با اشاره به این‌که «رئیس‌جمهوری تابع رهبری» بود، تأکید شده «مرگ او اوضاع سیاسی ایران را متزلزل خواهد کرد و حکومت را وادار می‌کند در مقطعی دشوار رئیس‌جمهوری جدید پیدا کند؛ آن‌هم در شرایطی که درگیر یک جنگ منطقه‌ای است و دشمنان جمهوری اسلامی در حال بررسی تعمیق پیوندهای امنیتی برای مقابله با این کشورند. در داخل نیز اوضاع اقتصادی نابسامان است و احتمال دارد با تشدید تحریم‌های آمریکا آسیب بیشتری ببیند. در این وضعیت، مرگ رئیس‌جمهوری می‌تواند هرج و مرج بیشتری به وجود بیاورد.»

در بخش دیگری از این مقاله آمده، «رئیس‌جمهوری فهرست بلندبالایی از دشمنان داخلی دارد، از میانه‌روهای به حاشیه رانده شده تا محافظه‌کارانی که فکر می‌کنند او یک رئیس‌جمهوری ناتوان بوده است. بی‌دلیل نیست که این گمان وجود دارد که ممکن است دشمنان داخلی برای کشتن او توطئه کرده باشند.»

نیویورک تایمز: رئیس‌مهره خامنه‌ای بود

روزنامه «نیویورک تایمز» که تقریباً همواره برقراری رابطه جمهوری اسلامی با آمریکا برایش در صدر مسائل ایران قرار داشته، این پرسش را مطرح کرده که آیا جانشینان رئیس‌جمهوری و امیرعبداللهیان رویکرد مشابهی را در باز گذاشتن «یک روزنه ارتباطی» با آمریکا و اجتناب از رویارویی مستقیم دنبال خواهند کرد؟

دیوید ای. سنگر، نویسنده این مقاله، با اشاره به «اقدامات محافظه‌کارانه جمهوری اسلامی برای پرهیز از رویارویی مستقیم با آمریکا» و همچنین با تأکید بر «مذاکرات غیرمستقیم اخیر میان (حکومت) ایران و آمریکا در عمان» رئیس‌جمهوری را «مهره خامنه‌ای» خواند و پیش‌بینی کرد، جانشین او و همچنین جانشین حسین امیرعبداللهیان نیز همان سیاست‌های رهبر جمهوری اسلامی را دنبال خواهند کرد.

نویسنده، همچنین تأکید کرده است، در چند سال گذشته تمرکز آمریکا روی آینده جمهوری اسلامی بعد از مرگ علی خامنه‌ای بود اما کسی فکرش را نمی‌کرد که او مجبور شود در سن ۸۵ سالگی یک رئیس‌جمهور جدید انتخاب کند.

چاپلوسی در جمهوری اسلامی و بوسه آبدار محمد مخبر بر پیشانی ابراهیم رئیسی

«ابهامات» سقوط بالگرد رئیس‌جمهوری و «احتمال توطئه» در دو روزنامه تهران: همیهن و جمهوری اسلامی

روزنامه همیهن در مطلبی با عنوان «ضعف‌های ادامه‌دار» نوشت که دو «ضعف بسیار مهم» در حادثه سقوط بالگرد وجود دارد که «مسئله اول اطلاع‌رسانی نادرست و ابهام‌آمیز است.»

به نوشته این روزنامه چاپ تهران «این مشکل در نحوه حضور روزنامه‌نگاران ترکیه در محل و ارائه گزارش مستقیم از آنجا و یا حضور نیروهای مردمی موتورسوار به محل پیش از حضور نیروهای رسمی دیده می‌شود.»

هم‌میهن می‌گوید: «این وضعیت در حالی است که رئیس دفتر ریاست‌جمهوری به‌صراحت اعلام کرده که آن‌ها دیده‌اند، بالگرد حامل رئیس‌جمهور در داخل ابر رفته و سپس ارتباط رادیویی آن قطع شده است و بالگرد دوم طبعاً مختصات آنجا را داشته و دو بار هم بر فراز آنجا دور زده است.»

نویسنده سرمقاله ادامه داده است که: «مهم‌تر از همه، وی مدعی است که چندین بار با تلفن همراه خلبان که مرحوم آل‌هاشم آن را جواب می‌داده، گفت‌وگو کرده است و این به معنی وجود سیگنال و ارتباط با دکل‌های مخابراتی بوده که می‌تواند به سهولت محل سقوط را پیدا کنند. ولی هیچ توضیحی داده نمی‌شود که چرا آنان تا ۶ ساعت بعد که هوا تاریک می‌شود، نتوانسته‌اند لاشه را پیدا کنند؟»

به نوشته هم‌میهن، نکته دوم و مهم‌تر «اظهارات غیرقابل‌فهم است که نه‌تنها ابهامی را رفع نمی‌کند، بلکه بر آن می‌افزاید. سخنان آقای رئیس دفتر ریاست‌جمهوری که چندین بار با آقای آل‌هاشم گفت‌وگو کردند و سخنان مشابه معاون اجرایی رئیس‌جمهور که طبعاً این دو نفر مدیران اجرایی و اصلی این سفر هستند، هیچ‌کدام معقول و پذیرفتنی نیست.»

این روزنامه پرسیده است: «چگونه کسی می‌تواند چنین سقوطی را تجربه کند و همچنان دسترسی به تلفن همراه خودش داشته باشد، چه رسد به این‌که تلفن همراه خلبان در دسترس او باشد و پاسخ هم داده باشد؟ آن هم تلفن کس دیگری که می‌گوید اصلاً آن‌ها را نمی‌بیند؟»

هم‌میهن در پایان هم نوشته «متأسفانه نکات و ابهامات و شایعات دیگری هم وجود دارد که نه‌تنها در مورد آن‌ها توضیح داده نشده است، بلکه با تاخیر در پاسخ‌گویی، موجب رسوب ابهامات در اذهان مردم شده است.»

روزنامه جمهوری اسلامی: احتمال توطئه وجود دارد

روزنامه جمهوری اسلامی نیز امروز در یادداشتی با عنوان «مسامحه جایز نیست» در این‌باره نوشته است: «این‌که از سه بالگرد ایرانی در حال بازگشت از منطقه مرزی به سوی تبریز فقط بالگرد حامل رئیس‌جمهور دچار این حادثه شده، ضمن این‌که می‌تواند مرتبط بودن حادثه با عوامل جوی را منتفی کند، احتمال توطئه بودن را تقویت می‌کند.»

روزنامه جمهوری اسلامی نوشت: «هرچند اخبار اولیه در روز وقوع حادثه حکایت از نقش داشتن عوامل جوی در آن داشت ولی به تدریج گمانه‌زنی‌ها به سوی توطئه بودن متمایل شدند به‌طوری که رئیس ستاد کل نیروهای مسلح ایران گروهی را مأمور بررسی حادثه کرد تا چگونگی آن را روشن کند.»

به نوشته این روزنامه: «این گروه هنوز نتیجه بررسی‌های خود را اعلام نکرده ولی گمانه‌زنی‌های متمایل به توطئه بودن حادثه به‌قدری زیاد است که اکنون تمام ذهن‌ها به آن مشغول است.»

نویسنده مقاله در ادامه هم افزوده است: «افکار عمومی بشدت در حال پیگیری ماجراست و می‌خواهد به واقعیت پی ببرد.»

روزنامه جمهوری اسلامی می‌گوید: «یکی از نکاتی که احتمال توطئه بودن ماجرای بالگرد حامل رئیس‌جمهور رئیسی و همراهان را پررنگ می‌کند محل وقوع حادثه است.»

در ادامه این روزنامه نوشته است: «یکی دیگر از نکاتی که در تقویت احتمالی توطئه بودن حادثه بالگرد حامل رئیس‌جمهور رئیسی و همراهان موثر است این‌ست که بعضی از صاحب‌نظران فنی گفته‌اند ابتدا بالگرد در هوا منفجر شده و

سپس سقوط کرده است. در این فرض، ماجرا می‌تواند ناشی از مداخلات بیرونی و یا درون‌بالگرد باشد که در هر دو صورت، موضوع با پیچیدگی مواجه است و قابل پیگیری می‌باشد.»

در پایان هم روزنامه جمهوری اسلامی، این‌گونه جمع‌بندی کرده است: «اول این‌که این حادثه نشان داد تدبیرکنندگان امور سفر رئیس‌جمهور دچار ضعف اساسی بودند و نکات ایمنی زیادی را مورد توجه قرار ندادند. دوم این‌که ناوبری ما ضعیف است و اگر حادثه بالگرد حامل رئیس‌جمهور ناشی از توطئه بودن باشد، این ضعف نیز در به وقوع پیوستن آن سهیم بوده است. و سوم این‌که در بخش تامین امنیت در برابر توطئه‌های خارجی دچار ضعف شدید هستیم.»

عکسی از هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی و همراهانش که خبرگزاری‌های ایران به‌عنوان یکی از آخرین عکس‌ها از آن منتشر کرده است

هلی‌کوپتر مدل «بل ۲۱۲» رئیسی

هلی‌کوپتری که ۳۰ اردیبهشت سقوط آن در منطقه‌ای کوهستانی و مه‌آلود باعث کشته شدن ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور، حسین امیرعبداللهیان، وزیر خارجه، و همراهان آن‌ها شد، مدل «بل ۲۱۲» بود.

این مدل که سازه غیرنظامی هلی‌کوپترهای نظامی رایج در دوران جنگ ویتنام با نام کامل «بل‌یوچ ۱- ان توین هوی» است، به‌طور گسترده در سطح جهان توسط نهاد‌های دولتی و بخش خصوصی مورد استفاده می‌گیرد.

شرکت هلی‌کوپترسازی «بل» این مدل را اواخر دهه شصت میلادی برای نیروهای مسلح کانادا طراحی و تولید کرد که مدل پیشرفته و بهبودیافته هلی‌کوپترهای اصلی مدل «یوچ ۱- ایروکوی» است.

مدل جدید که به دو موتور توربوشفت (موتور توربین گازی) مجهز است، ظرفیت حمل بیش‌تری دارد.

این مدل در سال ۱۹۷۱ عملیاتی شد و براساس اسناد آموزشی نیروهای مسلح آمریکا، به‌سرعت توسط ارتش‌های این کشور و کانادا به خدمت گرفته شد.

این مدل هلی‌کوپتری کارآمد با مصارف چندگانه است و حروف «یو» و «اچ» در نام اختصاری آن به دو کلمه «بیوتیلیتی» و «هلی‌کوپتر» اشاره دارد.

«Bell 412»، بالگرد یا هلی‌کوپتری دو موتوره، چهار ملخه و چند منظوره است که از معروف‌ترین و خوش‌نام‌ترین محصولات شرکت آمریکایی بل به‌شمار می‌رود. این هلی‌کوپتر در ناوگان هوایی هلال احمر ایران استفاده می‌شود.

این بالگرد که ایمن‌ترین بالگرد عملیاتی درون کشور به شمار می‌رود، نسخه ارتقایافته‌ای از بالگرد بل ۲۱۲ است و تفاوت اصلی آن‌ها در روتور اصلی چهار پره کامپوزیت است. این بالگرد دو توربین دارد که در بین بالگردهای غیرنظامی و نظامی بسیار معمول است و ۱۴ سر نشین را حمل می‌کند. کشورهای کانادا، ایتالیا و ژاپن از این هواگرد استفاده می‌کنند. از زمان معرفی بل ۴۱۲ در سال ۱۹۷۹ (۱۳۵۸) بیش از ۱۳۰۰ فروند از آن تولید شده و چندین بار ابزارهای ناوبری و الکترونیک کابین خلبان آن ارتقا یافته است.

توسعه این بالگرد اواخر دهه ۱۹۷۰ با ارتقای بل ۲۱۲ آغاز شد. در نسخه ارتقایافته، روتور اصلی چهارپره پیشرفته‌تری که قطر کمتری دارد، جایگزین روتور دو پره ۲۱۲ شد. نمونه اولیه بل ۴۱۲ برای اولین بار در آگوست ۱۹۷۹ (مرداد ۱۳۵۸) پرواز کرد. مدل ۴۱۲ نسخه ویژه SP ۴۱۲ هم داشت که دارای ظرفیت سوخت بیشتر، وزن برخاست بالاتر و ترتیب صندلی‌های اختیاری بود. در نهایت در سال ۱۹۹۱، نوع HP ۴۱۲ (با عملکرد بالا) که از گیربکس بهبود یافته بهره می‌برد، جایگزین نسخه SP شد.

این بالگرد دو موتور به می‌تواند با بیشترین سرعت کروز (پرواز پایدار) ۲۲۸ کیلومتر بر ساعت تا ۸/۳ ساعت پرواز کند و برد مطمئن پرواز آن ۶۶۹ کیلومتر است. این بالگرد می‌تواند حتی در صورت از دست دادن یکی از موتورها، به پرواز ادامه دهد. بل ۴۱۲ می‌تواند تا ۲۰۴۱ کیلوگرم بار خارجی (Cargo hook) را هم حمل کند. نصب بالابر (Hoist) با ظرفیت ۲۷۲ کیلوگرم نیز از دیگر قابلیت‌های این هواگرد است.

بل ۴۱۲ به کابین خلبان دو نفره با صندلی‌های ضد ضربه و سیستم‌های ناوبری و کنترلی پیشرفته مجهز شده است. این هلی‌کوپتر در مدل‌های مختلفی از جمله SP ۴۱۲ (عملکرد ویژه) و HP ۴۱۲ (عملکرد بالا) تولید می‌شود و کاربردهای متنوعی در حوزه‌های مختلف از جمله جست‌وجو و نجات، خدمات پزشکی اورژانس، اطفای حریق، گشت هوایی و عملیات نظامی دارد.

شایان ذکر است که از بهمن ۱۳۹۳، مهندسان هوایی ایران با تکیه بر دانش بومی توانسته‌اند تعمیرات اساسی و اوور هال چند فروند از بالگردهای بل ۴۱۲- را داخل کشور انجام دهند و آن‌ها را به جمعیت هلال احمر کشور تحویل دهند.

بل ۴۱۲ به دلیل عملکرد بالا، قابلیت اطمینان و تنوع کاربردی، به عنوان یکی از هلی‌کوپترهای محبوب در میان کاربران غیرنظامی و نظامی در سراسر جهان شناخته می‌شود.

شرکت هلی‌کوپتر سازی «بل» جدیدترین مدل از محصولات خود به نام «سویارو بل ۴۱۲» را برای استفاده پلیس، حمل‌ونقل پزشکی و درمانی، حمل نیروی نظامی، صنعت انرژی و آتش‌نشانی تبلیغ می‌کند.

بر اساس جواز صادر شده از سوی اداره ایمنی هوانوردی اتحادیه اروپا، ظرفیت این مدل حمل ۱۵ نفر شامل خدمه است.

چه نهادهایی از این هلی‌کوپتر استفاده می‌کنند؟

نهادهای غیرنظامی که از هلی‌کوپترهای مدل «بل ۲۱۲» استفاده می‌کنند، گارد ساحلی ژاپن، نیروهای انتظامی و اداره آتش‌نشانی آمریکا، پلیس ملی تایلند و بسیاری از نهادهای دیگر در کشورهای مختلف جهان هستند. مشخص نیست که نهادهای دولتی ایران چند فروند از این هلی‌کوپترها در اختیار دارند، ولی بر اساس گزارش سال ۲۰۲۴ موسسه پژوهشی «فلایت گلوبال» در مورد قابلیت نیروی هوایی کشورهای جهان، نیروی‌های هوایی و دریایی جمهوری اسلامی در مجموع ۱۰ فروند از این هلی‌کوپترها را در اختیار دارند.

در دوران حکومت شاهنشاهی، ایران یکی از خریداران مهم هلی‌کوپترهای «بل» و «آگوستا» و بر اساس ارزیابی‌های کارشناسی در غرب در آن زمان ایران صاحب بزرگترین ناوگان هلی‌کوپترهای نظامی در منطقه خاورمیانه بود. به گزارش موسسه بین‌المللی مطالعات استراتژیک، در حال حاضر ایران یک فروند هلی‌کوپتر ایتالیایی آگوستا بل مخصوص نیروی دریایی از مدل «ای بی ۲۱۲-» نیز دارد.

منشا دقیق هلی‌کوپتری که ۳۰ اردیبهشت سقوط کرد، هنوز اعلام نشده، ولی یک منبع مطلع ایرانی گفته است که این پرنده با هلال احمر ایران مرتبط بوده است. کارشناسان با استناد به جزئیات اندکی که تاکنون از مشخصات این هلی‌کوپتر معلوم شده، می‌گویند عمر آن ممکن است بین ۴۰ تا ۵۰ سال باشد.

آیا سوانح دیگری برای هلی‌کوپترهای «بل ۲۱۲» روی داده است؟

قبل از سقوط این هلی‌کوپتر در ایران، جدیدترین سانحه مرگبار این مدل در سپتامبر ۲۰۲۳ روی داد. به گزارش سازمان غیرانتقاعی «بنیاد ایمنی پرواز» یک هلی‌کوپتر خصوصی در نزدیکی سواحل امارات متحده عربی سقوط کرد.

بر اساس پژوهش‌های همین نهاد، در ایران مورد قبلی سانحه برای هلی‌کوپترهای مدل «بل ۲۱۲» در سال ۲۰۱۸ روی داد و چهار کشته به جا گذاشت.

بایگانی آماری این نهاد نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۵ نیز بر اثر سقوط هلی‌کوپتری که تصور می‌شود مدل «ای بی ۲۱۲» بود، در نزدیکی شهر کاشان سه نفر کشته شدند.

وضعیت هوانوردی در ایران

به گفته کارشناسان غربی و افرادی که پس از توافق برجام در این زمینه اظهار نظر کرده‌اند، ایران در بیش از چهار دهه انزوا و تحریم که در پی وقوع انقلاب سال ۵۷ آغاز شد، توانسته است ناوگان هوایی نظامی و غیرنظامی خود را از طریق خرید قاچاق قطعات یدکی و مهندسی معکوس فعال نگاه دارد.

شرکت دولتی پشتیبانی و نوسازی هلی‌کوپترهای ایران (پنها) که بخشی از سازمان صنایع هوایی ایران است، مدل‌های جدیدی ساخته که به گفته کارشناسان غربی بر اساس تغییر مهندسی هلی‌کوپترهای «بل» طراحی شده ولی از قرار معلوم مدل «بل ۲۱۲» مبنای طراحی این محصولات نبوده است.

پل هیز، کارشناس یک موسسه مشاوره صنعت هوانوردی به نام «سیریوم اسند»، در این زمینه به خبرگزاری رویترز گفته است «ایران در زمینه هوانوردی اعتبار فنی قابل توجهی دارد.»

کارشناس روس درباره سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیس جمهور اسلامی ایران

اسپوتنیک مطلبی از ولادیمیر ساژین خاور شناس مطرح روس، منتشر کرده است. در ابتدا گزارش شد که این فاجعه در نزدیکی شهر جلفا رخ داده است. اما بعداً روشن شد: هلی‌کوپتر در جنگل‌های ارسباران بین کلیبر و ورزقان سقوط کرد. این منطقه بسیار صعب‌العبور است. علاوه بر این، مه شدید، باران، دمای پایین و رگبار باران که در برخی مواقع به بارش برف تبدیل می‌شد، جست‌وجوی را بسیار دشوار می‌کرد. جزئیات سقوط، همچنان متناقض و مبهم است. اما هم‌اکنون معلوم است که هلی‌کوپتر سقوط کرده «بل ۲۱۲» آمریکایی بوده است.

اگرچه برخی از رسانه‌ها در مورد غیرتصادفی بودن این حادثه صحبت می‌کنند، اما اکثر آن‌ها اطمینان دارند که این فاجعه در نتیجه هم‌زمانی چندین عامل رخ داده است: مناطق کوهستانی و جنگلی، مه و باران و مشکلات فنی در هلی‌کوپتر. این رسانه‌ها می‌گویند که همه می‌دانند هوانوردی ایران به دلیل تحریم‌ها و انزوای بین‌المللی در چه وضعیت اسفناکی قرار دارد.

عکس آرشیوی از یک پهپاد اکتیجی ترکیه

لاشه هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی را پهپاد کدام کشور پیدا کرد؛ ترکیه یا ایران؟

«اگرچه می‌گوییم ایران در چند پایتخت کشور عربی نقش بازی می‌کند و منطقه را تحت تاثیر قرار داده، ولی هرچه به داخل مرزهای ایران می‌رویم، با دولتی شکننده مواجه هستیم.»

این جملات سرخان آفاجان، استاد دانشگاه مارمارا، است در توضیح وضعیتی که حکومت ایران با آن مواجه است؛ وضعیتی که برخی در ترکیه آن را با عنوان ضعف اطلاعاتی و حرفه‌ای نبودن دستگاه امنیتی اطلاعاتی و امداد و نجات ایران در ماجرای کشته‌شدن رئیس‌جمهور و همراهانش توصیف می‌کنند.

این گزاره‌ها در رسانه‌های ترکیه در حالی مطرح می‌شود که بسیاری در این کشور از موفقیت پهپاد ساخت ترکیه در عملیات شناسایی محل سقوط هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی احساس غرور می‌کنند.

رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه، نیز جدا از اعلام یک روز عزای عمومی برای ابراز همدردی با تهران، در این باره اعلام کرد پهپاد اکینچی که به درخواست جمهوری اسلامی به این منطقه اعزام شد، بار دیگر قدرت پهپادی ترکیه را به جهانیان نشان داد.

اما این گفته‌ها در رسانه‌های ترکیه برای برخی مقامات مسئول و رسانه‌های وابسته به سپاه پاسداران گران آمده و از آن‌ها به عنوان «دروغ» یا «اظهار نظر نادقیق» یاد کرده‌اند.

فارغ از جدال لفظی مقامات و رسانه‌های طرفین، نکته قابل تامل آن است که در ترکیه بیش از دو میلیون نفر مسیر و داده‌های عملیاتی را که پهپاد آنکیچی در ایران انجام می‌داد، تماشا می‌کردند و در سایت «فلایت رادار» نیز حدود ۲۰۰ هزار نفر مسیر حرکت این پهپاد را دنبال می‌کردند.

صبح روز دوشنبه ۳۱ اردیبهشت، دقایقی پس از این‌که رسانه‌های حکومتی خبر یافتن بقایای هلی‌کوپتر را اعلام کردند، اصغر عباسقلی‌زاده، فرمانده سپاه عاشورا، گفت که برخی اجساد سوخته‌اند و قابل شناسایی نیستند. او اندکی بعد حرفش را تغییر داد و گفت که جسد رئیسی سوخته است.

در ادعایی دیگر، فرمانده سپاه پاسداران در استان آذربایجان شرقی نیز مدعی شد که پهپادهای ایرانی، بقایای سوخته هلی‌کوپتر را رهگیری کرده‌اند، حال آن‌که خبرگزاری آناتولی اعلام کرد لاشه هلی‌کوپتر حامل رئیسی و همراهانش در مختصات مشخص‌شده پهپاد اکینچی ترکیه یافت شد و این پهپاد پس از پایان ماموریت به ترکیه بازگشت.

نقش پهپاد ترکیه به روایت ترکیه

آناتولی، خبرگزاری رسمی ترکیه، ساعاتی پس از آن‌که پهپاد این کشور وارد فضای ایران شد، اعلام کرد که این پهپاد لاشه هلی‌کوپتر حامل ابراهیم رئیسی را پیدا کرده و مختصات آن را به مقامات ایرانی ارسال کرده است. این رسانه تصاویر مخابره‌شده توسط پهپاد را نیز با مخاطبان خود به اشتراک گذاشت؛ تصاویری که در رسانه‌های ایران نیز بسیار مورد توجه قرار گرفت.

سلچوک بابراکتار، مدیرعامل شرکت بایکار که تولیدکننده پهپاد اکینچی است، در توضیحات خود درباره این پرواز گفته است که در این عملیات، پهپاد توسط نیروهای مسلح ترکیه کنترل شد و اکینچی به‌طور متوسط با ۱۰۰ متر فاصله از ارتفاعات کوهستانی پرواز کرد.

او تأکید می‌کند «در زمانی خیلی سریع و در مدت زمان کوتاه به لاشه هلی‌کوپتر در فاصله تقریبی ۲۰۰ کیلومتری مرز دست یافتیم». مدیرعامل شرکت بایکار همچنین اضافه می‌کند که «این پهپاد در شرایط نامساعدی که هیچ هواپیمای دیگری در جهان نمی‌توانست پرواز کند، خدمت می‌کرد.»

بر اساس گزارش مفصلی که خبرگزاری آناتولی پس از این عملیات منتشر کرد، درخواست کمک برای جست‌وجوی هلی‌کوپتر رئیسی ساعت ۲۰ یکشنبه به وقت محلی از سوی وزارت امور خارجه این کشور به وزارت دفاع ملی اعلام شد. گزارش می‌گوید که ایران درخواست پرنده‌ای را به ترکیه داده بود که دارای دید در شب باشد.

در آغاز ترکیه می‌خواست یک فروند هلی‌کوپتر از نوع کوگوار را به ایران بفرستد. این هلی‌کوپتر به راه هم افتاده بود و از دیاربکر به استان وان رسیده بود، اما از طریق وزارت امور خارجه ترکیه به طرف ایرانی اعلام شد که این هلی‌کوپتر به دلیل وضعیت جوی نمی‌تواند در منطقه عمل کند و در عوض پهپاد اکینجی را برای کمک ارسال خواهند کرد که می‌تواند با وجود شرایط بد جوی امکان جست‌وجو را فراهم کند.

پس از این‌که ایران این پیشنهاد را پذیرفت، پهپاد اکینجی حدود ساعت ۲۳:۳۰ به وقت محلی از پایگاه چهاردهم هواپیماهای بدون سرنشین ترکیه در استان باتمان بلند شد و تقریباً یک ساعت بعد به محل سقوط رسید و عملیات خود را آغاز کرد.

ترکیه مدعی است که تصویر بقایای هلی‌کوپتر رئیسی را ساعت ۰۳:۰۶ بامداد به وقت ایران مخابره کرده و مختصات محل لاشه را با مقامات ایرانی در میان گذاشته است. در نهایت پهپاد اکینجی ساعت ۰۶:۴۵ دوشنبه (به وقت ترکیه) به حریم هوایی ترکیه بازگشته است.

به این ترتیب و بر اساس گفته اردوغان، علی‌رغم شرایط بد جوی، این پهپاد توانسته هفت ساعت و نیم عملیات جست‌وجو در منطقه انجام دهد و در مجموع دو هزار و ۱۰۰ کیلومتر پرواز کند. همچنین گفته شده که این پهپاد در این عملیات برای رسیدن به ایران حدود ۳۷۵ کیلومتر در ساعت سرعت گرفته است.

نقش تجهیزات و امدادسازان ایرانی

اگرچه در ساعاتی که مختصات به‌واسطه پهپاد ترکیه اعلام شد و برخی خبرنگاران و خبرگزاری‌های ایران هم آن را تایید کردند، اما پس از یافتن بقایای هلی‌کوپتر، روایت طرف ایرانی ناگهان تغییر کرد.

با وجود تصاویر مخابره‌شده از پهپاد اکینجی که تصاویر دوربین دید در شب و حرارتی بود و مشاهده شدن این تصاویر توسط میلیون‌ها نفر، پیرحسین کولیوند، رئیس جمعیت هلال احمر ایران، مشارکت خارجی در عملیات شناسایی و جست‌وجوی بالگرد ابراهیم رئیسی را رد کرد و کمک خارجی را «شایعه» خواند.

رئیس جمعیت هلال احمر ایران، همچنین گفت «ما در تاریکی و مه و باران جست‌وجو را متوقف نکردیم و وقتی با پهپاد خودمان لاشه بالگرد را کشف کردیم، به سمت محل دقیق سقوط بالگرد حرکت کردیم.» او تأکید کرد امدادگران هلال احمر لاشه بالگرد را در ارتفاعات دو هزار و ۵۰۰ متری پیدا کردند و از «زمان پیدا کردن لاشه بالگرد تا رسیدن به محل حادثه ۴۰ دقیقه زمان برد.»

این گفته‌ها در شرایطی است که هلال احمر در پنجمین بیانیه‌اش حدود ساعت چهار بامداد دوشنبه به وقت ایران نوشته بود «با توجه به شناسایی دو نقطه حرارتی توسط پهپاد ترکیه‌ای در روستای طویل، تیم‌های امدادی هلال احمر به سمت محل احتمالی فرود بالگرد حامل رئیس‌جمهور و همراهانش در حرکت هستند.»

همچنین رئیس هلال احمر آذربایجان شرقی نیز گفته بود «بنا بر آنچه پهپاد ترکیه‌ای گزارش کرده، نقطه‌ای در حال سوختن شناسایی شده که نیروهای امدادی در حال اعزام به آن منطقه هستند. منطقه مورد نظر طویل نام دارد.»

با این حال، اصغر عباسقلی‌زاده، فرمانده سپاه عاشورا، گفته است «بر اساس تصاویری که پهپاد ترکیه‌ای مخابره کرده، محل حادثه جنوب طویل است و ابتدا مختصات اعلامی شرق طویل را نشان می‌داد.»

خبرگزاری فارس نیز همزمان مدعی شد «تیم‌های مردمی که به مختصات اعلام‌شده رسیده‌اند، نشانه‌ای از بالگرد حامل رئیس‌جمهور را در مختصات اعلامی پهپاد ترکیه‌ای مشاهده نکردند.»

خبرنگار صداوسیما جمهوری اسلامی ایران نیز در برنامه خبر ۲۱ شب دوشنبه ادعا کرد پهپاد ایرانی متعلق به سپاه قدس حوالی ساعت پنج و سی دقیقه بقایای هلی‌کوپتر را پیدا کرده است. این خبرنگار صداوسیما همچنین افزود که پهپاد ترکیه‌ای به‌طور دقیق محل را تثبیت نکرده، خطای ۱۰ کیلومتری از راه زمینی و اشتباه در موقعیت شناسایی داشته است.

این ادعا در برنامه دیگری در صداوسیما ایران هم بار دیگر مطرح شد. در این برنامه مجری می‌گوید «ترکیه کمک کرد و بالگرد دید در شب داد و پهپاد داد تا عملیات کمک‌رسانی زودتر انجام شود، اما مختصاتی که به جمهوری اسلامی دادند، در نهایت وقتی که امدادرسان‌ها به آن مختصات رسیدند، متوجه شدند که اشتباه بوده و آنجا محل سقوط بالگرد حامل رئیس‌جمهور و همراهان نبوده... ساعت پنج صبح بود که با تجهیزات ایرانی و نیروهای امدادرسان ایرانی در نهایت مختصات صحیح پیدا شد.»

با همه این اوصاف، نهادهای نظامی و رسانه‌های ایران هنوز تصاویر یا اطلاعاتی از پهپاد مدنظر که تاییدگر این ادعاها باشد، منتشر نکرده‌اند.

مختصات پهپاد اکینجی

پایگاه اینترنتی رادارباکس با انتشار ویدیویی خبر داد که پهپاد اکینجی در زمان بازگشت به آشیانه خود نشان هلال و ستاره پرچم ترکیه را روی دریاچه وان در آسمان کشورش رسم کرده است. این عمل یکی از منابع غرور طرف ترک محسوب شد و بسیاری از اهالی ترکیه آن را در شبکه‌های اجتماعی خود هم‌رسانی کردند.

مته یارار از کارشناسان نظامی ترکیه می‌گوید که دلیل استفاده از اکینجی در این عملیات سرعت آن است و از پهپادهای مشابه خود سریع‌تر است. به‌گفته او، دلیل این‌که ایران نیز از پهپاد ترکیه استفاده کرده، مسئله زمان است، «یعنی چون ایران برای پیدا کردن مقامات خود داشت زمان از دست می‌داد، ترکیه به کمک آمد.»

عبدالکادیر اورال اوغلو، وزیر حمل‌ونقل و زیرساخت ترکیه، هم در مورد حضور اکینجی در ایران توضیح داده و گفته یافتن بقایای هلی‌کوپتر دشوار شده بود و «دستگاه ارسال خودکار سیگنال (ترانسپوندر) نداشت یا خاموش شده بود.»

با این حال برخی در رسانه‌های ترکیه از نوع واکنش‌های طرف ایرانی ناراحت‌اند و حتی می‌گویند آن‌ها از نیت خوب ترکیه سوءاستفاده کرده‌اند. برخی کارشناسان ترکیه می‌گویند در شبکه‌های ایرانی صحبت‌هایی مانند این‌که ترک‌ها به‌واسطه اکینجی نقشه‌های نظامی ایران را برداشته و آن را با برخی کشورها به اشتراک گذاشته‌اند، در حال گردش است که این اصلاً «برازنده نیست.»

با این حال عده‌ای هم می‌گویند که پهپادهای ترکیه با عملیات جستجوی هلی‌کوپتر رئیسی به شهرت نرسیده و آن‌ها پیش از این نیز در جهان شناخته‌شده بودند. در واقع شرکت بایکار و تولیدات آن از جمله پهپاد بایراکتار و اکینجی چند سالی است که در میان صنایع نظامی جهان مورد توجه قرار گرفته‌اند؛ به‌ویژه پهپاد Bayraktar TB2 که به نماد مقاومت اوکراین در جنگ روسیه و اوکراین تبدیل شد.

اما پهپاد اکینجی شهرت خود را در عملیات‌های امداد و نجات به‌ویژه پس از زلزله فوریه ۲۰۲۳ ترکیه به دست آورد. همچنین ارتش ترکیه از این پهپاد در عملیات‌های گشت‌زنی مرزی خود استفاده کرده و در ورای مرزها نیز آن را برای شناسایی نیروهایی به کار می‌برد که آنان را «تروریست» می‌خواند.

این پهپاد از سیستم‌های الکترواپتیکال برای شناسایی استفاده می‌کند. این سیستم از عناصر مختلفی مانند دوربین مادون قرمز با وضوح بالا، دوربین دید در روز و شب و ردیابی نقطه لیزری تشکیل شده است. با شهری که این پهپادها در چندسال اخیر به دست آورده‌اند، بایکار یکی از شرکت‌های پیشرو ترکیه در زمینه صادرات محصولات نظامی بدل شده و مدیر عامل آن هم به یکی از میلیاردرهای ترکیه تبدیل شده است. این پهپاد تماماً اتوماتیک از سال ۲۰۲۱ وارد چرخه تولید انبوه شده و اکنون در سه مدل ای، بی و سی تولید می‌شود. اکتیجی می‌تواند وزنی معادل شش هزار کیلوگرم را با خود حمل کند و بیش از ۱۳ هزار متر نیز می‌تواند از زمین ارتفاع بگیرد. طول این پهپاد ۱۲.۲ متر و فاصله بین دو سر بال آن نیز ۲۰ متر است.

رسانه‌های ترکیه درباره سقوط هلی‌کوپتر و مرگ رئیسی و همراهانش چه نوشتند؟

۲ خرداد ۱۴۰۳

خبرگزاری «آنتولی» به قلم «حقی اویغور»، استاد دانشگاه و کارشناس مسائل سیاسی و روابط بین‌المللی با تیتیر «ادعای سوء قصد یا سانحه را چگونه باید خواند؟» به تحلیل سانحه مرگ رئیسی پرداخته است. رسانه‌های ترکیه در ۴۸ ساعت گذشته با انتشار اخبار مرگ «ابراهیم رئیسی» و همراهان او، بر روی سه مورد متمرکز شده‌اند.

«فاتح پرتکال»، مجری خبر مشهور تلویزیون «سوزجو»، با اشاره به مرگ رئیسی گفت که «رئیسی را کشتند یا کشته شد؟ هر چه باشد من برای کسی که دستش به خون خیلی‌ها آلوده است و خیلی‌ها را بدون محاکمه اعدام کرده است، ماتم نمی‌گیرم.»

یک پهپاد غیر مسلح اکتیجی در ساعت ۲۳.۳۰ از استان باتمان برخاست و در ساعت ۰۰.۴۵ به محل سقوط رسید و شروع به جست‌وجو کرد.

روزنامه «سوزجو» که از پرمخاطب‌ترین روزنامه‌های حزب مخالف ترکیه است، نوشته که «در حالی که جامعه جهانی همچنان در مورد مرگ ابراهیم رئیسی، رییس‌جمهور ایران صحبت می‌کند، تئوری‌های توطئه نیز در میان این صحبت‌ها وجود دارد. اتهامات مطرح شده در شبکه‌های اجتماعی، بعداً در تلویزیون دولتی جمهوری اسلامی نیز منعکس شد.»

اشاره این رسانه به سخنان «فواد ایزدی»، کارشناس شبکه خبر است که با حضور در تلویزیون دولتی جمهوری اسلامی به این نکته اشاره کرد که اسرائیل در پس سقوط هلی‌کوپتر بوده است.

ایزدی گفته بود: «هنگامی که یک هلی‌کوپتر دچار حادثه می‌شود، ممکن است به‌دلیل مشکل فنی یا شرایط نامساعد جوی باشد. ما در آذربایجان مشکل داریم و آن حضور صهیونیست‌ها و موساد در آن منطقه است. این موضوع بررسی خواهد شد. ما به همسایگان خود احترام می‌گذاریم، اما نباید از سرزمین آن‌ها هدف قرار بگیریم.»

روزنامه «بینی شفق» که نزدیک به حکومت ترکیه است، با استناد به گفته‌های مقامات جمهوری اسلامی، سانحه پیش آمده برای هلی‌کوپتر را در نتیجه شرایط نامساعد جوی نوشته است.

خبرگزاری «آنتولی»، به قلم «حقی اویغور»، استاد دانشگاه و کارشناس مسائل سیاسی و روابط بین‌المللی، با تیتیر «ادعای سوء قصد یا سانحه را چگونه باید خواند؟»، به تحلیل سانحه مرگ رئیسی پرداخته است. آقای اویغور می‌نویسد: «اگرچه هیچ داده، توضیح یا ادعایی در دست نیست، اما این حادثه در ایران تنش میان اسرائیل و ایران را که اخیراً

افزایش یافته بود، به ذهن متبادر کرد. اگر این حادثه خرابکاری مربوط به اسرائیل باشد، انکار آن بسیار آسان خواهد بود، تنها دو طرف از پشت پرده این حادثه آگاه خواهند شد و شاید این حادثه برای مدتی، تنش فزاینده را کاهش داد.»

این استاد دانشگاه می‌نویسد: «سناریوی دیگر، اگرچه نزدیک به یک تئوری توطئه است، اما این است که برخی گروه‌های سیاسی داخلی درگیر آن هستند. تصمیم به پرواز یک هلی‌کوپتر بسیار قدیمی در یک منطقه کوهستانی در شرایط بد آب و هوایی، چنین شایعاتی را تقویت می‌کند. با خروج کامل ابراهیم رئیسی از صحنه سیاست داخلی، شانس مجتبی خامنه‌ای، پسر علی خامنه‌ای، برای جایگزینی پدرش به میزان قابل توجهی افزایش یافته است. در این راستا، شانس محمدباقر قالیباف، رییس فعلی مجلس که از متحدان مهم وی است، برای ریاست‌جمهوری در انتخابات ۵۰ روز آینده نیز افزایش یافته است. با یکنواخت شدن دولت، سناریوهای گذار پس از خامنه‌ای راحت‌تر محقق می‌شود.»

روزنامه «آرتی گنرچک»، نوشته است که بعد از حادثه، نگاه‌ها به سوی اسرائیل معطوف شد: «جان باختن ابراهیم رئیسی، رییس‌جمهور و حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه که در هیات ایرانی شرکت‌کننده در افتتاح سد با آذربایجان حضور داشتند، بر اثر سقوط هلی‌کوپتر، این سوال را مطرح کرد «سانحه یا خرابکاری؟» همه نگاه‌ها به سوی اسرائیل معطوف شد. اسرائیل هم این پیام را داد که ما کاری نکردیم.»

«فتاح پرتکال»، مجری خبر مشهور تلویزیون «سوزجو»، در خبر شبانه‌گاهی این شبکه با اشاره به مرگ رئیسی گفت که «رئیسی را کشتند یا کشته شد؟ هرچه باشد من برای کسی که دستش به خون خیلی‌ها آلوده است و خیلی‌ها را بدون محاکمه اعدام کرده است، ماتم نمی‌گیرم. این آدم متهم به جنایت علیه بشریت است. ترکیه برای این شخص یک روز عزای عمومی اعلام کرده است.»

رهبر سابق حزب لیبرال دموکرات «جم توکر» نیز، با اشاره به این‌که رئیسی یک «قصاب» بود می‌گوید: «در دهه ۸۰، رئیسی با این‌که تحصیلاتی در حوزه حقوق هم نداشته، در اعدام هزاران نفر از مخالفان حکومت دست داشته است.»

به گفته توکر، «به‌جز سانحه اگر به قضیه توطئه هم نگاه کنیم، می‌تواند یک توطئه داخلی باشد. حتی اگر از سوی اسرائیل این هلی‌کوپتر ساقط شده باشد، باید پرسید که آیا جمهوری اسلامی حاضر به قبول این قضیه می‌شود که یک کشور خارجی در خاک ایران رییس‌جمهور این کشور را کشته است؟ من فکر می‌کنم این اگر کار اسرائیل هم باشد، انکار اسرائیل به کنار، خود جمهوری اسلامی به‌خاطر ضعفی که احتمالاً داشته است، این را قبول نمی‌کند.»

روزنامه «ینی شفق» نیز از رئیسی به‌عنوان محتمل‌ترین گزینه برای جانشینی خامنه‌ای نام برده و نوشته است: «رئیسی در سال‌های اول انقلاب ایران نقش پررنگی در حوزه قضایی داشته است و به گفته بسیاری از ایرانیان و فعالان حقوق‌بشر، نقش مهمی در کشتار زندانیان سیاسی پس از سال ۶۷ داشته است. رئیسی هرگز به این اتهامات پاسخ نداد.»

روزنامه «مدیا اسکوپ» هم با اشاره به این‌که ظرف ۵۰ روز آینده رییس‌جمهور جدید انتخاب می‌شود، در مورد گذشته ابراهیم رئیسی نوشته است: «حسینعلی منتظری، یکی از روحانیون دگراندیش که خمینی به او گفت «جوهر من در او نهفته است»، اما بعداً با او مخالفت کرد، گفته بود که رئیسی یکی از چهار نفری بود که در اعدام زندانیان سیاسی ایران در سال ۱۳۶۷ دست داشت. این کمیته که با عنوان بدنام «کمیته مرگ» ایران نیز شناخته می‌شود، مسوول قتل زندانیان سیاسی پس از انقلاب اسلامی ایران بود. سه زندانی که در دوران انقلاب اسلامی زندانی بودند اما توانستند جان سالم به در ببرند، در ۲۲ آذر ۱۴۰۲ به دادگاه سوئیس مراجعه و درخواست کردند در صورت حضور رئیسی در نشست سازمان ملل متحد (سازمان ملل) وی دستگیر شود.»

رسانه‌های ترکیه به‌صورت گسترده اخبار مربوط به مرگ رئیسی و هیات همراهش را پوشش داده‌اند. همه رسانه‌ها به تحلیل دوران بعد از رئیسی نیز پرداخته‌اند و بیشتر رسانه‌ها از «مجتبی خامنه‌ای»، به‌عنوان اصلی‌ترین گزینه رهبری بعد از پدرش نام برده‌اند.

روزنامه «دیوار»، در گزارشی با اشاره به اینکه رئیسی محتمل‌ترین گزینه برای جانشینی خامنه‌ای بود نوشته است: «رئیسی قبل از مرگش اصلی‌ترین گزینه برای جانشینی آیت‌الله علی خامنه‌ای، رهبر ۸۵ ساله ایران شناخته می‌شد. حالا پسر خامنه‌ای، محتمل‌ترین گزینه برای این پست است.»

کارشناس سیاسی و نظامی، «تورکر ارتورک» در تلویزیون «تله یک» که یک کانال مخالف حزب حاکم ترکیه است، در مورد دوران بعد از رئیسی می‌گوید: «بعد از رئیسی هرکس که بیاید، انتظار تغییر گسترده‌ای وجود ندارد. هرچند ممکن است توازن قدرت به‌نفع برخی گروه‌های داخلی تغییر پیدا کند، ولی این خامنه‌ای و شورای نگهبان است که تعیین می‌کند رییس‌جمهور بعدی چه کسی و یا از چه جناحی باشد. محافظه‌کاران، اعتدال‌گرایان و رفرمیست‌ها. فکر نکنید که رفرمیست‌ها مخالف حکومت هستند، رفرمیست‌ها اگر شرایط مهیا باشد، قائل به تغییرات جزئی در داخل رژیم هستند ولی کلیت نظام را قبول دارند.»

کارشناس نظامی و سیاسی تورکر ارتورک، با اشاره به تثبیت محل هلی‌کوپتر سانحه دیده از سوی پهباد ترکیه می‌گوید: «ایران تثبیت محل سانحه از سوی پهباد ترکیه را رد می‌کند. فکر می‌کنم ایران خواسته که برخی کشورها نیز در محل حادثه باشند، تا تئوری توطئه داخلی را از بین برده باشد و به‌نوعی برخی کشورها را شاهد بگیرد که این حادثه به‌خاطر شرایط بد جوی بوده است.»

روزنامه «ان‌تی‌وی» نیز با اشاره به همکاری ترکیه در تثبیت محل حادثه می‌نویسد: «به درخواست ایران، ترکیه هواپیمای بدون سرنشین اکینجی (پهباد) را برای فعالیت‌های جست‌وجو و نجات محول کرد. مختصات لاشه هلی‌کوپتر شناسایی شده توسط پهباد اکینجی با مقامات ایرانی در میان گذاشته شد. تیم‌های ایرانی به نقطه مشخص رسیدند و متوجه شدند که هیچ‌کس در این حادثه جان سالم به در نبرده است.»

آژانس خبری «آنکا» نیز با تیتیر جزئیات شناسایی هلی‌کوپتر سانحه دیده رییس‌جمهور ایران از سوی پهباد نیروهای مسلح ترکیه می‌نویسد: «بعد از این‌که مقامات ایرانی درخواست کمک کردند، یک پهباد غیرمسلح اکینجی در ساعت ۲۳:۳۰ از استان باتمان برخاست و در ساعت ۰۰:۴۵ به محل سقوط رسید و شروع به جست‌وجو کرد. اطلاعات به‌دست‌آمده در جریان شناسایی در منطقه حادثه، بلافاصله با مقامات ایرانی در میان گذاشته شد. در ساعت ۰۲:۳۶ تماس بصری با هلی‌کوپتر سانحه دیده برقرار شد و مختصات لاشه هلی‌کوپتر به مقامات ایرانی اعلام شد.»

روایت رئیس دفتر رئیسی از آخرین پرواز: هوا کاملاً خوب بود؛ هلی‌کوپتر رئیس جمهوری ناگهان ناپدید شد

غلامحسین اسماعیلی با تاکید مکرر بر این که هوا در روز و ساعت حادثه بسیار خوب بود، گفت: «قریب ساعت یک بعدازظهر در یک هوای خوب و صاف و بدون هیچ پدیده جوی خاصی پرواز به سمت تبریز آغاز شد. بعد از ۴۵ دقیقه از حرکت در دره مجاور منطقه معدن مس «سونگون» لکه ابری که مانند سفره‌ای در آسمان بگسترانند، دیده شد، هیچ هوای مه‌آلودی نبود. در یک منطقه محدود لکه ابری روی این دره قرار داشت، اما از نظر ارتفاع پروازی به گونه‌ای بود که با این ابرها مواجه شدیم و حتی قدری هم پایین‌تر از ابرها بودیم.»

در روز حادثه ابراهیم رئیسی با هیات همراهش با استفاده از سه هلی‌کوپتر به این صورت سفر می‌کردند که هلی‌کوپتر رئیس جمهوری در وسط دو هلی‌کوپتر همراهان حرکت می‌کرد.

اسماعیلی خاطر نشان کرد که طاهر مصطفوی، خلبان هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی فرمانده عملیات جابجایی رئیس جمهوری و هیات همراهش بود و پس از مشاهده ابر، به دو خلبان دیگر فرمان داد که بالای ابرها حرکت کنند.

غلامحسین اسماعیلی افزود: «بعد از ۳۰ ثانیه ادامه مسیر از بالای ابرها، خلبان متوجه شد که بالگرد وسطی نیست و دیگر بالگرد حامل رئیس جمهور را ندیدیم پروازمان هم عادی بود و لرزشی نداشتیم و به مسیر ادامه دادیم و بلافاصله هم ابر تمام شد. چون این بالگرد نیامد بالا، بلافاصله خلبان بالگرد ما دور زد و برگشت پرسیدم چرا برگشتید؟ گفت بالگرد اصلی نیامده و پرسیدم آخرین ارتباط رادیویی شما کی بوده؟ گفت یک دقیقه و ۳۰ ثانیه قبل؛ قرار شد بگردیم و آن‌ها را پیدا کنیم ما هم در این بخش که ابر بود، زیر پایمان را نمی‌دیدیم امکان بازگشت به زیر ابر نبود هر چه قدر هم تلاش کردیم که ارتباط رادیویی بگیریم، مقدور نبود یکی دو دقیقه بعد در معدن مس سونگون فرود آمدیم و پیگیر شدیم.»

ایران برای یافتن هلی‌کوپتر رئیسی از آمریکا «کمک» خواسته بود

سخن‌گوی وزارت امور خارجه آمریکا روز دوشنبه اعلام کرد که دولت ایران پس از سقوط هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی در کوه‌های نزدیک مرز این کشور با جمهوری آذربایجان، از واشینگتن درخواست کمک کرده بود.

متیو میلر روز دوشنبه ۳۱ اردیبهشت در این باره به خبرنگاران گفت: «دولت ایران از ما کمک خواست. ما روشن کردیم همان‌طور که در چنین موقعیت‌هایی به درخواست دولت‌های خارجی پاسخ می‌دهیم، کمک خواهیم کرد.»

او در عین حال اضافه کرد: «در نهایت، عمدتاً به دلایل لجستیکی، نتوانستیم در این زمینه کمک‌رسانی کنیم.»

میلر از ارائه جزئیات بیشتر درباره این درخواست و دلایل عدم همکاری واشینگتن با تهران خودداری کرد.

سخن‌گوی وزارت امور خارجه آمریکا روز دوشنبه همچنین به رادیو فردا گفت روش آمریکا درباره حمایت از مردم ایران و مقابله با اقدامات جمهوری اسلامی بعد از مرگ ابراهیم رئیسی تغییر نمی‌کند.

آل‌هاشم تا چند ساعت بعد از حادثه زنده بود

رئیس دفتر ابراهیم رئیسی گفت که چه در داخل پرواز و چه پس از آن با همراهان رئیس جمهوری تماس گرفته و پاسخی دریافت نکرده است. اما کادر پرواز با تلفن خلبان تماس گرفته‌اند که محمدعلی آل‌هاشم، امام جمعه تبریز که او هم در هلی‌کوپتر آقای رئیس بوده جواب داده و گفته است که «حالم خوب نیست.»

بنابر روایت رئیس دفتر ابراهیم رئیسی او تا سه ساعت پس از حادثه سه یا چهار بار با آل‌هاشم تماس گرفته، اما پس از آن دیگر پاسخی دریافت نکرده است.

غلامحسین اسماعیلی در مورد تماس‌هایش با محمدعلی آل‌هاشم گفت: «از او پرسیدم چه شده، گفت نمی‌دانم، متوجه نشدم چه شد. گفتم، کجایی؟ گفت، نمی‌دانم، گفتم، آدرسی، مشخصه‌ای که ما بتوانیم به آنجا بیاییم، گفت که لا به لای درخت‌ها هستم. گفتم که بقیه همراهان حالشان خوب است؟ آن‌ها را می‌بینید؟ دسترسی دارید به آن‌ها؟ گفت که من هیچ‌کسی را نمی‌بینم. من تنها هستم و متوجه هم نشدم که چه شد و کسی هم اطراف من نیست.»

اسماعیلی گفت که پس از مکالمه با آقای آل‌هاشم بر او و دیگران مسلح شده که هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی دچار سانحه شده است.

او در پاسخ به سؤال مجری که آیا آقای آل‌هاشم در این تماس‌ها مشاهدات عینی از وضعیت خود ارائه کرده است یا نه گفت: «او با من که مکرراً صحبت کرد، وجود درخت‌ها و جنگل را در دور و برش بیان کرد. برخی از دوستان دیگر نقل کردند که او گفته است که جایی که قبلاً درختان سوخته بودند. او تقریباً توانسته بود چنین حدسی بزند.»

اسماعیلی گفت که از مسئولین منطقه پرسیده است که آیا چنین چیزی در این منطقه وجود دارد و آن‌ها گفته‌اند که سالیان پیش در آتش‌سوزی جنگل‌های ارسباران تعدادی درخت سوخته‌اند.

غلامحسین اسماعیلی گفت: «اما به دلیل صدمات وارده به آقای آل‌هاشم به‌منظر می‌آمد که نمی‌شود به هرآنچه او می‌گوید، اطمینان کرد. بعد هم که ما به صحنه رسیدیم، آنجا منطقه‌ای نبود که سالیان پیش آتش‌سوزی شده بود.»

در هلی‌کوپتر حامل رئیس جمهوری اسلامی ایران، علاوه بر او حسین امیر عبداللّه‌یان، وزیر امور خارجه، محمدعلی آل‌هاشم، امام جمعه تبریز و مالک رحمتی، استاندار آذربایجان شرقی، دو عضو سپاه پاسداران و سه نفر از کادر پرواز حضور داشتند که همگی در حادثه سقوط کشته شدند.

اسماعیلی تاکید کرد که چه از بالا هنگام پرواز و چه زمانی که در معدن مس سونگون فرود آمدند، هیچ دود و یا اثری از انفجار مشاهده نکرده است. او همچنین افزود که مردم محلی هم چنین چیزی ندیده‌اند و حتی متوجه سقوط هلی‌کوپتر نشده‌اند.

در روز سقوط هلی‌کوپتر رئیسی بارها تاکید شد که به دلیل مه‌آلود بودن هوا، رسیدن به محل سقوط دشوار است و نیروهای امدادی به دلیل صعب‌العبور بودن مسیر و شرایط جوی نتوانستند فوراً خود را به منطقه برسانند.

غلامحسین اسماعیلی در پاسخ به سؤال مجری درباره شرایط جوی پس از حادثه گفت: «پس از فرود ما تا یکی دو ساعت هوا خوب بود، این شرایط اگر بود که ما امتداد مسیر می‌دادیم و در تبریز به مقصد می‌رسیدیم. اما بعد کم‌کم ابر آمد و مه نشست و تقریباً از ساعت سه بعد از ظهر به بعد، هوای منطقه کاملاً دگرگون شد.»

تصاویر روز حادثه حاکی از مه شدید در منطقه بود و اسماعیلی تصریح کرد که تا رسیدن گروه‌های امدادی به منطقه زمان برد و آنچه در صحنه‌های روز حادثه مشاهده می‌شد، مربوط به دو سه ساعت بعد از حادثه بود که شرایط جوی کاملاً تغییر کرده بود.

رقابت بر سر جانشینی خامنه‌ای

دقیقاً یک سال پیش در روزهای ابتدایی خرداد ۱۴۰۲، رسانه‌های داخلی و حساب‌های کاربری وابسته به نهادهای امنیتی در شبکه‌های اجتماعی پرده از یک فساد برداشتند.

مهدی خاموشی، رئیس سازمان اوقاف و فسادش به ناگاه در مرکز توجه رسانه‌ها قرار گرفت. او پسر دایی همسر میثم خامنه‌ای است. میثم، کوچک‌ترین فرزند علی خامنه‌ای است که در سال ۱۳۵۷ به دنیا آمد و جز ارتباط سببی‌اش با دو خانواده ثروتمند لولاجیان و خاموشی و نقش او در مسکوت گذاشتن پرونده‌های فساد واگذاری پتروشیمی به خانواده خاموشی کمتر درباره او در رسانه‌ها مطلبی منتشر شده است.

با مداخله اکانت‌های نزدیک به سازمان اطلاعات سپاه به ناگاه یک ماجرای جدید درباره فساد خاموشی‌ها رس‌آن‌های شد. آن هم پس از آن‌که تب و تاب فساد پتروشیمی‌گیت و مداخله علی‌نقی خاموشی (عموی مهدی خاموشی) کم‌کم رنگ می‌باخت.

مهدی خاموشی که پیش از آغاز ریاستش بر اوقاف در سال ۹۷، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی بود، نقش مهمی در دستگاه رهبری جمهوری اسلامی دارد. سیادت و قرابت فامیلی خاموشی و البته منصب‌هایی که رهبر جمهوری اسلامی به او هبه کرده است او را یکی از گزینه‌های رهبری آینده می‌کرد. البته گزینه‌ای به نسبت کم‌فروغ در مقایسه با دیگر رقبای. شاید فردی در ردیف دوم لیست رهبران احتمالی آینده برای جمهوری اسلامی.

تا خرداد ۱۴۰۲، در فهرست نخست گزینه‌های جانشینی خامنه‌ای افرادی قرار داشتند که پیش از این حذف شده‌اند و شاید به همین دلیل قرعه فال به نام ردیف دوم خورده است.

اکبر هاشمی رفسنجانی، محمود شاهرودی، علی‌اکبر ناطق نوری، حسن روحانی و صادق آملی لاریجانی زمانی در صندلی نخست برای فردای پس از مرگ خامنه‌ای نشسته بودند. آن‌ها همه با اتهام‌های گسترده فساد اقتصادی به حاشیه رانده شدند و برخی پیش از آن‌که خامنه‌ای بمیرد از دنیا رفتند.

مدل بی‌حیثیت کردن رقبای جانشینی در همه این افراد مشابه بوده است. سندی از یکی از فسادهای آن‌ها یا زیرمجموعه‌شان به رسانه‌ها داده می‌شود یا در شبکه‌های اجتماعی دست‌به‌دست می‌شود. رسانه‌های وابسته به سپاه غالباً آن را به‌شکل گسترده‌تری بازتاب می‌دهند و در نهایت در پیوند با دیگر موضوعات آن فرد به حاشیه رانده می‌شود.

پرونده مهدی هاشمی و مفاسدش، پرونده اکبر طبری و فساد در قوه قضائیه، پرونده حسین فریدون، پرونده لواسان و پرونده بانک سرمایه و صندوق ذخیره فرهنگیان همه با همین هدف افشا و درباره آن موج خبری ساخته شد.

در سیستمی که فساد سیستماتیک در همه اجزای آن رخنه کرده است، مدیر پاکدست و سالم نایاب است. مدیر ارشدی هم که در رانت و فساد نقش نداشته باشد نمی‌توان یافت. برای همه مدیران ارشد در نظام جمهوری اسلامی پرونده‌های فساد و رانت وجود دارد ولی تصمیم به آغاز پروژه بی‌حیثیت کردن و افشای آن در دست مهرگردان اصلی یعنی علی خامنه‌ای است.

خامنه‌ای نگران پسرش است

خامنه‌ای بی‌حیثیت کردن و حذف رقبا برای به حاشیه‌راندن آن‌ها را در دهه ۶۰ به خوبی آموخته است. نباید فراموش کرد که او نقش مهمی در راضی کردن روح‌الله خمینی به عزل بنی‌صدر داشت. نطق اصلی در روز رسیدگی به طرح عدم کفایت سیاسی ابوالحسن بنی‌صدر را علی خامنه‌ای در مجلس انجام داد. او ۱۴ دلیل برای برکناری بنی‌صدر داشت که یکی یکی و به تفصیل آن‌ها را خواند و در آخر خواست تا نمایندگان «این لکه ننگ را از دامن جمهوری اسلامی و امام پاک کنند.»

او در نطقش به زمزمه‌های سیاسی آن زمان در مورد برنامه او و حزب جمهوری اسلامی برای قبضه کردن قدرت هم اشاره کرد و گفت که این‌ها تهمت‌های ناروا است و او درد اسلام و امام دارد: «اگر نگرانی حفظ انقلاب و اسلام و لزوم ادای مسئولیت در قبال مردم نبود و ما حاضر می‌شدیم آقای بنی‌صدر را با همه عیوب و اشکالات تحمل کنیم و از مسئولیت الهی نمی‌اندیشیدیم، یقیناً نه آقای بنی‌صدر و شاید نه همین برادران ما را به انحصارطلبی و قدرت‌گرایی و امثال این تهمت‌های مبتذل و تکراری متهم نمی‌کردند.»

خامنه‌ای چند ماه پس از این نطق و در پی ترور محمدجواد باهنر و محمدعلی رجایی به ریاست جمهوری رسید و نصف راه برای رهبر شدنش را یک‌شبه پیمود.

رهبر جمهوری اسلامی ۸۵ ساله است و هنوز جانشین رسمی ندارد و این سبب شده تا «بحران جانشینی» به فهرست بحران‌های پیش روی نظام اسلامی افزوده شود.

از «ولایت فقیه اصلح» به «ولایت موروثی فقیه» راه کوتاهی است که گویا جمهوری اسلامی در حال سبک و سنگین کردن برای پیمودن آن است. در مرکز این جابه‌جایی مفهومی قدرت، مجتبی خامنه‌ای، فرزند علی خامنه‌ای، رهبر کنونی جمهوری اسلامی قرار دارد.

جمهوری اسلامی یک بار دیگر نیز مشابه این راه را پیموده و برای آنکه موانع بر سر راه علی خامنه‌ای برای نشستن در جایگاه رهبری برداشته شود، شرایط تصدی پست رهبری را از «ولایت مجتهد اصلح» به «ولایت فقیه غیرمجتهد» تنزل داده است.

برای رسیدن مجتبی به مقام جانشینی پدرش چند مانع وجود دارد. او سابقه مدیریت رسمی در کشور ندارد. افشای گوشه‌هایی از نقش او در مدیریت بخش‌های زیرمجموعه پدرش شاید با این هدف انجام می‌شود که او را «مدیر در پرده» معرفی کنند.

دومین مانع این است که جانشینی او مجادله‌ای داغ بر سر تبدیل ولایت به سلطنت و موروثی شدن قدرت ایجاد می‌کند. این موضوع در زمان تعیین دومین رهبر جمهوری اسلامی نیز مسئله‌ساز بود و نهایتاً سید احمد خمینی که نقشی مشابه مجتبی خامنه‌ای برای پدرش ایفا می‌کرد تصمیم گرفت تا در پرده بماند و خامنه‌ای به جلوی صحنه بیاید. شاید با این قول و قرار که خامنه‌ای قدرت را نه به صورت یکه و یگانه که در شراکت با احمد خمینی و اکبر هاشمی رفسنجانی در دست خواهد گرفت.

اما مجتبی این درس را از پدرش آموخته که قدرت بلامنازع رهبری با «شراکت» جور در نمی‌آید و نهایتاً کسی که بر صندلی رهبری می‌نشیند، پس از تثبیت می‌تواند شرکا را با چرخش قلمی حذف کند؛ کاری که پدر خودش با شرکایش انجام داد.

در هر صورت جانشین شدن و یا نشدن مجتبی خامنه‌ای و نقشش در حاکمیت پس از علی خامنه‌ای موضوعی مناقشه‌برانگیز در جمهوری اسلامی، به‌ویژه در سپاه پاسداران خواهد بود. این بحران بزرگی است که قطعاً فکر و ذکر رهبر جمهوری اسلامی را نیز به خود مشغول کرده است.

در حال حاضر حزف رقبا برای خامنه‌ای و بیت او سهل‌تر از زمانی که خود او در قید حیات نباشد.

ششمین دوره مجلس خبرگان رهبری یک روز پس از کشته شدن رئیسی آغاز شد

در نشست این مجلس، رو به روی هیات رئیسه، یک صندلی خالی برای رئیسی در نظر گرفته شده بود. در مراسم افتتاحیه این مجلس، پس از تعیین هیات رئیسه سنی که شامل رئیسی، نایب رئیسی و ۲ منشی است، ۷ عضو هیات رئیسه دائم با رای اعضای آن مشخص خواهند شد.

در حال حاضر محمدعلی موحدی کرمانی ریاست سنی ششمین دوره مجلس خبرگان رهبری را بر عهده دارد.

نخستین جلسه این دور از مجلس خبرگان رهبری با پیام علی خامنه‌ای، رهبر ایران آغاز شد. او در پیام خود با اشاره به جنگ غزه نوشته است: «امروز فرصت تازه‌ای است که کارگزاران نظام جمهوری اسلامی و همه‌ی دل‌بستگان آن، حقیقت این پدیده‌ی بزرگ را در گفتار و عمل، به مشتاقان حقیقت در سراسر جهان نشان دهند.»

علی خامنه‌ای در پایان پیام خود، یاد ابراهیم رئیسی و امام جمعه تبریز را که عضو این مجلس بودند و در سانحه سقوط هلی‌کوپتر کشته شدند، گرامی داشت.

ابراهیم رئیسی در پنجمین دوره مجلس خبرگان رهبری عضو هیات رئیسه این مجلس هم بود. پیش از این از او به‌عنوان یکی از گزینه‌های احتمالی ریاست دوره ششم این مجلس نام برده می‌شد. رئیسی در دوره پنجم مجلس خبرگان رهبری در رقابت با صادق آملی لاریجانی بر سر نایب‌رئیسی اول، پیروز شد.

موحدی کرمانی ۹۳ ساله رئیس مجلس خبرگان شد

مجلس خبرگان رهبری در نخستین نشست دوره ششم خود که پس از مرگ ابراهیم رئیسی و محمد آل‌هاشم، دو عضو درگذشته آن برگزار شد، محمدعلی موحدی کرمانی را برای یک دوره دوساله به عنوان رئیس معرفی کرد.

موحدی کرمانی ۹۳ ساله روز سه‌شنبه اول خرداد ۱۴۰۳، در شرایطی به این سمت انتخاب شده که بارها موضوع میانگین سنی اعضای این مجلس و فاصله معنی‌دار آن‌ها با جامعه و درک تغییرات کشور از سوی مخالفان مورد انتقاد قرار گرفته بود.

موحدی کرمانی که پیش از این ریاست سنی این مجلس را بر عهده داشت، با ۵۵ رای موافق به ریاست خبرگان رسید. ۸۳ عضو خبرگان در این جلسه حاضر بودند.

به گزارش خبرگزاری‌های ایران، همچنین هاشم حسینی بوشهری و علیرضا اعرافی به ترتیب به‌عنوان نواب اول و دوم رئیس خبرگان و عباس کعبی و محسن اراکی نیز به عنوان منشیان هیات رئیسه انتخاب شدند.

گزارش پیشین رسانه‌های ایران در آستانه این نشست حاکی از رقابت اصلی بین محمدرضا مدرسی یزدی، هاشم حسینی بوشهری و محمدعلی موحدی کرمانی برای کسب ریاست این مجلس بود.

هیات رئیسه دائم مجلس خبرگان رهبری، هفت عضو دارد که شامل رئیس، دو نایب رئیس، دو منشی و دو کارپرداز می‌شود. دوره نمایندگی اعضای مجلس خبرگان رهبری هشت سال و تعداد نمایندگان این مجلس ۸۸ نفر است.

وظیفه این نمایندگان که از میان فهرست تاییدشده شورای نگهبان برگزیده می‌شوند، انتخاب رهبر جمهوری اسلامی است.

این مجلس در عین حال وظیفه رصد توانایی رهبر جمهوری اسلامی برای ایفای وظایف خود را بر عهده دارد، اما تاکنون هیچ گزارشی از عملکرد او ارائه نکرده و تنها از عملکرد رهبر جمهوری اسلامی تعریف و تمجید کرده است.

ابراهیم رئیسی به‌عنوان نماینده خراسان جنوبی و محمد آل هاشم به عنوان نماینده آذربایجان شرقی در ششمین دوره مجلس خبرگان رهبری حائز اکثریت آرا شده بودند. این دو عضو مجلس خبرگان دو روز پیش از گشایش دوره جدید آن در سانحه سقوط هلی‌کوپتر کشته شدند.

از ابراهیم رئیسی در غیاب احمد جنتی، حسن روحانی و صادق لاریجانی، به عنوان یکی از بخت‌های ریاست مجلس خبرگان رهبری نام برده می‌شد.

احمد جنتی برای این دور از مجلس خبرگان نامزد نشد. صادق آملی لاریجانی نتوانست رأی لازم را برای ورود به آن کسب کند و حسن روحانی نیز از سوی شورای نگهبان رد صلاحیت شد.

با توجه به کهولت سن علی خامنه‌ای که هم اکنون ۸۵ ساله است، احتمال می‌رود که اعضای دوره ششم مجلس خبرگان وظیفه مهم تعیین رهبر بعدی جمهوری اسلامی را بر عهده داشته باشند.

موحدی کرمانی ۹۳ جانشین احمد جنتی ۹۸ ساله شد

محمدعلی موحدی کرمانی، از روحانیون فوق محافظه‌کار جمهوری اسلامی ایران، برای یک دوره دوساله به‌عنوان رئیس مجلس خبرگان رهبری انتخاب شده است.

او روز سه‌شنبه دوم خرداد، در نخستین نشست دوره ششم مجلس خبرگان رهبری، با ۵۵ رای موافق از ۸۳ عضو حاضر در جلسه، ریاست خبرگان را به دست آورد.

ریاست این مجلس در دوره کنونی به این دلیل اهمیت دارد که احتمال می‌رود با توجه به کهنلت سن خامنه‌ای که هم‌اکنون ۸۵ ساله است، دوره ششم مجلس خبرگان وظیفه مهم تعیین رهبر بعدی جمهوری اسلامی را برعهده داشته باشد.

محمدعلی موحدی کرمانی پیش از هر چیز، نماد جرونتوکراسی (پیرسالاری) در سیستم سیاسی جمهوری اسلامی به‌ویژه مجلس خبرگان رهبری است.

در نظام‌های سیاسی بسته، معمولاً «جرونتوکراسی» به دلیل نبود آزادی برای فعالیت‌های سیاسی و همچنین برگزار نشدن انتخابات آزاد و عادلانه به‌وجود می‌آید و افرادی که سال‌ها در قدرت هستند به دلیل نفوذشان همچنان در قدرت می‌مانند.

در اولین نشست ششمین دوره مجلس خبرگان رهبری، پیش از آن که محمدعلی کرمانی به‌عنوان رئیس انتخاب شود، او «رئیس سنی» این مجلس شده بود.

این امر به این معنی است که او با ۹۳ سال سن، مسن‌ترین عضو مجلس کنونی خبرگان رهبری است. پیش از او، احمد جنتی که اکنون نزدیک به صد سال سن دارد، رئیس مجلس خبرگان رهبری بود.

تصویر: چرت زدن برخی از اعضای مجلس خبرگان رهبری در یک نشست این مجلس در سال ۱۳۹۲

احمد جنتی ۹۸ ساله با این حال همچنان دبیر شورای نگهبان است؛ نهاد حساس و پرنفوذ در جمهوری اسلامی. او از سال ۱۳۷۱ دبیری شورای نگهبان را حفظ کرده و از این طریق بر برگزاری هرگونه انتخابات در ایران تأثیر گسترده و عمیق گذاشته است.

موحدی کرمانی در حالی به ریاست مجلس خبرگان دست یافته که در تمام دوره‌های مجلس خبرگان نیز از حوزه انتخابیه کرمان عضو این مجلس بوده است.

حضور مستمر او در مجلس خبرگان رهبری در حالی است که او چند سال پیش مدعی شده بود آمریکا «می‌خواهد در مجلس شورای اسلامی و اگر بتواند در مجلس خبرگان نفوذ کند و هر دو نفوذ بسیار خطرناک است.»

شورای نگهبان در سال‌های اخیر مانع ورود برخی از چهره‌های نسل جدید جمهوری اسلامی همچون حسن خمینی به مجلس خبرگان رهبری شده است.

در سال‌های اخیر انتقادهایی درباره مسن بودن اعضای مجلس خبرگان رهبری مطرح شده و او اگر زنده بماند، دست‌کم تا ۹۵ سالگی رئیس مجلس خبرگان رهبری خواهد بود.

موحدی کرمانی رئیس جامعه روحانیت مبارز، از نهادهای سیاسی قدیمی روحانیون محافظه‌کار در ایران است. جامعه روحانیت مبارز که پیش‌تر جامعه روحانیت مبارز تهران نام داشت، در دهه پنجاه و چند سال پیش از انقلاب ۱۳۵۷ ایران تشکیل شد.

فضل‌الله محلاتی نخستین دبیر جامعه روحانیت مبارز بود و پیش از موحدی کرمانی نیز، تا سال ۱۳۹۳، محمدرضا مهدوی کنی دبیر این تشکل سیاسی بود. پس از مرگ مهدوی کنی، جانشین شدن موحدی کرمانی بدون حتی یک مخالف صورت گرفت.

موحدی کرمانی با وجود نزدیکی به خامنه‌ای و سپاه پاسداران، روابط خوبی نیز با هاشمی رفسنجانی داشت. در سال ۱۳۹۴، زمانی که جامعه مدرسین نام هاشمی رفسنجانی را از فهرست خود برای انتخابات خبرگان در تهران حذف کرد، موحدی کرمانی از طرف جامعه روحانیت مبارز، در نامه‌ای به هاشمی او را به‌عنوان «نامزد مورد تایید خود از حوزه انتخابیه استان تهران برای انتخابات مجلس خبرگان رهبری» معرفی کرد.

موحدی کرمانی در این نامه بر سوابق «علمی، اخلاقی، سیاسی و اجتماعی» هاشمی تاکید کرد. در جریان انتخابات ششمین دوره مجلس خبرگان نیز موحدی کرمانی سرلیست جامعه روحانیت مبارز برای این انتخابات بود.

موحدی کرمانی در دوره‌های اول، دوم، سوم، چهارم و پنجم مجلس شورای اسلامی از حوزه انتخابیه تهران، ری، شمیرانات و اسلامشهر به این مجلس راه یافت.

او در زمان نمایندگی در مجلس، ریاست کمیسیون امور داخلی مجلس، ریاست کمیسیون امور دفاعی مجلس، ریاست هیات اجرایی بین‌المجالس و نائب رئیسی مجلس شورای اسلامی را بر عهده گرفت.

همچنین موحدی کرمانی از اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام است.

در سال ۱۳۹۵، موحدی کرمانی ریاست اولین جلسه پس از درگذشت هاشمی رفسنجانی را بر عهده گرفت و این نشان‌دهنده نفوذ او در این مجمع است.

او در این مقام، با تصویب لوایح گروه ویژه اقدام مالی، موسوم به اف‌ای‌تی‌اف، مخالفت کرده است.

چهار سال پیش و در اواخر دوران ریاست جمهوری حسن روحانی، موحدی کرمانی تاکید کرد که قرار نیست تغییری در سرنوشت این لوایح ایجاد شود و درخواست دوباره برای بررسی این لوایح نیز «با مخالفت اعضای مجمع روبه‌رو خواهد شد.»

مخالفان تصویب این لوایح در حکومت ایران می‌گویند در صورت تصویب آن‌ها، کمک‌های مالی ایران به گروه‌های شبه‌نظامی وابسته به ایران مانند حزب‌الله لبنان با مشکل مواجه خواهد شد.

گروه ویژه اقدام مالی به دلیل امتناع جمهوری اسلامی از تصویب برخی از این لوایح، ایران را به فهرست سیاه خود بازگردانده و به همه کشورها اختیار داده است که در نقل و انتقال مالی با ایران به‌طور مستقل اقدام کنند.

به این ترتیب، هر کشوری می‌تواند برای ایمن نگه داشتن سیستم بانکی خود از احتمال مشارکت در پول‌شویی و تامین مالی فعالیت‌های تروریستی از طریق نقل و انتقالات و نظام بانکی ایران به‌طور مستقل دست به اقدام بزند.

در دهه شصت، موحدی کرمانی به‌عنوان امام جمعه کرمانشاه و در سال ۱۳۹۱، به‌عنوان امام جمعه موقت تهران منصوب شد.

او در این مقام، بارها اظهارات جنجالی را مطرح و بر مواضع تند جمهوری اسلامی در حوزه‌های مختلف تاکید کرد. برای نمونه، در سال ۱۳۹۷، موحدی کرمانی در نماز جمعه تهران خطاب به مسئولان جمهوری اسلامی گفت: «چرا بومی سازی فضای مجازی اجرایی نشده است؟» او مدعی شد که «ادامه فعالیت پیام‌رسان تلگرام که موجب سلطه اجانب می‌شود طبق صحبت صریح قرآن حرام بین است.»

موحدی کرمانی «اخلال در وحدت ملی، ایجاد اختلاف میان اقشار جامعه، دسترسی بیگانگان به اطلاعات کشور، انتشار و توزیع و تجارت محتوای مستهجن، اهانت به مقدسات و ارزش‌های اسلامی، نشر اکاذیب و تشویش اذهان عمومی» را از جمله «آسیب‌های تلگرام» دانست.

پس از پایان جنگ ایران و عراق، موحدی کرمانی تا سال ۱۳۸۴ به‌مدت ۱۴ سال به‌عنوان نماینده ولی فقیه در سپاه پاسداران حضور داشت.

به نظر می‌رسد که نزدیکی او به نیروهای امنیتی به ویژه سپاه پاسداران در ماندگاری او در قدرت تاثیرگذار بوده است. همچنین نزدیکی او به سپاه پاسداران را می‌توان با حضور او در راس مجلس خبرگان رهبری مرتبط دانست. برخی ناظران سیاسی معتقدند که از آن‌جا که رهبر جمهوری اسلامی، فرماندهی کل قوا را نیز در دست دارد، جانشین علی خامنه‌ای بدون موافقت سپاه پاسداران انتخاب نخواهد شد.

همچنین موحدی کرمانی در سال‌های اخیر بارها از علی خامنه‌ای مستقیماً حمایت و به منتقدان او حمله کرده است. به‌عنوان نمونه، در سال ۱۳۹۵ امام جمعه موقت تهران از حکم دادستان مشهد در جلوگیری از سخنان علی مطهری، نایب رییس وقت مجلس شورای اسلامی دفاع کرد و گفت باید در برابر رهبر جمهوری اسلامی «دهان‌ها را ببندیم». در آن زمان، علی مطهری از معدود چهره‌های منتسب به اصول‌گرایان بود که به‌طور علنی از برخی تصمیم‌های خامنه‌ای انتقاد کرده بود و دادستانی با هدف «پیش‌گیری از جرم» چنین تصمیمی را گرفت. مجلس خبرگان رهبری وظیفه نصب و عزل رهبری و همچنین رصد توانایی رهبر جمهوری اسلامی برای ایفای وظایف خود را بر عهده دارد.

انتخاب یک فرد حامی خامنه‌ای به ریاست این مجلس در حالی است که خبرگان تاکنون هیچ گزارشی از عملکرد رهبر جمهوری اسلامی ارائه نکرده و تنها از عملکرد علی خامنه‌ای تعریف و تمجید کرده است.

نظریه‌های مختلف

وظیفه اصلی مجلس خبرگان رهبری متشکل از ۸۸ نماینده منتخب از فهرست مصوب شورای نگهبان، انتخاب رهبر است. دوره کنونی به عنوان ششمین دوره مجلس خبرگان، در انتخاب جانشین رهبر ۸۵ ساله کنونی ایران، از اهمیت بالایی برخوردار است.

علی واعظ، مدیر پروژه ایران در «گروه بین‌المللی بحران»، به رویترز گفت: «هیچ‌کس به‌جز شماری از مقامات ارشد احتمالاً نمی‌داند روایتی که ابراهیم رئیسی را به‌عنوان جانشین رهبر در نظر می‌گیرد، چقدر صحت دارد.» واعظ افزود: «در صورت وجود این طرح، درگذشت ابراهیم رئیسی ابهام بزرگی را در مورد انتخاب جانشین رهبر، ایجاد خواهد کرد.»

در غیاب روحانیونی چون احمد جنتی، حسن روحانی و صادق لاریجانی در مجلس خبرگان رهبری، رئیسی از شانس بالایی برای ریاست این مجلس که امروز جلسه خود را بدون حضور رئیسی برگزار کرد، برخوردار بود. احمد جنتی نامزد عضویت در این دوره مجلس خبرگان نشد و صادق آملی لاریجانی نیز نتوانست آرای لازم برای ورود به آن را به دست آورد. حسن روحانی هم به دلیل رد صلاحیت از سوی شورای نگهبان، از حضور در انتخابات محروم شد.

مجتبی خامنه‌ای فرزند علی خامنه‌ای

آیا مجتبی خامنه‌ای، به رهبر جمهوری اسلامی خواهد رسید؟

نشست دور تازه مجلس خبرگان در شرایطی برگزار شد که خیرگزاری رویترز روز ۳۱ اردیبهشت در گزارشی خبر داد که مجلس خبرگان رهبری شش ماه پیش ابراهیم رئیسی را از فهرست کاندیداهای احتمالی برای جانشین علی خامنه‌ای خط زده بود.

رهبر جمهوری اسلامی اگر هشت سال دیگر زنده بماند، ۹۳ ساله یعنی هم‌سن امروز موحدی کرمانی خواهد بود. در گزارش این خیرگزاری با عنوان «مرگ رئیسی می‌تواند رقابت بر جانشینی خامنه‌ای را تشدید کند»، آمده است: «دو منبع نزدیک به این موضوع گفته‌اند که مجلس خبرگان حدود شش ماه پیش به دلیل ائتلاف محبوبیت ابراهیم رئیسی، وضعیت بد اقتصادی ناشی از تحریم‌های آمریکا و سوءمدیریت، او را از فهرست جانشینان احتمالی علی خامنه‌ای خط زده بود.»

با این حال، یکی از این منابع گفته که لابی شدیدی از سوی روحانیون منتفذ و حامی رئیسی برای بازگرداندن او به این فهرست در جریان بود.

سال‌ها است که اظهار نظرهایی درباره احتمال انتخاب مجتبی، فرزند علی خامنه‌ای، به رهبری جمهوری اسلامی پس از مرگ پدرش موضوع حدس و گمانه‌زنی‌هاست.

با اینکه برخی ناظران سیاسی معتقدند همه قلع‌وقمع‌های پیش از انتخابات دور ششم خبرگان برای فراهم کردن بستر مناسب انتخاب فردی بوده که حکومت مایل است او را به‌عنوان رهبر آینده معرفی کند، ادعاهایی مبنی بر مخالفت رهبر جمهوری اسلامی «حتی با بررسی» یکی از فرزندان به‌عنوان نامزد رهبری آینده حکومت مطرح شده است.

چالش بر سر انتخاب جانشین علیه خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی

مردی که ۸۲ سال سن دارد و شایعات بسیاری درباره وضعیت سلامت و پیشرفت بیماری سرطانش وجود دارد، باید حساب و کتاب‌های بسیاری برای تداوم حکومتش و جانشین مورد پسندش اعمال کند.

شواهد بسیاری نشان می‌دهد که او در نظر دارد پیش از رسیدن مرگ طبیعی، رهبر بعدی را تعیین کند. بر این اساس، مهره‌های وابسته و همفکران و همسلکانش را در راس تمامی ارگان‌های مهم حکومت گنجانده است. سال‌هاست که او حتی انتخابات را نیز مهندسی کرده تا سه قوه و مجلس خبرگان رهبری را یکدست کند. همچنین سه قوه، یعنی قوه قضاییه، قوه مقننه و قوه اجراییه را تماماً از میان نیروهای متعهد به ولایت‌فقیه سازمان داده است.

شورای نگهبان در کنترل ولایت‌فقیه است و کسی نیست که بتواند مانعی برای انتخاب گزینه مدنظر او ایجاد کند.

ابراهیم رئیسی، فردی مطیع و با تمام وجود سرسپرده نظام و رهبر جمهوری اسلامی بود و از آزمون‌های بسیاری گذر کرده بود تا وفاداری و تابعیت بی‌چون و چرایش را به ولی‌فقیه ثابت کند.

اکنون سؤال این است که آیا جایگزین او در پست ریاست جمهوری، به همان درجه رئیسی دست‌بوس رهبر خواهد شد؟!

رئیسی انتخاب شده بود تا بتواند آن‌گونه که دل‌خواه خامنه‌ای است، کفالت رهبری را در زمان فقدان رهبر بر عهده بگیرد. قانون اساسی جمهوری اسلامی در این اصل صراحت دارد و می‌گوید:

«فوت رهبر، عزل وی توسط مجلس خبرگان رهبری، کناره‌گیری رهبر و ناتوانی موقت وی از انجام وظایف رهبری عوامل تحقق کفالت رهبری را تشکیل می‌دهند. شورایی مرکب از رئیس‌جمهور، رئیس قوه قضاییه و یکی از فقهای شورای نگهبان به انتخاب مجمع تشخیص مصلحت نظام، کفالت رهبری را عهده‌دار است و چنانچه در این مدت یکی از آنان به هر دلیل نتواند انجام وظیفه نماید، فرد دیگری به انتخاب مجمع، با حفظ اکثریت فقها، در شورا به جای وی منصوب می‌گردد. شورای موقت رهبری در خصوص وظایف بندهای ۱، ۳، ۵، ۱۰ و قسمت‌های (د)، (و)، (ه)، (و) و بند ۶ اصل یکصد و دهم، پس از تصویب سه‌چهارم اعضاء مجمع تشخیص مصلحت نظام، اقدام می‌کند. طول دوره ممنوعیت دوره کفالت رهبری در قانون اساسی تعیین نشده است.»

ابراهیم رئیسی، بر اساس قانون اساسی، می‌توانست همان نقشی را ایفا کند که پس از فوت آیت‌الله روح‌الله خمینی اکبر هاشمی رفسنجانی اجرا کرد و کفالت رهبری را بر عهده گرفت و پس از آن، تأثیر رفسنجانی در معرفی آیت‌الله علی خامنه‌ای در شورای نگهبان و به قدرت رساندن او را در تاریخ معاصر دیدیم.

اکنون جمهوری اسلامی با فقدان رئیس‌جمهوری و وزیر امور خارجه، اینک با چالش‌های داخلی و خارجی مواجه است. چالش‌های سیاست خارجی که به موضوع‌های منطقه‌ای، همسایگان، مذاکره با آمریکا، جنگ در غزه و برنامه هسته‌ای ایران باز می‌گردد.

اما جمهوری اسلامی در داخل کشور، چالش‌ها و بحران‌های عدیده‌ای در مقابل خود دارد. بحران اقتصادی، بحران انتخابات و مهتر از همه، احتمال خیزش‌های اعتراضی قدرتمندتر از گذشته.

اما با وجود همه این، به‌نظر بعید به‌نظر می‌رسد که جمهوری اسلامی در تعیین رئیس‌جمهوری منتخب فردی معتمد و منتخب رهبر جمهوری اسلامی مشکلی داشته باشد.

چرا که در جمهوری اسلامی، اصل بر دانش و آگاهی و تجربه رئیس‌جمهوری نیست بلکه برعکس، جنایت‌کار بودن و مطیع بودن مدنظر رهبر جمهوری اسلامی است.

طبق اخبار و گزارشات درز شده به رسانه‌ها، اکنون رهبر آینده جمهوری اسلامی، یکی از پسران خامنه‌ای، یعنی مجتبی خامنه‌ای است البته در گذشته از رئیسی نیز نام برده می‌شد اکنون رقیب او، دیگر در قید حیات نیست.

احتمال دارد اجازه داده شود محمدجواد ظریف نیز وارد رقابت انتخاباتی شود اما به نظر من شانس انتخاب کمتر است چرا که بسیاری از اصول‌گران، زمانی که او وزیر امور خارجه بود انتقاداتی وارد می‌کردند.

با این وجود، برای محمدجواد ظریف این شانس وجود دارد و احتمال دارد که با چراغ سبز رهبر، شواری نگهبان کاندیداتوری او را تایید کند.

البته احتمال دارد کسانی مانده محسن رضایی، شمخانی، محمد مخبر، بذریاش، ضرغامی، پرویز فتاح، قالی‌باف و... نیز خود را کاندید ریاست جمهوری کنند. البته در جمهوری اسلامی رئیس جمهوری نقش تدارکاتی دارد و موظف است همه فرمان‌ها را از بیت رهبری می‌گیرد.

روزنامه ایران، ارگان رسمی رسانه‌های دولت جمهوری اسلامی، در واکنش به انتشار خبر مصوبه «تسریع مولدسازی» و تشکیل شورایی به ریاست محمد مخبر برای واگذاری اموال عمومی و دولتی، بر محرمانه بودن مکاتبات شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا با رهبر جمهوری اسلامی تاکید کرده است.

این در حالی است که با وجود درخواست رسانه‌ها و کارشناسان برای انتشار شرح مکاتبات منتج شده به مصوبه‌های جنجالی این شورا، طبق نظر سران جمهوری اسلامی آن‌ها باید محرمانه باقی بمانند. طبق این مصوبه، عملاً مجلس و دستگاه قانونی نظارت در ایران کارایی خود را از دست می‌دهند.

برخی رسانه‌ها، پنج بهمن‌ماه، از مصوبه‌ای با عنوان «تسریع مولدسازی» خبر دادند که زیر نظر هیاتی هفت نفره با اختیاراتی ویژه و فراقانونی، به واگذاری اموال و دارایی‌های دولت اقدام خواهد کرد.

اختیارات این شورا طبق مصوبه، دارای مصونیت کامل قضایی است و مخالفت با آن جرم‌انگاری شده و متشکل از افراد منتخب شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا و با تایید رهبر جمهوری اسلامی است.

تاکید بر محرمانه ماندن شرح کامل دستورالعمل نحوه اجرای این مصوبه و همچنین صراحت مصونیت از هرگونه پیگرد و نظارت قضایی بر روند اجرای آن، چنان دایره گسترده‌ای از اختیارات را شامل می‌شود که به‌زعم کارشناسان اقتصادی بیشتر به «حکم حکومتی» رهبر جمهوری اسلامی برای محمد مخبر به‌عنوان جایگزین مجلس، دولت، دستگاه قضایی و امنیتی شباهت دارد.

شورای هفت‌نفره معرفی شده برای این مهم شامل محمد مخبر، معاون اول رئیس‌جمهوری در سمت ریاست شورا، احسان خاندوزی، وزیر اقتصاد، احمد وحیدی، وزیر کشور، مهرداد بذریاش، وزیر راه، مسعود میر کاظمی، رئیس سازمان برنامه‌بودجه، یک نماینده از طرف رئیس مجلس و یک نماینده از طرف رئیس قوه قضاییه است. همچنین مسئول دبیرخانه و مجری مصوبات این هیات را نیز وزارت اقتصاد تعیین می‌کند.

نام محمد مخبر که به‌واسطه کارنامه‌اش در دوران ریاست ستاد اجرایی فرمان امام، او را به یکی از حلقه‌های اصلی رانت و فساد در جمهوری اسلامی بدل کرده، سبب شده است تحلیل‌گران اقتصادی مصوبه اخیر را بریدن دست مجلس و نهادهای نظارتی از پروسه واگذاری رانتی اموال دولت بدانند.

از سوی دیگر، به‌نظر می‌رسد «شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا» که بهار سال ۹۷ با هدف مقابله با کارشکنی آمریکا در پروسه انجام برجام تشکیل شده بود، با تایید علی خامنه‌ای به نهادی نو در ساختار جمهوری اسلامی که اختیاراتی فراتر از مجلس و دیگر قوا دارد، بدل شده است.

ماموریت شناسایی کامل اموال غیرمنقول دولت و تعیین تکلیف آن‌ها ظرف مدت حداکثر یک‌سال با استفاده از روش‌های مختلف، از جمله واگذاری و فروش اموال مازاد و مولدسازی با مشارکت بخش خصوصی، به حدی مبهم است که به این

شورا اجازه می‌دهد هرآنچه تحت لوای داریی‌های دولت است را خارج از هرگونه ضوابط قابل‌نظارت و پیگیری، به هر فرد یا مجموعه اقتصادی مطلوب نظر خویش واگذار کنند.

۵ روز عزای عمومی و تعیین جانشین رئیسی

علی خامنه‌ای در پیامی که صبح روز دوشنبه ۳۱ اردیبهشت، به مناسبت کشته شدن ابراهیم رئیسی و هیات همراهش منتشر شد، اعلام پنج روز عزای عمومی کرد و مخبر معاون اول رئیسی را به عنوان جانشین موقت او اعلام کرد. در پیام خامنه‌ای آمده است:

اینجانب پنج روز عزای عمومی اعلام می‌کنم و به ملت عزیز ایران تسلیت می‌گویم. جناب آقای مخبر طبق اصل ۱۳۱ قانون اساسی در مقام مدیریت قوه مجریه قرار می‌گیرد و موظف است به همراهی روسای قوای مقننه و قضاییه ترتیبی دهند که ظرف حداکثر پنجاه روز رئیس جمهور جدید انتخاب شود.

تهدید روزنامه‌نگاران و کاربران فضای مجازی

در پی مرگ ابراهیم رئیسی و همراهانش، مقامات امنیتی جمهوری اسلامی، از جمله مقامات قضایی و نیروی انتظامی، کاربران فضای مجازی و روزنامه‌نگاران را تهدید کردند که «امنیت روانی جامعه» را مخدوش نکنند. محمد موحدی آزاد، دادستان کل کشور، روز دوشنبه با انتشار بخش‌نامه‌ای کاربران رسانه‌های اجتماعی را تهدید به «برخورد سریع، موثر و بازدارنده» کرد.

او خطاب به دادستان‌های سراسر کشور گفت باید با افرادی که با انتشار مطالبی درباره کشته‌شدن رئیسی اقدام به «توهین» یا «مخدوش ساختن امنیت روانی جامعه و تشویش اذهان عمومی» می‌کنند، به‌شدت برخورد کنند.

رئیس پلیس فتا، اعلام کرد که «با دقت تمام در حال رصد فضای مجازی هستیم.» پلیس فتا که فضای مجازی را کنترل می‌کند، کاربران رسانه‌های اجتماعی را تهدید کرد از انتشار «هرگونه محتوایی که به هر نحوی باعث تحریک و تشویش احساسات عمومی می‌شود» خودداری کنند.

سازمان اطلاعات فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی نیز در اطلاعیه‌ای تهدید کرد: «کلیه صفحات فعالین فضای مجازی تحت رصد پلیس است.»

در این اطلاعیه آمده است: «با افرادی که با انتشار شایعه سعی در تشویش اذهان عمومی دارند، برخورد خواهد شد.»

این اولین بار نیست که کاربران فضای مجازی یا روزنامه‌نگاران در برخی حوادث و مناسبت‌ها از سوی حکومت تهدید می‌شوند.

در اواخر فروردین امسال، در ادامه برخوردهای قضایی با رسانه‌ها و شهروندان به دلیل اظهار نظر درباره حمله موشکی و پهپادی جمهوری اسلامی به اسرائیل، رسانه‌ها را تهدید کرده بود.

پیش از آن و به دنبال انتشار واکنش‌های انتقادی به حمله به اسرائیل، سازمان اطلاعات سپاه پاسداران با صدور اطلاعیه‌ای خواستار آن شد که شهروندان در صورت مشاهده هر گونه فعلی در فضای مجازی برای حمایت از اسرائیل، اطلاعات و مشخصات صفحات و گردانندگان آن را ارسال کنند تا با آن‌ها به‌عنوان «مجرم» برخورد شود.

در دی‌ماه سال گذشته، تهدیدها و برخوردهای امنیتی با شهروندان و کاربران شبکه‌های اجتماعی پس از حمله‌های انتحاری کرمان در مراسم سال‌مرگ قاسم سلیمانی به حدی بود که دادستانی تهران از تشکیل پرونده قضایی برای شماری از افراد، از جمله هفت «چهره شناخته‌شده» در این زمینه خبر داد.

با وقوع انفجارها در کرمان در مراسم پاسدار قاسم سلیمانی، نظرات متفاوتی از سوی کاربران شبکه‌های اجتماعی در مواجهه با آن منتشر شد که محور بسیاری از آن‌ها متهم کردن حکومت به دست داشتن در این انفجارها و «پوشالی بودن اقتدار نظامی جمهوری اسلامی» است.

برخی کاربران از جمله چهره‌هایی سرشناس، دست داشتن جمهوری اسلامی و سپاه پاسداران را در این حملات محتمل خواندند و برخی دیگر، عده‌ای از کشته‌شدگان را از هواداران حکومت نامیدند.

بعضی نیز بر این باور بودند که مقام‌های امنیتی جمهوری اسلامی از تهدیدها در کرمان خبر داشتند؛ با این حال عامدانه از لغو مراسم سر باز زدند و باعث کشته‌شدن غیرنظامیان شدند.

همچنین در سال‌های اخیر، مردم در واکنش به برخی از باخت‌های تیم ملی فوتبال در عرصه‌های بین‌المللی، مردم در خیابان‌ها دست به شادی زده بودند.

بی‌تردید در کشوری که بالاترین مقامات حکومتی در روز روشن به مردم دروغ می‌گویند طرح‌ها و تئوری‌ها و توطئه‌های مختلفی شکل می‌گیرد و بیان می‌شود.

برخورد دستگاه‌های امنیتی و قضایی جمهوری اسلامی با مردم برای واکنش به مرگ رئیسی، همچنان ادامه دارد. شماری از شهروندان در شهرهای مختلف ایران به دلیل واکنش به خبر مرگ ابراهیم رئیسی بازداشت و یا به مراکز قضایی و نهادهای اطلاعاتی احضار شده‌اند.

در این ارتباط، حساب‌های بانکی شیرین نجفی، خواهر حدیث نجفی از کشته‌شدگان اعتراضات به کشته‌شدن مهسا امینی در استان البرز، «به دستور مراجع قانونی» بسته شده است. مهسا امینی در شهریور دو سال پیش در بازداشت گشت ارشاد کشته شد.

بر اساس اعلام فاطمه حیدری، خواهر دادخواه جواد حیدری از کشته‌شدگان سرکوب اعتراضات سراسری ۱۴۰۱، حساب‌های بانکی شیرین نجفی «به دلیل واکنش به مرگ رئیسی» بسته شده است.

خبرگزاری حکومتی «ایسنا» روز چهارشنبه دوم خرداد، به نقل از مهدی بخشی، دادستان کرمان، گزارش داد که ۲۸۸ کاربر شبکه‌های اجتماعی را به عنوان «فعال مجازی و لیدر» تحت عنوان «برخورد کمیته امنیت روانی داسرا با توهین‌کنندگان و برهم‌زنندگان امنیت روانی جامعه» شناسایی کرده است و علاوه بر «تذکر و ارشاد تلفنی» ۲۵۴ تن از آنان، «هشت نفر» نیز به نهادهای قضایی احضار شدند.

دادستان کرمان با تأکید بر آنچه «ضرورت برخورد قاطع با اشخاص غافل یا معاند» پس از سانحه هلیکوپتر حامل ابراهیم رئیسی خواند، گفت که «با هرگونه مطلبی با مصادیق توهین‌آمیز، تولید و انتشار شایعه، و یا هرگونه محتوای مغایر شعائر اخلاق و در تضاد با روحیات دینی و مذهبی کشور» به صورت «جدی و قاطع» قضایی خواهد کرد. این مقام قضایی جمهوری اسلامی، «پلیس اطلاعات فراجا، سازمان اطلاعات سپاه ثارالله» و همچنین دادستانی کرمان را به عنوان نهادهای مرتبط با این اقدام معرفی کرد.

همچنین، سازمان اطلاعات انتظامی استان گلستان اعلام کرد که دو فعال رسانه‌ای را به دلیل اظهار نظر درباره مرگ ابراهیم رئیسی بازداشت کرده‌اند.

به گزارش خبرگزاری حکومتی «مهر»، «دو مدیر تارنما» به دلیل آنچه «انتشار مصادیق توهین‌آمیز و شایعه‌پراکنی» در خصوص کشته شدن ابراهیم رئیسی و همراهان او خوانده شده، بازداشت شدند.

سازمان اطلاعات انتظامی استان گلستان همچنین گفت با آنچه «رصد تخصصی و اشراف اطلاعاتی بر فعالیت‌ها در فضای مجازی» نامید، با کسانی که درباره خبر مرگ رئیسی اظهار نظر می‌کنند، با عنوان «بر هم زدن امنیت روانی جامعه» برخورد خواهد کرد.

در همین زمینه، روزنامه «هم‌میهن»، به نقل از وحید مجید، رئیس پلیس «فضای تولید و تبادل اطلاعات فراجا» که با نام اختصاری «فتا» شناخته می‌شود، اقدام به تذکر، احضار و بازداشت شهروندان به دلیل ابراز نظر درباره مرگ ابراهیم رئیسی را «در راستای پاکسازی فضای مجازی» اعلام کرد.

رئیس «فتا» گفت که پلیس در «رصد پیش‌دستانه» تنها در ۳۶ ساعت نخست اجرای این طرح، ۵۵۰ رصد تخصصی» انجام داده و «۸۰ عنوان مجرمانه» را شناسایی کرده و ۳۵ مورد «تذکر، احضار، و ارجاع به مراجع قضایی صورت گرفته است.»

برخی گزارش‌ها هم‌زمان با مراسم حکومتی تشییع جسد ابراهیم رئیسی و همراهان او حاکی از بازداشت خبرنگار یک رسانه خارجی بوده است.

هرچند هنوز جزئیات دقیقی از دلایل بازداشت و مشخصات این خبرنگار منتشر نشده، اما یک گزارش ویدئویی نشان می‌داد که گروهی از حامیان حکومت در حمایت از این اقدام تجمع کرده‌اند و شعار می‌دهند.

با گذشت چند روز از مرگ ابراهیم رئیسی و هیات همراه او در سقوط هلیکوپتر و تماس‌ها و تهدیدهای نهادهای امنیتی و اطلاعیه پلیس فتا برای ایجاد سرکوب، سانسور، کنترل شبکه‌های اجتماعی و مهار شادی مردم اما حکومت همچنان موفق نشده است که جلوی شادی مردم از مرگ ابراهیم رئیسی را بگیرد؛ در طول روز شاهد به راه افتادن سوژه‌هایی تازه توسط کاربران از نحوه سقوط، مرگ، اظهار نظر و حتی مراسم تشییع جنازه عضو هیات مرگ و همراهانش هستیم.

در همین رابطه، رئیس پلیس فتا برای بار دوم اطلاعیه‌ای تهدیدآمیز صادر و اعلام کرد که در ۳۶ ساعت گذشته، ۸۰ تارنمایی که او آن‌ها را مجرمانه معرفی کرده، در فضای مجازی مرتبط با سقوط هلیکوپتر ابراهیم رئیسی شناسایی شده‌اند. او گفت که «طرح عملیاتی و بازدارنده پلیس فتا علیه شایعه‌سازان و برهم زدن امنیت روانی جامعه در حال اجراست.»

این مقام انتظامی جمهوری اسلامی، همچنین در صحبت‌هایش ادعا کرد که پلیس فتا در ۳۶ ساعت گذشته، ۵۵۰ رصد تخصصی از تارنماهای فعال در فضای مجازی انجام داده و ۸۰ تارنمای مجرمانه شناسایی کرده که به گفته او از این تعداد برای ۳۵ تارنما، «اقدام عملیاتی شامل تذکر، احضار و ارجاع به مراجع قضایی» صورت گرفته است.

تهدیدها اما به همین جا خلاصه نشد و دادستان کل جمهوری اسلامی در یک بخشنامه به دادستان‌های سراسر ایران دستور داد با افرادی که به گفته او اقدام «به مخدوش کردن امنیت روانی جامعه و تشویش اذهان عمومی با انتشار محتوای خلاف واقع، نشر اکاذیب و توهین می‌کنند» برخورد شود.

بعد از این بخشنامه، برای تعدادی از خبرنگاران در ایران در رابطه با پوشش اخبار سقوط هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی و نوشته‌هایشان در شبکه‌های اجتماعی پرونده قضایی تشکیل شده و تعداد دیگری از کاربران هم اعلام کرده‌اند که نهادهای امنیتی با آن‌ها تماس گرفته‌اند و مجبور به حذف استوری‌ها و یا فیلم‌ها و عکس‌های خود از شبکه‌های اجتماعی شده‌اند. در همین رابطه رئیس پلیس فتا جمهوری اسلامی اعلام کرد این نهاد برای ۳۵ نفر پرونده قضایی تشکیل شده است.

در ادامه تلاش‌ها، ارتش سایبری جمهوری اسلامی در شبکه اجتماعی توئیتر (ایکس) وارد عمل شد. آن‌ها با انتشار پست‌هایی با مضمون این‌که «اسکرین‌شات و مشخصات هر کاربری که برای شهادت ابراهیم رئیسی خوشحالی می‌کند را باز نشر کنید» از دنبال‌کننده‌های خود خواستند که این کار را انجام بدهند تا لیست‌هایی را در اختیار مقام‌های قضایی قرار بدهند.

با وجود این‌که وحید مجید، رییس پلیس فتا، تاکید کرده که «فضای مجازی را به شدت رصد می‌کنیم»، کاربران زیادی بی‌توجه به این تهدیدها و خط و نشان کشیدن‌ها که انگار برایشان مسئله‌ای همیشگی شده است، همچنان یا در حال گمانه‌زنی و اما و اگر درباره نحوه مرگ ابراهیم رئیسی و تیم همراه او هستند و یا از فیلم‌ها، عکس‌ها و اظهارنظرهایی که مربوط به مراسم تشییع جنازه‌ها است، سوژه‌هایی پیدا می‌کنند و آن‌ها را دستمایه تمسخر قرار می‌دهند.

البته این اولین بار نیست که جمهوری اسلامی تلاش می‌کند خوشحالی مردم یا گمانه‌زنی آن‌ها را در رابطه با مرگ نیروهای خود و حواشی مرتبط به مرگ آن‌ها را سانسور کند و تلاش کند که روایت مدنظر خود را در شبکه‌های اجتماعی پیش ببرد و از ترند شدن هشتک‌های مخالفان خود در شبکه‌های اجتماعی جلوگیری کند. پیش‌تر در دی‌ماه سال گذشته، دست‌کم ۹ کاربر به‌اتهام آن‌چه «توهین» به جان‌باختگان مراسم قاسم سلیمانی در کرمان توصیف شد بازداشت شده بودند. کاربران زیادی در آن دوره نسبت به امنیت مراسم، عدم حضور خانواده سلیمانی و مقام‌های جمهوری اسلامی در مراسم و نکاتی از این دست، اظهار نظر کرده بودند.

منیژه مودن، روزنامه‌نگار، خبر از آن داد که «به‌دلایل نحوه اطلاع‌رسانی و واکنش به کشته شدن ابراهیم رئیسی»، پرونده جدیدی برای او باز و به دادرسی فرهنگ و رسانه ارسال شده است.

این روزنامه‌نگار پیش‌تر در ۱۷ آبان ۱۴۰۲ توسط نیروهای امنیتی در تهران بازداشت شده بود. منیژه مودن در رابطه با آن پرونده توضیح داد: «پرونده قبل که منجر به بازداشت موقت ۱۹ روزه شد هم با سه اتهام همچنان بازه و بعد از بیش از ۶ ماه هنوز حتی تعیین شعبه هم نشده.»

غلامحسین اسماعیلی رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور که در آخرین سفر رئیسی به آذربایجان شرقی حضور داشت

غلامحسین اسماعیلی رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور که در آخرین سفر رئیسی به آذربایجان شرقی حضور داشت، طی سخنانی درباره این سفر استانی و حادثه بالگرد حامل رئیس‌جمهور گفت: ما صبح روز یکشنبه ۳۰ اردیبهشت‌ماه ساعت ۶ صبح از تهران عازم تبریز شدیم و ساعت ۱۰/۷ صبح در تبریز بر زمین نشستیم و در هوای صاف به محل ماموریت‌ها رفتیم.

او افزود: ابتدا از پروژه مرزی و مسیر حمل و نقل بین‌المللی در آق‌بند بازدید کردیم. بالگردهای در محل مأموریت فرود آمدند و حدود ساعت ۹ صبح مجدداً از آق‌بند به منطقه خداآفرین و پایین‌دست سد قیز قلعه سی در هوای بسیار خوب حرکت کردیم و بالگردها فرود آمدند.

رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور، عنوان کرد: برنامه مشترک ما و جمهوری آذربایجان برای افتتاح سد انجام شد و یک ملاقات دیپلماتیک که بیش از یک‌ساعته با همتای آذربایجان داشتیم انجام و نماز ظهر اقامه شد و عده‌ای از مردم روستا خواسته‌هایی داشتند که در نمازخانه حضور یافتند و آخرین دیدار مردمی آقای رئیس‌جمهور با ساکنان منطقه انجام شد و در هوای کاملاً خوب و مطلوب سوار بر بالگردها عازم تبریز برای ادامه برنامه‌ها شدیم.

اسماعیلی گفت: حرکت ما بعد از نماز ظهر از سد قیز قلعه‌سی بعد از دیدار مردمی حدود ساعت ۱۳ عصر بود که بالگردها از پایین‌دست سد قیز قلعه‌سی به سمت تبریز حرکت کردند و هوا صاف و کاملاً شفاف و روشن بود و پدیده جوی خاصی را نداشتیم.

وی افزود: بعد از نیم ساعت طی مسیر، در منطقه مجاور معدن مس سونگون قبل از اینکه به این منطقه برسیم، در دره مجاور آن منطقه که این خط سیر انتخاب شده بود، یک لکه ابر مانند سفره‌ای که در بیابان پهن کنند وجود داشت و در مسیر بالگردی ما خبری از مه نبود و ممکن است در پایین‌دست و گودی دره مه بود ولی هوا باز و شفاف بود و لکه ابری در منطقه محذود روی دره قرار داشت.

رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور اظهار داشت: از نظر ارتفاع پروازی به‌گونه‌ای بود که ارتفاع بالگردها مواجه با این ابرها بود و قدری هم پایین‌تر از ابرها بودیم. شهید کاپیتان مصطفوی که خلبان بالگرد حامل آقای رئیسی و فرمانده مجموعه بالگردی همراه ما بود، بنا به آنچه بعداً خلبان پرواز ما اعلام کرد، گفت ارتفاع بگیریم و بالای ابرها برویم و از بالا ادامه مسیر دهیم.

اسماعیلی گفت: بالگردها به بالای ابرها آمدند و ما در بالگرد شماره سه بودیم و در وسط بالگرد حامل رئیس‌جمهور و بالگرد جلویی هم بالگرد دیگری بود.

وی ادامه داد: بعد از ۳۰ ثانیه که به بالای ابر آمدیم، خلبان متوجه شد که بالگرد اصلی همراه ما نیست و آن را ندیدیم. آمدن ابر معمولی بود و بعضاً در پروازهای هواپیمایی وقتی به ابر می‌رسیم لرزش‌هایی وجود دارد و می‌گویند که طبیعی است. کاملاً عادی به مسیر ادامه می‌دادیم و ابر هم تمام شد.

رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور در پاسخ به سؤالی مبنی بر اینکه هواشناسی گزارشی مبنی بر باد و یا طوفان و ابر داده بود؟ گفت: نه، هیچ گزارشی نبود. ابر تمام شد و در هوایی قرار گرفتیم که ابر نبود و زیر پای ما خط‌الراس قله‌های بعد از ابرها رو دیدیم و مجاورش هم معدن مس سونگون بود.

اسماعیلی اظهار داشت: چون پرواز نیامد، خلبان ما دور زد و به سمت عقب برگشت و من از کمک خلبان پرسیدم که گفت یک بالگرد نیامده و احتمال می‌دهیم که فرود اضطراری داشته و هرچه صدا می‌زنیم ارتباط رادیویی مان هم قطع است و پاسخ نمی‌دهد و گفت یک دقیقه و سی‌ثانیه قبل با ما ارتباط داشت و در ادامه گفت که باید به بالای ابرها برویم که این کار را انجام دادیم. کمتر از یک دقیقه ابرها تمام شد.

او بیان کرد: خلبان چند دور بر روی منطقه زد و بالای ابرها هم آمد ولی زیر پا دیده نمی‌شد و امکان این‌که زیر ابر بیایند هم نبود و دید نداشتند و منطقه را دور زدند و هرچه خواستند تماس رادیویی بگیرند نشد و در محوطه معدن سونگون فرود آمدیم و پیگیر ماجرا شدیم.

رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور، عنوان کرد: همراهان رئیس‌جمهور تلفن همراه داشتند؛ در ارتفاع آنت‌دهی وجود داشت و در دره آنتن نبود و از لحظه‌ای که تیم پروازی به ما گفت ارتباط رادیویی نداریم، با تلفن همراه سردار موسوی فرمانده حفاظت رئیس‌جمهور، آقای وزیر خارجه، استاندار و امام جمعه تماس گرفتیم که هیچ‌کدام جواب نمی‌دادند؛ این تماس‌ها داخل بالگرد و زمانی که در کنار معدن نشستیم انجام می‌شد. بنده، آقایان محرابیان و بذریاش و دیگر همراهان ما تماس می‌گرفتند ولی پاسخی دریافت نکردیم.

اسماعیلی اظهار داشت: کادر پروازی به ما گفتند که تماسی با تلفن همراه خلبان شهید مصطفوی داشتیم که شهید آیت‌الله آل‌هاشم جواب داده بودند و گفته بوده حالم خوب نیست و در دره افتاده‌ام و چیز خاصی نگفته بود. از او سؤال و جواب کرده بودند؛ من تماس گرفتم و از حال‌شان پرسیدم که گفت حالم خوب نیست و متوجه نشده‌ام چه شده و نمی‌دانم کجاییم. گفت لابلای درخت‌ها هستم و وقتی پرسیدم کسی را می‌بینی؟ گفت هیچ‌کس را نمی‌بینم و تنها هستم و کسی اطراف من نیست؛ گفتم مشخصه‌ای از منطقه می‌بینید؟ ایشان نشانه‌های وجود درخت و جنگل را به ما داد. تقریباً برای ما مشخص شد که بالگرد دچار سانحه شده و تصمیم گرفتیم خود را به محل حادثه برسانیم و کار امداد و نجات انجام بگیرد.

اسماعیلی عنوان کرد: در محل معدن مس امکانات خوبی وجود داشت و به سمت منطقه‌ای که برآورد می‌شد این حادثه رخ داده، حرکت کردیم. من سه‌چهار بار با آقای آل‌هاشم تماس گرفتیم و تا سه‌چهار ساعت بعد از حادثه تماس انجام می‌شد و جواب می‌دادند اما در تماس‌های آخر رمقی نداشتند و صدای‌شان فقط بیانگر حیات‌شان بود. بعداً مشخص شد که سایر سرنشینان در دم جان‌باخته‌اند.

او افزود: وقتی منطقه را پیدا کردیم، شرایط حکایت می‌کرد که رئیس‌جمهور و سایر شهدا بلافاصله در حادثه به شهادت رسیده‌اند اما آقای آل‌هاشم بعد از چند ساعت به شهادت رسیده بود.

رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور اضافه کرد: وقتی از بالا وضعیت منطقه حادثه را کنترل می‌کردیم، صدای انفجار، آتش و دود مشخص نشد و همان زمان دهداری و مجموعه‌ی انتظامی و مردمی را بسیج کردیم که از روستاییان پرسند که آیا نشانه‌ای از انفجار و دود دیده‌اند؟ که گفتند کسی انفجاری و یا سقوط را ندیده است بلکه فقط رفتن بالگردهای ما را دیده بودند اما اینکه کسی بگوید صدای انفجار و دود را دیده، وجود نداشت. البته آن منطقه تقریباً خالی از سکنه است.

اسماعیلی گفت: آقای آل‌هاشم به من گفت این‌جا جنگل است و برخی دوستان دیگر نقل کردند که ایشان گفته قبلاً درخت‌های آن‌جا سوخته بوده و تقریباً توانسته بوده چنین چیزی را تشخیص دهد؛ من از مسئولان پرسیدم که گفتند سال‌ها قبل در ارسباران برخی درخت‌های آن‌جا آتش گرفته بوده ولی ایشان حال جسمی و روحی مساعدی نداشت و در اثر صدمات وارده، نمی‌شد به سخنان‌شان اطمینان داشت چون وقتی به صحنه رسیدیم منطقه‌ای که آتش‌سوزی قبلی شده بود، وجود نداشت.

او گفت: حدود یک‌ساعت بعد از این‌که در معدن مس سونگون بر زمین نشستیم، هوا مساعد بود اما وقتی به سوی محل حادثه رفتیم، ابر شکل گرفت و بارش شروع شد و مه نشست و از ساعت ۱۵ به بعد هم هوای منطقه کاملاً متفاوت شد. زمانی که تیم‌های جست‌وجو از نیروهای مسلح، هلال احمر و بخش‌های مختلف خودشان را به ما رساندند، وضعیت هوا متفاوت شده بود و ما در گام اول به همراه مجموعه معدن مس بودیم و زمان سپری شد تا تیم‌های امدادی به منطقه برسند.

رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور، عنوان کرد: آنچه در تصاویر از کاهش دید افقی در مه می‌بینید، مربوط به دو‌سه ساعت بعد از حادثه بود.

اسماعیلی در پاسخ به این‌که عده‌ای می‌گویند چرا وقتی شرایط آن‌طور بوده، پرواز اتفاق افتاده است؟ گفت: بنده متخصص هواشناسی و شرایط عمومی پرواز و همچنین استانداردهای آب و هوا برای پرواز نیستم ولی آنچه به چشم دیدم و سفرهای مکرر داشتم این است که به‌عنوان کسی که شاهد صحنه بوده می‌گویم از مسیر اول تبریز به آق‌بند و از آق‌بند به سد قیز قلعه‌سی و در مسیر برگشت، شرایط عادی را داشتیم و در برگشت در دره‌ای که در مسیر بود، وضعیت توده ابر را مشاهده کردیم.

او اظهار داشت: متخصصین امر باید درباره این‌که آیا همین مقدار هم عامل بازدارندگی پرواز بوده یا نه، توضیح دهند. رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور، بیان کرد: رئیس‌جمهور بیش از دیگران به رعایت شرایط و ضوابط دقت می‌کرد و بارها بود مواردی که شرایط آب و هوایی در سفرها تغییر می‌کرد و در ادامه‌ی پرواز تردید بود و رئیس‌جمهور به تیم پرواز می‌گفتند آنچه مقررات حکم می‌کند را انجام دهید و ایشان امر و نهی در این زمینه نداشتند. بلکه می‌گفتند آنچه مقررات اجازه می‌دهد را انجام دهید وگرنه اگر کار و ماموریتی هم داشتند، به‌صورت دیگر و زمینی بر می‌گشتند.

اسماعیلی گفت: همین اواخر در ایام انتخابات خبرگان، ایشان سفر شخصی به خراسان جنوبی برای این امر داشتند که با پرواز عمومی رفته بودند و زمان برگشت شرایط آب و هوایی تغییر کرده و پرواز لغو شد. ایشان هم شبانه به‌صورت زمینی به مشهد آمده و با پرواز به تهران آمدند. اگر کار و یا ضرورتی هم وجود داشت، مقررات را رعایت می‌کردند. او بیان کرد: در این حادثه تلاش‌های زیادی انجام شد و نیروهای ارتش، سپاه، بسیج، هلال احمر و نیروهای مردمی فعال بودند و با استفاده از تجهیزات، دسترسی به منطقه حادثه زمان برد. تلاش مجدانه‌ای انجام شد و از زحمت‌کشانی که در آن شرایط جوی بسیار نامناسبی که بعد از حادثه در منطقه عارض شد تلاش کردند، قدردانی می‌کنم.

رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور خاطرنشان کرد: تنها کسی که بعد از حادثه، زمان محدودی در قید حیات بوده شهید آیت‌الله آل‌هاشم بوده و اوضاع و احوال صحنه نشان می‌داد که الباقی سرنشینان بالگرد بعد از وقوع حادثه به شهادت رسیده بودند. (دنیای اقتصادی، چهارشنبه ۲ خرداد ۱۴۰۳)

لاشه هلی‌کوپتر ابراهیم رئیسی

آیا سانحه سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیسی ناشی از طرح‌های داخلی و یا عوامل خارجی و یا این که یک سانحه بوده است؟

علت اصلی سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیسی هنوز مشخص نیست اما با توجه به این‌که دو هلی‌کوپتر دیگر حامل همراهان رئیسی بدون مشکل به مقصد رسیدند، فرضیه‌هایی که مقام‌های جمهوری اسلامی درباره بدی آب‌و‌هوا مطرح می‌کنند، می‌تواند تردیدبرانگیز باشد.

سرقت بیش از ۵۰ هزار صفحه سند و ۱۸۳ سیدی شامل پرونده‌ها، طرح‌ها و فیلم‌های مربوط به فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران بیان‌گر قدرت بالای نفوذ امنیتی اسرائیل در جمهوری اسلامی ایران است. افزون بر آن، حمله به تاسیسات هسته‌ای نطنز و فردو، هدف قرار دادن کارخانه‌های تولید موشک و پهپاد و ترور محسن فخری‌زاده و سایر شخصیت‌های عالی‌رتبه جمهوری اسلامی نشان می‌دهد که اسرائیل در زمینه نفوذ امنیتی به داخل ایران دست بالا را دارد.

البته بازدارندگی مستلزم اقدام‌هایی متعدد است که به عملیات نظامی محدود نمی‌شود. با این حال، جمهوری اسلامی هرگز در حمله به مقام‌های اسرائیلی در ترکیه، قبرس، مصر و اسرائیل موفق نشد.

به‌طور خلاصه می‌توان گفت سانحه سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیسی ممکن است ناشی از طرح‌های داخلی باشد یا این‌که عوامل خارجی از جمله اسرائیل که مظنون اصلی به شمار می‌رود، در آن نقش داشته باشند. اگرچه پس از حمله موشکی و پهپادی جمهوری اسلامی به اسرائیل، واشینگتن، تل‌آویو را به خویشتن‌داری و دادن پاسخ محدود وادار کرد اما ممکن است به دنبال شکست مذاکرات و پافشاری تهران بر خواسته‌ها، واشینگتن به تل‌آویو اجازه داده باشد حکومت ایران را هدف حمله‌ای بی‌سابقه قرار دهد.

واشینگتن برای ایجاد همسویی میان منافع خود و منافع تل‌آویو به دنبال آن است تا مذاکره با جمهوری اسلامی در سایه اعمال فشارها انجام شود. با این حال، تل‌آویو از احتمال نزدیکی میان تهران و واشینگتن و تلاش برای دستیابی به توافق هسته‌ای جدید، ابراز نگرانی می‌کند. موارد یادشده می‌تواند پرسش‌های بسیاری را در رابطه با سانحه سقوط هلی‌کوپتر حامل رئیس‌جمهوری ایران مطرح کند. هرچند ممکن است ماهیت اصلی این رخداد به‌زودی روشن نشود، می‌توان گفت درباره سقوط هلی‌کوپتر رئیسی به‌عنوان یک رخداد تصادفی تردید وجود دارد.

آمارهای تکان‌دهنده از اعدام‌های دو ماه اول سال ۱۴۰۳

سازمان حقوق بشر ایران آمار اعدام‌ها را در دو ماه آغازین سال ۱۴۰۳ تا پایان روز چهارشنبه ۲۶ اردیبهشت ماه (۱۵م)، ۲۱۱ نفر اعلام کرده است که روزانه گاه تا ده‌ها نفر به این آمار اضافه می‌شوند. از این تعداد بیش از ۸۰ نفر از اول اردیبهشت تا ۱۸ اردیبهشت اعدام شده‌اند. همچنین این نهاد حقوق بشری روز پنج‌شنبه ۱۳ اردیبهشت ۲۰۲۴

اعلام کرد در دو هفته اول اردیبهشت، جمهوری اسلامی هر پنج ساعت یک نفر را اعدام کرده و اعدام‌ها، پس از یک وقفه یک ماهه به دلیل تعطیلات نوروز و ماه رمضان، با موج کم سابقه‌ای در ماه آوریل از سر گرفته شده است. به گفته این نهاد حقوق بشری، اغلب اعدام‌شدگان با اتهام‌های مربوط به «مواد مخدر و قتل عمد» به اعدام محکوم شده بودند.

همزمان با تشدید اعدام‌ها برخی از زندانیان سیاسی همچون توماج صالحی، محمود مهرابی، رضا رسایی، حبیب دریس، کامران شیخه نیز در زمره زندانیان محکوم به اعدام و در خطر اجرای حکم قرار دارند و اخیراً نگرانی‌ها از اجرای حکم این زندانیان افزایش یافته است.

به گزارش سازمان حقوق بشری همنگاو، سحرگاه چهارشنبه ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۳ حکم اعدام خسرو بشارت، زندانی عقیدتی اهل سنت مهابادی که از ۱۵ سال پیش در زندان محبوس بود و از ۱۲ اردیبهشت‌ماه به سلول انفرادی زندان قزل‌حصار کرج منتقل شده و نگرانی‌ها از اعدام او افزایش یافته بود، در این زندان اجرا شد.

همنگاو ضمن محکومیت شدید اجرای حکم اعدام خسرو بشارت، اعلام کرده است که دستگاه قضایی جمهوری اسلامی ایران این زندانی سیاسی را در یک پروسه کاملاً غیرشفاف، ناعادلانه و غیرقانونی به اعدام محکوم کرده بود. هفتم مهر ۱۳۸۷ ماموستا عبدالرحیم تینا، امام جماعت مسجد خلفای راشدین مهاباد به دست افراد ناشناس کشته شد. تقریباً یک سال بعد، هفت شهروند اهل سنت بابت این پرونده بازداشت شدند. حکم اعدام ۵ هم‌پرونده‌ای این زندانی از جمله قاسم آبسته، ایوب کریمی، داوود عبداللهی و فرهاد سلیمی به ترتیب در تاریخ‌های چهاردهم آبان ماه، هشتم آذرماه، دوازدهم دی ماه و سوم بهمن سال ۱۴۰۲ در زندان قزل‌حصار کرج اجرا شد. انور خضری نیز در تاریخ دوازدهم اردیبهشت ۱۴۰۳ اعدام شد. حال در این پرونده، کامران شیخه نیز در خطر قریب‌الوقوع اعدام قرار دارد.

توماج صالحی خواننده، رپر و ترانه‌نویس ایرانی که در جریان جنبش انقلابی زن زندگی آزادی و در اعتراض به سیاست‌ها و سرکوب‌های حکومت جمهوری اسلامی و به دلیل انتشار آثار اعتراضی خود بارها بازداشت شده و در زندان دستگرد اصفهان تحت شکنجه قرار گرفته است، پنجم اردیبهشت سال ۱۴۰۳ از سوی دادگاه انقلاب اصفهان به اعدام محکوم شد. این حکم در حالی از سوی دادگاه جمهوری اسلامی صادر شد که پیش‌تر از سوی دیوان عالی نقض شده بود.

همچنین اوایل اردیبهشت ماه برخی رسانه‌های حقوق بشری، نسبت به خطر اجرای حکم اعدام رضا رسایی و حبیب دریس، دو زندانی سیاسی محکوم به اعدام ابراز نگرانی کرده‌اند.

به گزارش دادبان، منابع نزدیک به خانواده رضا رسایی گفته‌اند «خطر اجرای حکم اعدام این زندانی در روزهای آینده به شدت افزایش یافته است.» رضا رسایی در رابطه با جنبش انقلابی «زن، زندگی، آزادی» بازداشت و مهرماه سال گذشته به اتهام «مباشرت در قتل عمد نادر بیرامی، رئیس اطلاعات سپاه پاسداران شهرستان صحنه» از سوی دستگاه قضایی جمهوری اسلامی به اعدام محکوم شد. این حکم اوایل دی‌ماه در دیوان عالی کشور به تأیید رسید.

همزمان هرانا، ارگان خبری مجموعه فعالان حقوق بشر ایران نیز از انتقال حبیب دریس، به سلول انفرادی زندان شبیان اهواز خبر داده است. انتقال این زندانی با توجه به محکومیت او به اعدام، موجب افزایش نگرانی خانواده و نزدیکان او شده است.

حبیب دریس، علی مجدم، محمدرضا مقدم، معین خنفری، عدنان غبیشاوی و سالم موسوی، شش متهم امنیتی، اواسط بهمن ۱۳۹۷ از سوی نیروهای امنیتی در خوزستان بازداشت شدند. در اسفند ۱۴۰۱ علی مجدم و محمدرضا مقدم به اتهام «سرکردگی و عضویت در شاخه نظامی گروه حرکه النضال العربی داخل ایران و به‌جهت مقابله مسلحانه با اساس

نظام جمهوری اسلامی» و معین خنفری، حبیب دریس، عدنان غیشلوی و سالم موسوی به اتهام «عضویت در گروه مذکور به جهت مقابله مسلحانه با اساس نظام جمهوری اسلامی ایران» با حکم دادگاه انقلاب شهرستان اهواز به اعدام محکوم شدند.

محمود مهرابی، زندانی سیاسی زندان دستگرد اصفهان که روز ۱۲ بهمن در جریان اعتراضات ۱۴۰۱ بازداشت شده بود، ۱۶ اردیبهشت ۱۴۰۳ از سوی شعبه پنجم دادگاه انقلاب به اتهام «افساد فی الارض» به اعدام محکوم شد. شایان ذکر است که کارزار جدی مقابل با اعدام، اولین بار در دنیا از قرن نوزدهم و از ایالات متحده آمریکا آغاز شد. در سال ۱۸۳۴ میلادی ایالت پنسیلوانیا اولین ایالتی بود که حکم اعدام در ملاء عام را لغو و اجرای آن را به مراکز اصلاح و تربیت منتقل کرد. در سال ۱۸۴۶ ایالت میشیگان اولین ایالتی بود که مجازات اعدام را برای همه جرایم به جز خیانت به کشور لغو کرد. بعدها برخی دیگر از ایالت‌های آمریکا همچون رودآیلند و ویسکانسین، و کشورهای آمریکای لاتین مانند ونزوئلا، کلمبیا، گواتمالا، برزیل، نیکاراگوئه و هندوراس لغو مجازات اعدام را پذیرفتند. به این ترتیب کارزار مبارزه علیه اعدام در کشورهای اروپایی هم ادامه پیدا کرد و برخی از کشورها مانند سوئد، بلژیک، ایتالیا، سوئیس و لوکزامبورگ، حکم اعدام را از همه قوانین قضایی خود لغو کردند.

سرانجام ۱۸ مهر سال ۲۰۰۲ سازمان حقوق بشری عفو بین‌الملل و سازمان همبستگی جهانی علیه مجازات اعدام، این روز را که مصادف با ۱۰ اکتبر است به عنوان روز جهانی مبارزه علیه مجازات اعدام اعلام کردند و یک سال بعد، مجمع عمومی سازمان ملل نیز این روز را با این عنوان پذیرفت. اگرچه مجازات بی‌رحمانه اعدام در بسیاری از کشورهای جهان لغو شده، اما هنوز این مجازات در تقریباً ۵۵ کشور جهان از جمله ایران اعمال می‌شود. سازمان حقوق بشر ایران و سازمان ECPM (با هم علیه مجازات اعدام)، در شانزدهمین گزارش سالانه اعدام در ایران، اعلام کردند پس از جنبش سراسری «زن، زندگی، آزادی»، مقام‌های جمهوری اسلامی با هدف هراس‌افکنی در جامعه استفاده از مجازات اعدام را به شدت افزایش دادند. بر اساس این گزارش، ۸۳۴ اعدام در ایران در سال ۲۰۲۳ میلادی ثبت شده که افزایشی ۴۳ درصدی نسبت به سال گذشته داشته است. گزارش سازمان حقوق بشر حاکی از آن است که طی بیش از بیست سال گذشته در ایران آمار اعدام‌های مستند سالانه فقط یک بار بیش‌تر از سال ۲۰۲۳ بوده است.

در شرایطی که سازمان‌ها و نهادهای حقوق بشری آمارهای تکان‌دهنده‌ای از اعدام و شکنجه و وضعیت اسف‌بار زندانیان داخل زندان‌های ایران می‌دهند، جمهوری اسلامی همچنان به پروپاگاندای خود در مورد وضعیت زندان‌ها ادامه می‌دهد. اخیراً وبسایت خبری جام جم آنلاین، وابسته به صداوسیما حکومتی در گزارشی وضعیت یکی از زندان‌های ایران و زندانیان را چنان گل و بلبل تصویر کرده که گویا زندانیان در هتل پنج ستاره جمهوری اسلامی زندگی بی‌دغدغه‌ای را سپری می‌کنند. از سوی دیگر انتشار این گزارش، نشانگر ضعف حکومت و لاپوشانی حقایق مستند از وضعیت زندانیان در برابر اعتراضات سراسری نه به اعدام است.

گزارشگر جام جم آنلاین، روز بیستم اردیبهشت در توصیف زندان مرکزی بندرعباس از قول مجتبی قهرمانی، رییس‌کل دادگستری استان هرمزگان می‌نویسد: «در این زندان، که ۵۱۵۶ زندانی حضور دارند و آمار بیش‌ترین جرایم هم مربوط به سرقت و موادمخدر است. روان‌شناس و کارشناس مذهبی داریم و برنامه‌های متعدد فرهنگی و آموزشی هم اجرا می‌شود». او از روابط میان زندانیان و زندانبان‌ها گفته که «خشک و خالی نیست و رابطه عاطفی با یکدیگر دارند. حتی یک زندانی در زندان کتاب می‌نویسد». به گفته این گزارشگر و به نقل از قهرمانی «حتی افرادی در زندان

حضور دارند که ضرورت داشته باشد. این‌جا زندانیانی داریم که جرایم سنگینی مثل قتل و مواد مخدر دارند. آمار برگشت به زندان هم پایین است و سه چهار زندانی مالی داریم که تازه وارد زندان شده‌اند.»

در ادامه گزارشگر در توصیف دادگاه یک زن متهم به قتل می‌نویسد: «موقع خروج از سالن چشم می‌افتد به اتاقی که دختری در آن نشسته است. دختر هدست در گوشش دارد و چشم به یک نمایشگر ۵۰ اینچی دوخته. معلوم بود که تصویر دادگاه است. پرسیدم این نمایشگر برای ملاقات است؟ گفتند نه. این تجهیزات مخصوص زندانیانی است که دادگاهشان در شهرهای دیگر است و ما این‌جا دادگاه را به‌صورت آنلاین برگزار می‌کنیم. این دختر متهم است با همدستی مردی که با او دوست شده بود، شوهرش را کشته و الان هم جلسه تحقیقات او در حال برگزاری است. دختر می‌گوید گول خورده و دخالتی در قتل شوهرش نداشته. دخترک در حال گریه است و چنان غرق جلسه دادگاه شده که اصلا متوجه حضور ما نمی‌شود.»

این توصیف‌های خیالی و کذب از وضعیت زندانیان در حالی منتشر شده است که به گزارش هرانا، دقیقا از هجدهم تا بیستم اردیبهشت ۱۴۰۳، یک زندانی در تبریز، چهار زندانی در ارومیه، سه زندانی در کرمان و سه زندانی در کهنوج و سمنان به اتهام جرایم عمومی اعدام شدند. سحرگاه چهارشنبه بیست و ششم اردیبهشت ماه نیز همزمان با اجرای حکم اعدام خسرو بشارت، حکم چهار زندانی دیگر که پیش‌تر از بابت اتهامات مرتبط با جرایم مواد مخدر و قتل به اعدام محکوم شده بودند، در زندان قزل‌حصار کرج به اجرا درآمد.

همچنین بر اساس گزارش سازمان حقوق بشر ایران، با احراز هویت یک زندانی دیگر که سحرگاه روز یکشنبه بیست و سوم اردیبهشت ۱۴۰۳، در زندان دستگرد اصفهان اعدام شد، تعداد زندانیان اعدام‌شده در این زندان در روز مذکور به پنج نفر افزایش یافت.

هرانا در گزارش اردیبهشت ماه ۱۴۰۳ خود می‌نویسد:

در طول اردیبهشت ۱۴۰۳، شاهد گستره‌ای از نقض‌های حقوق بشر در سراسر ایران بودیم. با ارزیابی‌های دقیق و گزارش‌های دریافتی، مجموعا صدها مورد نقض حقوق بشر شناسایی و ثبت شده است که شامل نقض حقوق زندانیان، آزادی بیان، حق تحصیل، حقوق کودک، خشونت‌های خانگی، خشونت مبتنی بر جنسیت، بهداشت و محیط زیست، حقوق کار، و خشونت نظامی و قضایی می‌شود.

یافته‌های کلیدی این گزارش عبارت‌اند از:

اجرای حکم اعدام در مواردی که فرآیندهای عدالتی منصفانه رعایت نشده است.

- سرکوب گسترده آزادی بیان و بازداشت‌های خودسرانه.

- نقض گسترده حق تحصیل از طریق تعلیق دانشجویان.

- خودکشی‌های ناشی از فشار و ناامیدی در بین کودکان و نوجوانان.

- افزایش نگران‌کننده قتل‌های ناموسی و خشونت علیه زنان.

- تداوم نقض حقوق کار و شرایط کاری ناعادلانه.

- استفاده بی‌رویه از زور توسط نیروهای انتظامی و امنیتی.

بیانیه شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی فرهنگیان: ابراهیم رئیسی از هیات‌مرگ تا مسموم‌سازی دانش‌آموزان

یکشنبه ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۳، ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور ایران، به همراه آل هاشم، نماینده ولی‌فقیه و امام جمعه تبریز، حسین‌امیر عبداللہیان، وزیر امور خارجه، مالک رحمتی، استاندار آذربایجان شرقی، سردار سید مهدی موسوی، فرمانده یگان حفاظت رئیس‌جمهور، و تعدادی از محافظین و خدمه هلی‌کوپتر، در سانحه‌ای هوایی کشته شدند.

رئیس‌ی جوان مسئولیت‌هایی از جمله معاونت گروهکی دادستان، جانشینی دادستان دادگاه انقلاب تهران در سال ۱۳۶۴، و عضو هیات مرگ، و اعدام هزاران زندانی سیاسی در سال ۱۳۶۷، را در کارنامه اولیه خود داشت. در ادامه رئیسی در نقش‌های دیگری از جمله معاونت اول قوه قضاییه، ریاست قوه قضاییه، دادستان کل کشور، عضویت در مجمع تشخیص مصلحت نظام، نائب رئیسی مجلس خبرگان و آخرین سمت ایشان رئیس‌جمهور در دولت سیزدهم بود.

آموزش و پرورش در دوران ریاست جمهوری رئیسی، بحرانی‌ترین وضعیت خود را در سال‌های بعد از انقلاب می‌گذراند. مسمومیت‌سازی مدارس دختران، حمله‌ی نیروهای نظامی و امنیتی به مدارس، ضرب و شتم و کشته‌شدن بیش از ۸۰ دانش‌آموزان و دو معلم، بازداشت و زندانی کردن کودکان دانش‌آموز از سیاه‌ترین لکه‌های آسمان وزارت آموزش و پرورش در دوران ریاست جمهوری رئیسی بود. همچنین برخوردهای امنیتی از جمله زندان، اخراج و بازنشستگی اجباری معلمان، روش استخدام معلمان تازه با جذب سه هزار طلبه، کمبود شدید معلم در هفته‌های نخستین سال‌تحصیلی و نرسیدن کتاب‌های درسی برخی پایه‌ها تا یک ماهه اول، از دیگر نشانه‌های ناکارآمدی آموزش و پرورش در دولت سیزدهم می‌باشد.

شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی فرهنگیان ایران، همواره مخالف سیاست‌های ضد آموزشی و ضد مردمی بوده و در کنار سایر دادخواهان همواره خواهان محاکمه آمران و عاملان قتل و کشتار مردم در قیام‌ها از جمله دادخواه دانش‌آموزان و معلمان است و ضمن محکومیت کودک‌کشی در هر جای جهان امیدوار است کسانی که در کودک‌کشی به ویژه در ایران دستی داشته‌اند در دادگاهی مردمی و عادلانه به سزای اعمال خود برسند.

نتیجه‌گیری

در ادامه روایت‌های متناقض درباره یافتن بالگرد حامل ابراهیم رئیسی و همراهان او و اجساد آنان، ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی اعلام کرد پهباد ترکیه‌ای موفق به انجام این کار نشد بلکه یک پهباد ایرانی از شمال اقیانوس هند به ایران بازگشت و این محل را کشف کرد.

ستاد کل نیروهای مسلح روز چهارشنبه دوم خرداد در اطلاعیه‌ای اعلام کرد پهباد ترکیه‌ای به دلیل «نداشتن تجهیزات تشخیص و کنترل نقاط زیر ابر» موفق به اعلام دقیق محل سقوط بالگرد نشد و در نهایت به کشور ترکیه بازگشت. به گفته این ستاد، در ساعات اولیه صبح روز دوشنبه، «نقطه دقیق حادثه سقوط بالگرد توسط نیروهای امدادگر زمینی و پهبادهای ایرانی نیروهای مسلح که از ماموریت در شمال اقیانوس هند فراخوانده شده بودند، کشف شد.» در حالی که پیش از این، رسانه‌های ترکیه خبر داده بودند پهباد ساخت این کشور محل سقوط بالگرد حامل ابراهیم رئیسی را پیدا کرده است.

سلجوق بایراکتار، رییس هیات مدیره شرکت بایکار ترکیه، درباره مشارکت پهباد اکینچی در عملیات جست‌وجوی بالگرد حامل ابراهیم رئیسی گفت: «پهباد اکینچی در منطقه‌ای صعب‌العبور و با پرواز از درون دره‌ها موفق به اجرای ماموریت شد. شاید هم پهباد اکینچی تنها پهباد موجود در جهان است که امکان اجرای چنین عملیاتی را در شرایط مذکور دارد.»

او اضافه کرد: «ابتدا یک فروند پهباد اکینچی مسلح که در حال اجرای ماموریت دیگری بود به سمت ایران پرواز کرد اما با عدم موافقت طرف ایرانی یک پهباد غیرمسلح دیگر به ایران اعزام شد.»

«پیرحسین کولیوند»، رییس جمعیت هلال احمر ایران با رد تثبیت لاشه هلی‌کوپتر از سوی پهباد ترکیه گفته است که در عملیات امداد و نجات «هیچ کمک خارجی نداشتیم. این‌ها که می‌گویند کمک خارجی انجام شده در حد شایعه بود. پهباد جمعیت هلال احمر بود که برای اولین بار لاشه بالگرد را رویت کرد.»

این در شرایطی است که «سازمان امداد و نجات ترکیه» گفته است ابتدا «ایران از طریق وزارت خارجه درخواست بالگرد جست‌وجو و نجات دید در شب از ترکیه کرد که در پی این تقاضا علاوه بر اعزام اکینچی و هلی‌کوپتر، ۳۲ کوهنورد امدادگر از شعبه‌های وان و ارزروم و شش دستگاه خودرو نیز، عازم منطقه شدند.»

تاکنون دو تئوری اصلی مطرح شده است: «پدیده‌های جوی یا خرابکاری.» اگر عوامل طبیعی مقصر نباشند، مقامات عالی‌رتبه جمهوری اسلامی ایران، به‌شدت به اسرائیل به‌عنوان عامل مشکوک تاکید خواهند کرد و جواد ظریف، وزیر امور خارجه سابق جمهوری اسلامی از هم‌اکنون اعلام کرده است که در این ماجرا آمریکا مقصر است چون که ایران را تحریم کرده است.

با وجود برخی تئوری‌های توطئه مبنی بر ترور، شواهد موجود حاکی از آن است که این حادثه یک تصادف بوده است. از نظر ملی و بین‌المللی، انگیزه کافی برای ترور رئیسی وجود ندارد.

بر اساس گزارش رسانه‌های ایرانی، بالگردی که رئیسی، عبداللہیان و سایر مقامات را حمل می‌کرد، یک بل ۲۱۲ بود که در دوران ریاست جمهوری محمد خاتمی (۲۰۰۵-۱۹۹۷) از کانادا خریداری شده بود. اگرچه این بالگرد در زمان خرید جدید بود، اما دیگر مدرن نیست و به دلیل تحریم‌ها، نگهداری آن برای ایران آسان نیست. حتی دولت ایران نیز این سقوط را به نیروهای دشمن در داخل یا خارج از کشور مرتبط نمی‌داند. بنابراین، مرگ ناگوار و زود هنگام رئیسی تاثیر قابل توجهی بر اوضاع خاورمیانه خواهد داشت. این فقط یک مسئله داخلی در ایران است، زیرا رهبر انقلاب نقش غالب در تعیین سیاست دارد.

و با توجه به سیاست داخلی فعلی ایران، رئیس جمهور بعدی نیز از جناح اصول‌گرا خواهد بود. رئیس جمهور موقت طبق قانون اساسی، معاون اول، محمد مخبر خواهد بود. انتخابات برای تاریخ ۲۸ ژوئن برنامه‌ریزی شده است.

زمزمه‌هایی شنیده می‌شود که سیاستمداران جناح اصلاح‌طلب که چند سال پیش در برابر رئیسی و جناح محافظه‌کار پاکسازی شده بودند، ممکن است فرصتی دوباره برای بازگشت به عرصه سیاست داشته باشند. با این حال، در انتخابات ریاست جمهوری ۱۴۰۰، فقط رئیسی نبود که پیروز شد، بلکه مسیر رهبر و ایدئولوژی او که نماینده محافظه‌کار و جناح اصول‌گرای حکومت بود، مورد تایید قرار گرفت. اصلاح‌طلبان حکومتی طی سال‌ها از سیاست‌های مرکزی به حاشیه‌رانده‌شدگان سیاست تبدیل شده‌اند. آن‌ها در انتخابات اخیر مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان رهبری، به شدت پاکسازی شدند و پیش‌تر نیز در انتخابات ۱۴۰۰ ریاست جمهوری به حاشیه رانده شده بودند. به علاوه مهم‌تر از همه، اکثریت مردم ایران از سیاست‌های اصلاح‌طلبان سرخورده شده‌اند و به همین دلیل، در اعتراضات اخیر خود، از جمله شعار «اصلاح‌طلب، اصول‌گرا دیگه تمومه ماجرا» را سر دادند. اصلاح‌طلبان از نظر اخلاقی و سیاسی ورشکسته تلقی می‌شوند و نهایتاً نه تنها هر دو جناح حکومتی، بلکه کلیت حاکمیت جمهوری اسلامی از نظر اکثریت مردم ایران تبه‌کار و مافیایی و بچه‌کش هستند و به همین دلیل نیز دیر و یا زود این حکومت جانی، با مبارزه مستقیم و مستقل مردم ایران سرنگون خواهد شد تا یک جامعه نوین آزاد و برابر و عادلانه با مشارکت فعال همه شهروندان ایران جایگزین آن گردد!

طبق اصل ۱۳۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، معاون اول رئیس جمهور باید با تایید مقام معظم رهبری به جای رئیس جمهور قرار گیرد. پس از آن، شورا متشکل از معاون اول رئیس جمهور، رئیس مجلس و رئیس قوه قضائیه حداکثر ظرف مدت ۵۰ روز باید نسبت به انتخاب رئیس جمهور جدید اقدام کند.

پیش از مراسم خاکسپاری ابراهیم رئیسی و همراهان وی در جلسه‌ای فوری به میزبانی محمد مخبر معاون اول رئیس جمهور ایران و با حضور محسنی اژه‌ای رئیس قوه قضائیه، محمدباقر قالیباف رئیس مجلس شورای ایران و همچنین معاون حقوقی رئیس جمهور، قائم مقام شورای نگهبان و معاون سیاسی وزیر کشور به میزبانی دولت برگزار شد و مقرر گردید با توجه به توافق اولیه شورای نگهبان، انتخابات برای تعیین رئیس جمهور جدید در تاریخ ۸ تیرماه ۱۴۰۳ برگزار شود. بر اساس تقویم مصوب انتخابات ثبت نام نامزدها در روزهای دهم تا چهاردهم خرداد انجام می‌شود و زمان تبلیغات انتخاباتی نیز از روز ۲۳ خرداد لغایت صبح هفتم تیرماه خواهد بود.

در سال‌های گذشته، نشانه‌های حاکی از افزایش و تمایل ابراهیم رئیسی به رهبری، و نیز تلاش حامیان سیاسی و رسانه‌ای او برای جا انداختنش به‌عنوان یک نامزد اصلی جانشینی، شدت گرفته بود. در آخرین مراسم «هفته دولت»

عمر رئیسی، علی خامنه‌ای در جمع اعضای دولت، به صراحت او را برتر از سایر روسای جمهور زمان رهبری خود معرفی کرد. او در شهریور گذشته گفت به همه دولت‌هایی که سر کار آمده‌اند «کمک» کرده اما دولت رئیسی را، فراتر از آن‌ها، شایسته «تمجید» می‌داند.

بعد از کشته‌شدن ابراهیم رئیسی در سقوط هلیکوپتر، البته شایعه‌ای منتشر شده که مدعی آن، خروج وی از فهرست کاندیداهای جانشینی در مجلس خبرگان به‌خاطر «سوءمدیریت» و «کاهش محبوبیت» بوده است. ولی مشکل بتوان تصور کرد مستندی در تایید این شایعه وجود داشته باشد.

مرگ ابراهیم رئیسی آن‌هم در سانحه مشکوک سقوط هلی‌کوپتر به‌همراه حسین امیرعبداللهیان وزیر خارجه جمهوری اسلامی بازتاب گسترده‌ای در فضای بین‌المللی داشته است. کارشناسان دیدگاه‌های مختلفی را درباره پیامدهای احتمالی مرگ وی برای نظام جمهوری اسلامی بیان می‌کنند اما تقریباً همگی آن‌ها معتقدند رئیسی اگرچه مهره سرسپرده علی خامنه‌ای بود ولی مرگ او در معادلات قدرت بر سر جانشینی رهبر جمهوری اسلامی تاثیر مستقیم خواهد داشت.

برخی تحلیل‌گران مرگ رئیسی را به نفع مجتبی خامنه‌ای می‌دانند زیرا معتقدند تنها رقیب پسر رهبر جمهوری اسلامی برای جانشینی پدرش بود. اما شماری دیگر می‌گویند مجتبی تنها گزینه رهبری احتمالی در آینده نیست و حتا افرادی مثل علیرضا اعترافی رئیس حوزه‌های علمیه، صادق آملی لاریجانی و همچنین حسن خمینی نوه خمینی نیز خودشان را در قد و قامت رهبری جمهوری اسلامی می‌بینند. هرچند که با وجود بحران‌های داخلی و بین‌المللی سرنوشت جمهوری اسلامی در کل مشخص نیست و چه بسا همین افراد را نیز برای رقابت بر سر چنین مقام بی‌سرانجامی به تامل وادارد.

جمهوری اسلامی ایران، از گروه‌های مافیایی و تبهکار نظامی و سیاسی تشکیل شده است که در راس آن دستگاه مخوف روحانیت و از میان آن‌ها نیز علی خامنه‌ای قرار دارد. بنابراین، حذف فیزیکی در جمهوری اسلامی ایران، ریشه‌دار است. در زمان نخستین خمینی، بنیان‌گذار و نخستین رهبر جمهوری اسلامی، افرادی چون مرتضی مطهری، محمود طالقانی، محمد بهشتی، بنی‌صدر و به‌ویژه حسینعلی منتظری، جانشین رهبر در صورت مرگ او تلقی می‌شدند که هر کدام به طریقی از صحنه سیاست حذف شدند. حتی بعد از حذف آیت‌الله منتظری هم، تا مدتی اکبر هاشمی رفسنجانی رهبر بعدی تصور می‌شد. آن‌هم به سرنوشت مشابهی دچار شد.

بعد از مرگ این سه نفر، حسینعلی منتظری چهره بی‌رقیب جانشینی محسوب می‌شد و جایگاه او، در سال ۱۳۶۴ و با انتخاب رسمی به‌عنوان «قائم مقام رهبری» قطعی به نظر می‌رسید. با وجود این نخستین رهبر جمهوری اسلامی، تنها دو ماه قبل از مرگ، و در واکنش به اعتراضات آیت‌الله منتظری به تصمیم‌های خود، او را از سمت قائم مقامی برکنار کرد.

در پی این تحول، برداشت کاملاً مسلط در داخل و خارج حکومت این بود که فردی جز اکبر هاشمی رفسنجانی در موقعیت جانشینی قرار ندارد. طبیعتاً وقتی نام علی خامنه‌ای -البته با حمایت هاشمی رفسنجانی- به‌عنوان دومین رهبر جمهوری اسلامی اعلام شد، برای طیف وسیعی از ناظران مسائل ایران و حتی خود خامنه‌ای غیرمنتظره بود.

در زمان دومین رهبر جمهوری اسلامی، به ترتیب افرادی چون اکبر هاشمی رفسنجانی، محمود هاشمی شاهرودی، صادق لاریجانی و ابراهیم رئیسی نامزدهای جانشینی او تلقی می‌شدند که حضور هر کدام در میدان رقابت، به‌طور غیرمنتظره منتفی شد.

در هر صورت با درگذشت ابراهیم رئیسی، به‌وضوح یک کاندیدای مهم جانشینی علی خامنه‌ای، از صحنه رقابت خارج شده است. با این حال، فارغ از هر گونه گمانه‌زنی در مورد طول عمر رهبر جمهوری اسلامی ایران، هنوز نمی‌توان تصور کرد که «تکلیف نهایی» رقابت جانشینی یک‌سره تمام شده است.

در جمهوری اسلامی ایران، حداقل تاکنون چنین بوده که رهبر، قدرت تعیین تکلیف منافع سیاسی، امنیتی و اقتصادی را داشته است. او متناسب با همین موقعیت، نوعاً قادر بوده تا چهره‌های حکومتی را مطابق خواست خود تقویت کند، به حاشیه براند یا حذف کند.

در حاکمیتی با این مختصات، همواره رقابت بر سر جایگاه رهبری برای جریان‌های حکومتی اهمیت دارد. این در حالی است که چنان رقابتی، لاجرم به‌صورت غیرعلنی و محرمانه صورت گرفته است. رقابت غیرشفاف، البته بخشی جدایی‌ناپذیر از فضای رقابت حکومتی در ایران است. با وجود این، همواره میزانی از این رقابت، مثلاً بر سر دولت یا مجلس، به‌صورت علنی انجام شده و به شکل افشاگری‌های جنجالی یا حملات مستقیم به کاندیداهای رقیب بوده است. به این ترتیب، درگیری بر سر بالاترین مقام حکومت، به رقابتی بی‌رحمانه با حداقل شفافیت تبدیل می‌شود و در عمل، خصولتی توطئه‌آمیز و اصطلاحاً مافیایی می‌یابد.

مرگ رئیس‌جمهور ایران سئوالات مختلفی را درباره آینده سیاست داخلی و خارجی این کشور مطرح کرده و رسانه‌ها و اندیشکده‌های بین‌المللی تلاش کرده‌اند برای پاسخ دادن به این سئوال‌ها، نقش ابراهیم رئیسی در دوره کوتاه ریاست جمهوری او، مسیر احتمالی دولت بعدی و دیدگاه رهبر جمهوری اسلامی ایران درباره این تحولات را بررسی کنند. بیش‌تر تحلیل‌گران گفته‌اند که ابراهیم رئیسی نقش اندکی در تعیین سیاست‌های خارجی داشته و از او با عناوینی همچون «مهره رهبر» یاد کرده‌اند، هر چند که عده‌ای معتقدند مرگ او از دیدگاه سیاست‌های داخلی برای رهبر جمهوری اسلامی ایران گران تمام شده است.

روابط با آمریکا و غرب، رویارویی با اسرائیل، رقابت‌های سیاسی داخلی و همین‌طور تاثیر تحریم‌ها، بحث اتمی‌شدن جمهوری اسلامی و اکنون پررنگ‌تر از گذشته وضعیت ناوگان هوایی ایران از جمله مسائلی است که مورد توجه رسانه‌های بین‌المللی قرار گرفته است.

برای نمونه، نیویورک تایمز این سئوال را مطرح کرده که آیا جانشینان رئیس‌جمهور و وزیر خارجه ایران رویکرد مشابهی را در بازگذاشتن «یک باریکه ارتباطی» با آمریکا و اجتناب از رویارویی مستقیم دنبال خواهند کرد. جمهوری اسلامی ایران، هیاتی عالی‌رتبه را برای بررسی سقوط بالگرد ۱۹ مه ۲۰۲۴ که منجر به کشته‌شدن رئیس‌جمهور ابراهیم رئیسی و مقامات عالی‌رتبه همراه او از جمله وزیر خارجه حکومت شد، مامور کرد.

به گزارش رسانه‌های دولتی، گروه تحقیق توسط سرلشکر محمد باقری، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح ایران، مامور شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی (IRNA)، گزارش داد که این هیات به ریاست سرتیپ دوم علی عبدالهی به محل حادثه اعزام شده و تحقیقات خود را آغاز کرده است.

ایرنا اعلام کرد: «نتیجه تحقیقات متعاقباً پس از اتمام ماموریت اعلام خواهد شد.

احمد وحیدی، وزیر کشور ایران، این حادثه را «فروود سخت به دلیل شرایط جوی» خواند. او در مصاحبه‌ای که روز دوشنبه از تلویزیون دولتی پخش شد، گفت: «رئیس‌جمهور محترم و همراهان ایشان در حال بازگشت با بالگرد بودند که یکی از بالگردها به دلیل بدی هوا و مه مجبور به فروود سخت شد.»

تجربه خیزش‌ها و جنبش‌های اعتراضی سال‌های گذشته و به‌ویژه خیزش گسترده زنان و جوانان برابری‌طلب و آزادی‌خواه و حق‌طلب با شعار «زن، زندگی، آزادی»، عملاً نشان داد که تنها با تظاهرات خیابانی و مبارزه رسانه‌ای، نمی‌توان توازن قوای موجود را بر هم زد و به نفع مردم آزاده تغییر داد. بنابراین، راحل اساسی سازمان‌دهی جنبش کارگری و سایر جنبش‌های اجتماعی و اتحاد این جنبش‌ها و هم‌زمان با اعتراض و اعتصاب سراسری، تغییر دادن

توازن قوا امکان‌پذیر و عملی است. آن هم رد شرایط موجود که وضعیت جمهوری اسلامی از هر نظر وخیم و بحرانی است. جنبش‌های اجتماعی ما، نباید چنین موقعیت و فرصت تاریخی را از دست بدهند. تنها جنبش‌های اجتماعی می‌توانند با اعتصابات سراسری در صنایع و مراکز کلیدی تولید، ادارات، مدارس، دانشگاه‌ها و هم‌زمان با اعتراضات خیابانی، اعتراض بازنشستگان، بیکاران و... می‌توانند حکومت را به عقب‌نشینی وادار سازند و با تحمیل مطالبات خود، زمینه را برای تعیین تکلیف نهایی با حکومت فراهم سازند. باید همین امروز دست به کار شد شاید فردا دیر باشد!

